

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

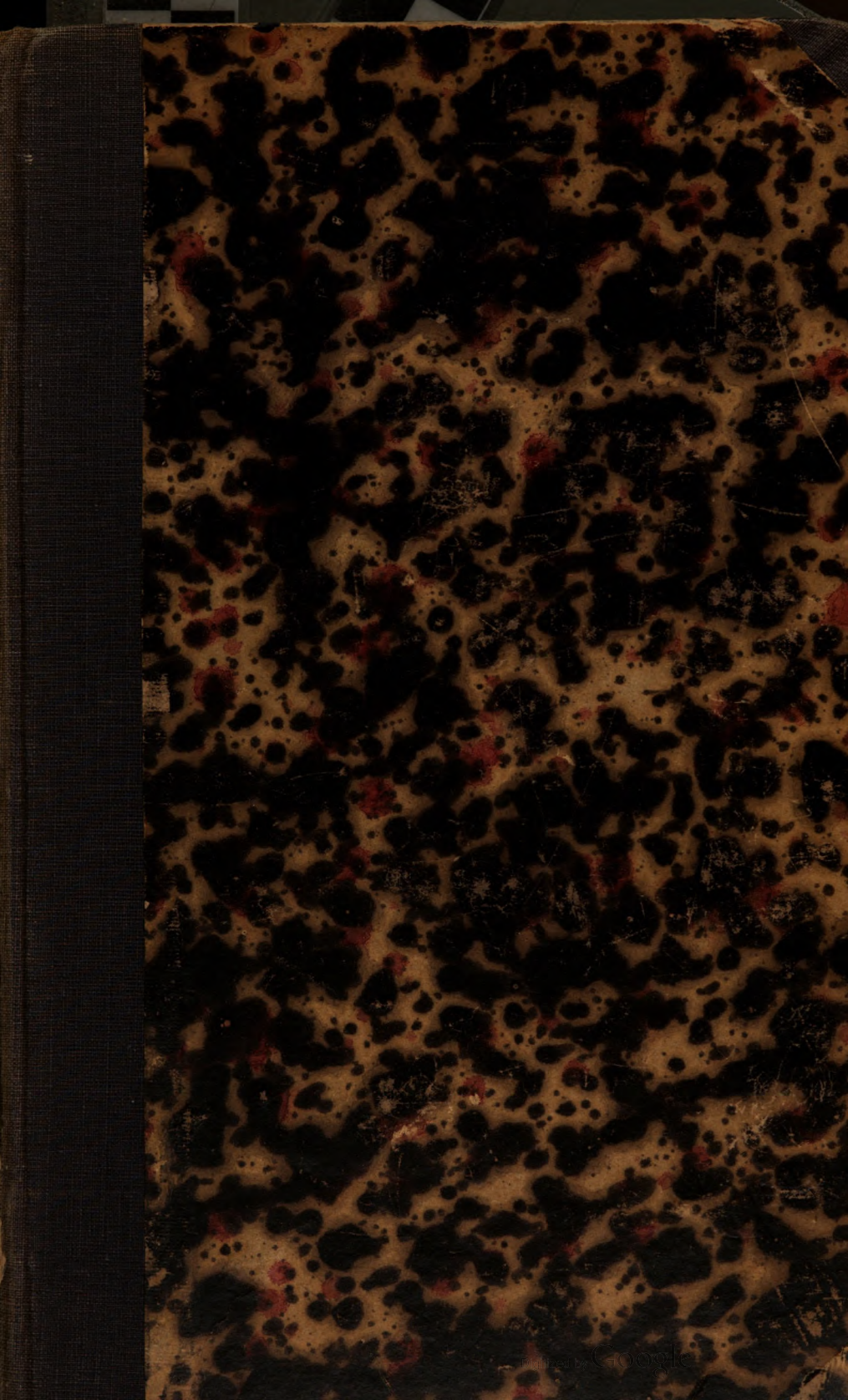
Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

1090/2
a. 214

GESCHIEDENIS

VAN HET

4DE REGIMENT DRAGONDEERS,

DOOR DEN LUITENANT-KOLONEL

J. C. FUNDTER,

Kommandant van het korps Jagers te paard.

TE NIJMEGEN, BIJ

J. F. THIEME.

—
1853.

Gedrukt bij H. C. A. THIEME, JPZ.

Aan
mijne Wapenbroeders, van het opge-
heven 4de regiment Dragonders.

Kameraden !

Ik heb, zoo veel ik kon, aan Uw aller wensch voldaan, om onze lotgevallen kenbaar te maken; met vertrouwen kunnen wij de uitspraak daarover afwachten. In onzen grooten familiekring heerschte steeds een goede geest, waardoor krijgsdeugd ontstond, die ons bij alle gebeurtenissen sterk en bij onze andere wapenbroeders geacht maakte. Misschien komt eens de tijd, dat elk regiment er prijs op stelt zijne geschiedenis op te teekenen, en dat dan ook de onze, met eene bekwame hand geboekt, herleve en tot voorbeeld diene.

Vaartwel, kameraden! moogt gij elkander ook nu nog de behulpzame hand bieden, die gij U steeds zoo bereidwillig toereiktet.

TILBURG,
1853.

I N H O U D.

INLEIDING	blz. iii.
---------------------	-----------

EERSTE HOOFDSTUK.

**Van de oprigting des regiments tot aan den Belgischen opstand
in 1830.**

	BLADZ.
Zamenstelling des regiments	1.
Uitrusting	3.
Oprigting	4.
Afrigting	6.
Beleg van Naarden	6.
Inhuldiging van den Souvereinen Vorst	7.
Vereeniging van het regiment te Utrecht	7.
Vertrek der beide laatste eskadrons naar Namen	8.
Vervanging van den chef	8.
Oprigting van depôts	8.
Vertrek uit Utrecht naar 's Bosch	8.
Vereeniging van het regiment in het kantonnement te Havré	9.
Legerindeeling	9.
Verrigtingen in de kantonnementen	11.
Zamentrekking van het leger	12.
Veldslag van Waterloo	15.
Indeeling bij de divisie van Z. K. H. den prins Fre- derik der Nederlanden	27.

	BLADZ.
Insluiting van Le Quesnoy	27.
Beleg van Valenciennes	28.
Uitdeeling van belooningen	29.
Marsch naar het vaderland	31.
Garnizoen en kantonnement in en om Brugge . .	31.
Garnizoen te Roermond en Venlo	32.
Vervanging van den chef . . . ,	33.
Kolonel Renno ontvangt de décoration met brillan- ten omzet	33.
Gratificatiën van den oorlogsbuit	33.
Opheffing der depôts; de ritmeesters in twee klas- sen verdeeld. 1818	34.
Het regiment bekomt een standaard	34.
Reorganisatie van 1824	37.
Vervanging van den chef	38.
Overzicht des regiments	41.

TWEEDE HOOFDSTUK.

Van af den Belgischen opstand in Augustus 1830, tot aan de
ontbinding des regiments.

	BLADZ.
Krijgsverrigtingen	45.
Komst van Z. K. H. den prins van Oranje te Brussel	51.
Formatie van het depôt	58.
Vertrek der Zuid-Nederlanders . . , . .	61.
Vertrek naar Zalt Bommel	61.
Vervanging van den chef	62.
Verrigtingen te Zalt-Bommel	63.
Het regiment te velde	65.
Wapenschouwing des konings	67.
Tiendaagsche veldtogt	68.
Belooningen	68.

BLADZ.

Gevecht bij Kermpt	69.
Gevecht bij Luiks-Hasselt	70.
Gevecht bij Leuven	72.
Aankomst in Noordbrabant	75.
Marsch van het 3de eskadron	75.
Wapenschouwing des konings	76.
Belooningen	77.
Het 4de eskadron komt te velde	78.
Uitgifte der metalen kruisen	79.
Vertrek van den chef	79.
Opvolgende kommandanten	79.
Reorganisatie van 1839	81.
Reorganisatie van 1841	81.
Het 4de eskadron wordt bondscontingent	81.
Garnizoens verandering	81.
Ontbinding des regiments	82.
Besluit	83.

GESCHIEDENIS VAN HET 4de REGIMENT DRAGONDEERS.

EERSTE HOOFDSTUK.

VAN DE OPRIGTING DES REGIMENTS, TOT AAN DEN BELGISCHEN OPSTAND IN 1830.

Ofschoon bij de herstelling van het vrije *Nederland*, de algemeene zamenstelling van het leger, eerst op den 9. Januarij 1814 bepaald werd, was het den majoor Von Staedel, eene maand vroeger, reeds opgedragen, een regiment cavalerie, onder den naam van *regiment ligte cavalerie*, te *Amsterdam* op te rigten, en aan den generaal Kraijenhoff, de officieren voorloopig daarbij te benoemen.

Volgens de bovenaangehaalde legerzamenstelling, werd met de verdere oprigting, als commandant van het regiment, de luitenant-kolonel C. G. Jhr. Barchman Wuijters belast, die met den staf en de beide eerste eskadrons te *Utrecht*, en de majoor Von Staedel, met de beide laatste eskadrons te *Am-*

sterdam zou garnizoen houden. Het zou den naam voeren van: 2de *regiment ligte dragonders*.

De formatie bepaalde, dat het regiment moest zamengesteld zijn uit :

I. *Een staf, als :*

1 Kolonel	met	4 paarden.
1 Luitenant-kolonel	»	3 »
1 Majoor	»	3 »
1 Adjudant	»	2 »
1 Kwartiermeester .	»	2 »
1 Pikeur	»	2 »
4 Officieren van gezondheid		
10		16 paarden.

II. *Een kleinen staf.*

1 Adjudant-onderofficier	met	1 paard.
1 Staftrompetter . . .	»	1 »
1 Paardenarts		
1 Spoor- en stangenmaker		
1 Zadelmaker		
1 Zwaardveger		
1 Kleeder-, en		
1 Laarzenmaker.		
8		2 paarden.

III. *Uit acht kompaniën, ieder sterk :*

1 Ritmeester . . .	met	2 paarden.
--------------------	-----	------------

1 1ste Luitenant . .	met 2 paarden.
1 2de Luitenant . .	» 2 »
3	6 paarden.
1 Opperwachtmeester	} met 97 paarden.
4 Wachtmeesters	
1 Fourier	
8 Korporaals	
2 Trompetters	
1 Hoefsmid	
5 Kadetten	
75 Dragonders	
97	

Zoodat het geheel 34 officieren, met 64 paarden en 784 man met 778 paarden zou bedragen.

De uitrusting moest zijn :

Een gewone boven breeden chakot met plaat, waarop eene gekroonde W, witte vangsnor en zwarte pluim.

Donker blaauwe rok, met roode uitmonstering, drie rijen van elf knopen, op de borst met witte koorden, even als de dolman gemaakt, witte koorden op den kraag, opslagen en om de taille-knopen en korte panden met hoorns.

Licht grijze Hongaarsche broek met witte galons.

Voor officieren de koorden en galons van zilver, die der onderofficieren eveneens van zilver, doch met een blaauw zijden draadje doorwerkt.

Licht grijze rijbroek, de officieren met twee zilveren galons en zilveren souspieds-kettingen, de overigen met een rooden band.

Hussarenlaarzen.

Licht grijze mantel met rooden kraag.

Voor dagelijksche tenue, donkerblauwe frak met roode uitmonstering en hoed; epauletten voor officieren.

Wit ledergoed ; ieder man met sabel , pistool en karabijn gewapend , met uitzondering van de onderofficieren , aan welke , in stede van de karabijn , twee pistolen werden gegeven .

Een donkerblauwe waltrap, met eene smalle en eene breede witte galon, waar tusschen rood laken, en eene geborduurde W met kroon in de hoeken.

Donkerblauwe mantelzak met twee witte galons.
Hongaarschen bok met toebehooren.

Het officierskader was spoedig zamengesteld en bestond, behalve uit den reeds genoemden chef, uit:

Den majoor C. F. von Staedel.

» lieutenant-adj. F. X. Beauchêne de Fundter.

» luitenant-kwartiermeester J. L. Mahne.

2 ritmeester J. F. graaf van Hogendorp, ma-
joor titulair.

» » J. C. Hoffman.

» » C. de Gignoux.

» » T. van den Bergh.

» » U. H. van Dam.

» » H. W. Tap.

» » G. F. Koltrop.

» » J. C. baron } Als zoodanig benoemd,
Kraijenhoff. } ofschoon nog niet uit Rus-
sische krijgsgevangenschap
teruggekeerd.

Den 1ste luitenant	J. B. B. de Bellefroid.
»	» J. C. Frost.
»	» T. A. van Guericke.
»	» F. van Zuijlikom.
»	» C. S. Kreitzig.
»	» P. Cranendoncq.
»	» A. W. baron van Lijnden tot Oldenaller.
»	» P. G. R. baron Snouckart van Schouburg.
» 2de luitenant	N. C. de Gijzelaar.
»	» H. J. van Oosterom.
»	» J. Muijzer.
»	» M. C. baron van Alderwerelt Houttuijn.
»	» H. A. Daije.
»	» D. R. Sneck.
»	» C. G. van der Sleijden.
»	» J. S. Tielemann.
»	» A. Stratenus.
»	» M. Thesingh.
»	» F. de Loijs.

Onder deze officieren waren er vele, die met roem gediend hadden; echter wegens den spoed, met welke men bij de formatie was te werk gegaan, had men eenige lieden tot officier genomen, die den dienst lang ontwend waren; andere, die denzelve niet kenden, en de plaats innamen van hen, die, hetzij wegens op het slagveld bekomene wonden, in de hospitalen waren, uit krijgsgevangenschap, of aan hunnen eed getrouw, met een ontslag later terugkeerden.

Zoodra was niet de vrijwillige werving opengesteld, of rekruten en vroeger gedienden, kwamen zich met geestdrift aanmelden; ook een twintigtal der ruiters van de bezoldigde garde te *Amsterdam*, schaarden zich om hunnen gewezen ritmeester Von Staedel, de van de Fransche armée en uit krijgsgevangenschap terugkeerenden, voegden zich insgelijks bij hem, waardoor het regiment weldra tot stand kwam. De remontering had insgelijks met spoed, met zeer schoone en tevens goed gebouwde paarden plaats. Veel zorg werd voor beider uitrusting besteed; doch nergens was voorraad, alles moest aangemaakt worden; een groot gedeelte zadeltuig, en eene komplette bewapening voor het regiment, kwam in den zomer, uit *Engeland* aan.

De instructie werd met beleid aanvaard; doch hij, die in een regiment de afrigting der rekruten, miliciens en remonten, jaarlijks eens nagegaan, of dit in buitengewone tijden, zoo als in de jaren 1830 en 1831 gedaan heeft, kan zich een denkbeeld maken van de moeilijkheden en zorgen die bij de daarstelling van een regiment plaats hebben, en dit vooral, wanneer het in garnizoenen is, zonder rijbaan, waar de meeste paarden in kleine en van de kazerne verwijderde stallen verdeeld staan, en waar de exercitie-plaatsen en fourage-magazijn ver afgelegen zijn, zoo als dit te *Amsterdam* en te *Utrecht* plaats vond.

Op den 28. Februarij 1814, marcheerden reeds 7 officieren en 143 man van de beide laatste eskadrons, te voet, in stalbuis en rijbroek gekleed,

en met infanterie-geweer en patroontasch gewapend, naar *Muiden*, om deel uit te maken van het korps, hetwelk *Naarden*, nog door de Fransen bezet, blokkeerde. Deze officieren waren :

De majoor C. F. von Staedel.

» ritmeester U. H. van Dam.

» » H. W. Tap.

» 1ste luitenant F. van Zuijlikom.

» » P. G. R. baron Snouckart van Schouburg.

» 2de luitenant H. G. van Oosterom.

» » » J. Muijzer.

De vermoeijenissen van den dienst bij deze belegering, gepaard met de onvolledige kleeding van den man, waren in de eerste maanden van belang.

Braaf werd er gestreden, wanneer het bij uitvallen als andersints te pas kwam, slechts één man van het regiment, de dragonder Scherpenzeel, werd daarbij gewond. In Mei, van hetzelfde jaar, rukte het detachement weder in.

Aan de plegtigheden die op den 31. Maart 1814, ter eere van de inhuldiging van den Souvereinen Vorst te *Amsterdam*, plaats hadden, nam het achtergebleven eskadron deel; doch, alhoewel de chef op deszelfs te voorschijn brengen fier mogt zijn, was evenwel een troep cavalerie, zonder wapens, een vreemd verschijnsel.

De beide laatste eskadrons marcheerden in Mei 1814 uit *Amsterdam*, om zich met den staf en de beide eerste eskadrons, die te *Utrecht* garnizoen hielden, te vereenigen. Het detachement voor

Naarden geplaatst, rukte daarbij insgelijks, na eenige dagen, in.

In de daarop volgende maand, marcheerde de majoor Von Staedel met de beide laatste eskadrons naar *Namen*, om er garnizoen te houden.

De luitenant-kolonel Jhr. Barchman Wuijters, verliet in Januarij 1815, met eenige andere officieren, het regiment, en het bevel kwam in handen van den luitenant-kolonel J. C. Renno; op dezelfde tijd werden daarbij de majoor A. J. Hoijnck van Papendrecht, de ritmeesters W. A. baron van Pallant tot Eerde, S. de Gignoux, C. Mascheck, benevens de 1ste luitenant G. Vermaesen, geplaatst. Al deze officieren van de Hollandsche hussaren of van de garde herkomstig, stonden bij hunne regimenten roemvól bekend; zoodat zich dan ook bij het regiment, hunne medewerking, weldra deed gevoelen.

Aan geen der regimenten werd bij de organisatie een depôt gegeven. Een besluit van den 17. November 1814, voltooide dan ook dit begonnen werk; het bepaalde, dat bij ieder regiment cavalerie eene depôt-kompagnie opgericht, en het geheel met 3 officieren en 6 paarden, en 77 man met 76 paarden zou vermeerderd worden. Het bevel daarover werd bij het regiment den ritmeester baron Kraijenhoff opgedragen.

Op den 22. Maart 1815, marcheerde de staf met de beide eerste eskadrons en het depôt naar 's *Bosch*, om er voorloopig garnizoen te houden. De marsch zou over *Vianen* en *Gorinchem* gaan. Toen de bei-

de eerste kompagniën aan het veer van de eerste plaats waren overgezet, en men met het eerste peloton der 3de kompagnie, daarmede insgelijks bezig was, kwam eene zoo hevige wind opzetten, dat hetzelfde niet zonder veel gevaar te hebben doorgegaan, over kwam; het overschepen werd dus gestaakt, en door het overige gedeelte de marsch over *Zalt-Bommel* vervolgd.

Weinige dagen na de komst in het nieuwe garnizoen, moest het regiment, wegens de landing van Napoleon, zich onmiddellijk tot den marsch gereed maken. Alle manschappen en paarden van het depôt, die tot een veldtogt bekwaam werden geacht, gingen in de veld-eskadrons over; daarentegen moesten die bij het depôt blijven, welke daartoe ongeschikt waren.

Den 1. April vertrokken reeds de beide eerste, met eene vermeerdering voor de beide laatste eskadrons, uit 's *Bosch*, met achterlating van het depôt aldáár, kwamen .

- den 1. te *Oorschot*,
- » 2. » *Riethoven*,
- » 3. » *Lommel*, hielden er rustdag,
- » 5. » *Geel*,
- » 6. » *Diest*, bleven dáár tot den 10.,
- » 11. » *Sichem*,
- » 12. » *Anderlecht*,
- » 13. » *Lembeck*,
- » 14. » *Soignies*, en
- » 15. » *Havré* aan, alwaar dezelve met de beide laatste eskadrons, die insgelijks *Namen* had-

den verlaten, in de omstreken gekantonneerd werden. Bij den marsch op *Soignies*, de residentie *Brussel* doortrekkende, had het regiment de eer, om door den Koning in oogenschouw te worden genomen.

Bij de legerzamenstelling te velde, maakte het regiment, met het regiment hussaren No. 8, de *eerste ligte brigade cavalerie* uit, en werd onder het bevel van den generaal-majoor baron De Ghigny geplaatst.

Tot de officieren te velde behoorden :

De kolonel J. C. Renno.

- » majoor C. F. von Staedel.
- » » titulair A. J. Hoijnck van Papendrecht.
- » 2de luitenant-adjutant J. S. Tielemann.
- » 1ste luitenant-kwartierm. H. W. van Uchelen.
- » chirurgijn-majoor J. G. Kroese.
- » chirurgijn 3de klasse H. Meursinge.
- » » » » Werner.
- » paardenarts J. Ludwig.
- » officier van kleeding L. Tisso van Patot.
- » ritmeester U. H. van Dam.
- » » G. F. Koltrop.
- » » J. C. baron Kraijenhoff.
- » » W. A. baron van Pallant tot Eerde.
- » » C. Mascheck.
- » » S. de Gignoux.
- » 1stel luitenant J. B. B. de Bellefroid.
- » » F. L. Guericke.
- » » F. van Zuilikom.
- » » C. S. Kreitzig.

De 1ste luitenant A. W. baron van Lijnden tot Oldenaller.

» 2de luitenant N. C. de Gijzelaar.

» » J. Muijzer.

» » M. C. baron van Anderwerelt Houttuijn.

» » H. A. Daije.

» » D. A. Sneek.

» » C. G. van der Sleijden.

» » A. Stratenus.

» » M. Thesingh.

» » F. de Loijs.

» » H. Haak.

» » J. R. van Eupen.

De kompagniën waren in de 70 paarden sterk.

Bij 's Konings besluit van den 21. April 1815, bekwam het regiment de benaming van : *regiment ligte dragonders* No. 4, welke het, tot kort voor deszelfs ontbinding, behouden heeft.

Gedurende het kantonneeren werd dagelijks ge-exerceerd; veel werk werd gemaakt, van het doen van marschen, in linie en in kolonne, en van formatiën en deploijementen in alle gangen; hierdoor kwam de vereischte zamenhang in de bewegingen, die, door dat het regiment nog niet vereenigd was geweest, gemist werd. Aan het tiraileren en het gebruik der sabel, werd weinig of geen tijd besteed, hetgeen dan ook toen dit voor den vijand te pas moest komen, het regiment menig onheil berokkend heeft. De kompagniën hadden slechts *zeven-en-twintig* karabijnen, waarvan de helft van

bajonetten voorzien waren. Somwijlen werd er in den nacht, en op andere tijden, op het onverwachts te paard geblazen, en, na eenigen tijd verzameld te zijn geweest, weder ingerukt. Eenige malen is het regiment met het 5de ligte dragons, en het 6de en 8ste hussaren, vereenigd geworden, om voor den Koning en den Prins van Oranje te manoeuvreren.

Eerst op den 10. Junij werden door het regiment de voorposten betrokken. Daartoe ging dagelijks eene kompagnie naar het dorp *Bavaij*, aan den Romeinschen weg gelegen, eene kompagnie van het 5de ligte dragons kwam dáár met hetzelfde doel; de vedetten werden nabij de vijandelijke posten gesteld, die door het 6de regiment jagers te paard en het 5de lancers gegeven werden. De wederzijdsche vedetten stonden op sommige plaatsen, slechts weinige passen van een, en hunne consignes anders juist opvolgende, vergaten zij wel eens, van niet met elkander te mogen drinken.

'sNamiddags van den 15. Junij blies de trompetter te paard; de kompagniën vereenigden zich op de regiments-exercitieplaats; dáár werd gebivouacqueerd en den volgenden morgen den marsch tot de algemeen verzameling aanvaard.

Den 16. werd te *Arquennes* het bivouac betrokken, alwaar zich al de Nederlandsche cavallerie met uitzondering der 2de ligte brigade, van den generaal-majoor Jhr. van Merlen, bevond; de opstelling was in regiments kolonnen, met het 4de dragons aan het hoofd, dat den linkervleugel

aan den straatweg naar *Nivelles* gaande, had. Eene kompagnie was een paar duizend passen meer regts, naar het boschrijke gedeelte vooruitgeschoven, om de wegen naar *Gosselies* en *Quatre-Bras* leidende, in het oog te houden.

's Namiddags van den 17. marcheerde het regiment naar *Mont St Jean*, en werd door de kompagnie van den ritmeester Koltrop, die op voorposten was geplaatst, een paar uren later gevolgd. Digt bij *Mont St. Jean* regts van den straatweg afgaande, plaatste het zich met den rug naar de hoeve van dien naam, en met den linkervleugel nabij den steenweg naar *Charleroi* leidende, op een veld met hoog koren in bataille, en bragt daar wegens het slechte weder, een voor menschen en paarden, zeer vermoeijenden nacht door. De Nederlandsche cavalerie was hier vereenigd.

Tot dekking van den marsch der troepen naar *Mont St. Jean*, over den straatweg van *Nivelles* en door het défilé van die stad, werd een klein korps tusschen het bosch van *Nivelles* en dat van *Bossut* opgesteld, om een aanval van de zijde van *Gosselies* en *Frasne*, tegen te gaan. Ons eerste eskadron werd daarbij gevoegd, en het geheel onder het bevel van onzen chef gesteld. Nadat de troepen voorbij getrokken waren, aanvaardde ook dit detachement den marsch, en keerden de verschillende gedeelten bij hunne regimenten terug.

Niet lang nadat het regiment van het bivouac te *Arquennes* was afgemarcheerd, deed de Fransche

cavalerie een strooptogt in dien omtrek , waarbij zij onze fourage , benevens den 2. luitenant-kwartiermeester Van Uchelen en eenige manschappen gevangen namen , die zij naar *Charleroi* bragten ; doch bij hunnen terugtogt achter lieten. De wachtmeester Reijnders en de dragonder Debusman tot deze krijgsgevangenen behoorende , hernamen nog dien zelfden dag hunne vrijheid. De laatste op den weg ter bewaking van twee paarden , waarvan de ruiters in eene herberg gingen , aan de deur achtergelaten zijnde , besteeg een der paarden , nam het andere aan de hand , en kwam behouden bij het regiment aan. De dragonder Brans , insgelijks deel dier krijgsgevangenen uitmakende , was minder gelukkig in het beproeven om te ontkomen. De ruiter die hem geleide liet hem te paard blijven , eensklaps trekt Brans de sabel , houdt zijnen vijand neêr en keert terug ; doch naauwelijks een half uur gereden hebbende , wordt hij door *drie* ruiters aangevallen , en ofschoon zich dapper werende , door een goed aangebragten sabelhouw over het aangezicht , buiten gevecht gesteld ; met een zakdoek verbonden , en te voet langs de *Dijle* geleid wordende , springt hij in het water , zwemt over en is vrij.

In den morgen van den 18. werd een peloton , onder den 1sten luitenant de Bellefroid , uitgezonden , om te gaan fourageren ; de 2de luitenant de Loijs was daarbij gevoegd. Toen dit detachement in een dorp eenige levensmiddelen en een paar stuks hoornvee verzameld had , liet het kanon zich

meer algemeen hooren; een vijandelijke cavalerie-troep, spaarde het verder de moeite den buit mede te nemen, en het trok af, om het regiment op te zoeken. Op het slagveld omzwervende, zocht het dit te vergeefs; te min om op zich zelf te handelen, verkreeg de 1ste luitenant De Bellefroid van den generaal-majoor Jhr. van Merlen de vergunning, dat het peloton bij zijne brigade mogt aansluiten; het bekwam den regtervleugel van het 5de dragonders, dat links van het 6de hussaren stond. Deze brigade was 's namiddags vrij wel tegen het vijandelijke vuur gedekt, toen een kanonkogel, den generaal voor het midden der brigade doodelijk trof; dadelijk werd hij op een paardendeken gelegd, en door den korporaal Jorissen van het regiment, (zijn ordonnans), en eenige anderen teruggebragt. Daarop ging de brigade uiteen 1). Ook het peloton van het 4de dragonders onder den 2den luitenant De Loijs verliet nu de brigade, zocht het regiment op, en was daarin gelukkiger dan des morgens, daar het dit weldra vond.

Om aan de verrigtingen van den 18. deel te nemen, steeg het regiment omstreeks 8 uren 's morgens te paard, en werd in vijf eskadrons gedeeld.

1) De reden van het scheiden der brigade, zou mij altijd een raadsel gebleven zijn, zoo de luitenant-generaal Jhr. Boreel, die op dat oogenblik het 6de hussaren commandeerde en het bevel over de brigade moest nemen, mij niet twintig jaren later gezegd had, dat de majoor graaf De Looz de Corswarem, die den gewonden kolonel De Merx in het commando van het 5de dragonders was opgevolgd, hem geweigerd had te gehoorzamen.

Naauwelijks was men daarmede gereed, of 3 wagenpaarden, die nog op den regtervleugel stonden waar dezelve bij den staf van het regiment gebivouacqueerd hadden, werden door een kanonkogel gedood. Deze gebeurtenis en het onmiddellijk daarop sneuvelen van een paar man, maakte veel indruk op den troep, en vooral op hen, welke dien dag den vuurdoop zouden ontvangen; doch de groote bedaardheid waarmede de kolonel Renno de manschappen, in het langs rijden der gelederen toesprak, en tot het nakomen der bevelen en pligten aanmoedigde, gaf ieder zijne gemoedsstemming weder. Hij gelastte onder anderen, dat de man; die zijn paard mogt verliezen, trachten moest een ander te bekomen, en zich dan aanstonds weder bij het regiment te vervoegen. Vooral wilde hij, dat met de meeste spaarzaamheid manschappen moesten worden gebruikt, om zwaar gewonden in veiligheid te brengen. Van dit laatste gaf de kolonel in den loop van den dag een treffend voorbeeld, toen hij zelf gewond, op eenigen afstand van het regiment, op den grond lag, en de verdere hulp, om van het slagveld te worden gebragt, van den wachtmeester Van Reijen, wiens paard gedood was, weigerde.

De generaal-majoor baron De Ghigny vereenigde vervolgens de brigade (waarbij de halve rijdende batterij van den kapitein Geij was gevoegd), formeerde ze in gesloten kolonne, met de hussaren aan het hoofd, en bragt haar een eind wegs voor uit, den straatweg op *Charleroi* links houdende.

Niet lang bleef de brigade in deze eerste stelling; zij marcheerde met pelotons af, trok over den straatweg tot bijna op den linkervleugel der stelling, en werd dáár in de eerste linie, met ons 5de eskadron achter het regiment als tweede linie, gedeploteerd.

De stelling aldaar was achter den weg, die naar *Ter la Haye* voert; voor het front van het regiment was eene lage heg en liep het terrein af; op onzen linkervleugel stonden *Schotten*, die tirailleurs achter de heggen hadden; tusschen de brigade bevond zich eene *Engelsche* vuurpijl-batterij, en tegen ons over het 72ste Fransche infanterie-regiment, met artillerie. Het front des regiments volgde den loop van den weg, en stond niet evenwijdig met dat des vijands; de linkervleugel was meer terug dan de rechter, die daarvan ongeveer 80 schreden kan geweest zijn.

Aanvankelijk was het in deze stelling vrij rustig, zoodat zich eenige onzer officieren op den rechtervleugel van het regiment vereenigden en over de aanstaande gebeurtenissen spraken; doch op eens kwam een vijandelijken kogel, die den ritmeester Kreitzig doodde, den wachtmeester De Graaf den arm en den korporaal Kaijen den voet wegnam. Op aanmaning van den ritmeester baron Kraijenhoff gingen de officieren uiteen; elk nam zijne aangewezene plaats in; de rechtervleugel des regiments werd in de rigting van deszelfs linkervleugel en het 5de eskadron in de eerste linie gebragt.

Van toen af begon het geweer- en kanonvuur

van weerszijden in werking te komen, en met afwisseling van snel- en traagheid voortgaande.

Na het middaguur kwam op onze stelling eene vijandelijke infanterie-kolonne aanmarcheren, en nam het vuur met hevigheid toe; onze vuurpijl-batterij bleef niet achter, doch een der pijlen nam eene tegengestelde rigting, en kwam in het 8ste hussaren te regt; het geraas, dat deze projectielen maakten, verontruste zeer onze paarden, zoodat telkens de rigting moest verbeterd worden. Toen de vijand genoegzaam genaderd was, en het punt der helling had bereikt, om tot ons te komen, ging het regiment voorwaarts, zette over de heg, en viel met goed gevolg in de kolonne. De handgemeenschap duurde kort; voor aanrukkende lancers moest worden teruggegaan; de verzameling geschiedde op de verlatene plaats en onder het vuur der Schotten; de vijand vervolgde niet en trok later iets terug. Menigeen der met moed vooruitgesnelden keerde niet weder; onder dezen bevond zich de 2de luitenant Stratenus, die sneuvelde, en Haak, welke gevangen werd genomen, en waarbij tevens hunne paarden gedood werden.

De vuurpijl-batterij verliet na eenigen tijd onze stelling, en werd door het 8ste hussaren begeleid. Het regiment deed zulks eveneens, trok meer regts, en kwam tusschen de infanterie-brigade van den generaal-majoor graaf Van Bijlandt te staan. De hussaren namen iets later dezelfde plaats in.

Een zonderling schouwspel had alsnu bij den opmarsch van het regiment, dat tegenover het

12de kurassiers te staan kwam, plaats. Dit regiment, waarbij het overschot van het oude 14de van dat wapen, de voormalige Hollandsche kurassiers van den kolonel Trip, gevoegd was, telde bij het onze in alle rangen vele oude wapenbroeders, die zich herkennende, bij den naam riepen; vooral was dit het geval met zekeren dragonder Jansen, den kolderigen genaamd, die van alle zijden toegeroepen werd.

In linie staands, kwamen onophoudelijk van deze kurassiers en jagers van het 6de regiment, dat in de nabijheid stond, langs het front rijden, die dan het pistool of de karabijn op het regiment lostten, en de onzen tot een tweegevecht uitdaagden; en, ofschoon zulks door menigeen werd aangenomen, waren nogtans onze jonge menschen daarin niet genoeg bedreven. Bij deze gelegenheid sneuvelde de ritmeester Mascheck, terwijl hij zich bezig hield, om eenige zijner manschappen vooruit te zenden, en werd het paard van den luitenant Muijzer gewond.

Tegen vier ure trok de brigade, met het 4de dragonders aan het hoofd, in galop naar het centrum der slag-linie. Het regiment kwam tusschen twee carrés te staan; liet regtsche uit *Hanoveranen* en het linksche uit *Nassauers* zamengesteld; eene Hanoveraansche rijdende batterij stond met sectiën in de eskadrons-tusschenruimten. Ook de vorige vijandelijke kurassiers en jagers waren naar dat punt getogen, en kwamen ons even als te voren uitdagen. De staftrompetter van het 6de jagers tot deze

behoorende, trok spoedig af, na een paar sabelhouwen van den 2den luitenant Van Eupen te hebben bekomen. In het terugkeeren van dien officier werd zijn paard gedood, en hij door een tirailleur der *Nassauers*, die toesprong, geholpen, en in het carré gebragt.

In deze stelling, waar van weerskanten de laatste krachten werden beproefd, en waar geen schot verloren ging, had het regiment een zwaren kamp te verduren. Achtervolgens sneuvelde de ritmeester baron Van Pallandt tot Eerde; de paarden van den kolonel Renno en van den ritmeester baron Kraijenhoff werden gewond, die van de luitnants baron Van Lijnden tot Oldenaller, baron Van Alderwerelt Houttuijn en Grothe gedood; het tweede paard, dat Van Alderwerelt weder besteege, het been afgeschoten, en hij, door bekomen kneuzingen van den val, buiten gevecht gesteld. Het eskadron van den ritmeester baron Kraijenhoff was een oogenblik zonder luitnants. Daarna werden de ritmeester baron Kraijenhoff en de luitenant Muijzer zwaar en Van Zuilikom doodelijk gewond, en hunne paarden gedood. De luitenant Daije, die wegens het bekomen eener wond aan de hand, door den dragonder Zadelhof tot achter het front werd gebragt, vond waarschijnlijk toen ook den dood; want een oogenblik later zag men zijn paard naar den vijand loopen, en van hem heeft men sints niets meer vernomen.

Het regiment had geene tirailleurs uitgezonden, waardoor het die des vijands gemakkelijk viel,

hetzelfde te naderen en te schaden. De 1ste luitenant Van Guericke, die de beide eerste eskadrons commandeerde, vroeg de vergunning, die lastige ruiters te laten aanvallen; doch de kolonel weigerde zulks, meenende, dat daaruit welligt eene handgemeenschap konde ontstaan, die door onze veel mindere sterkte aan cavalerie daar ter plaatse, dan die des vijands, moest vermeden worden. Een weinig later gaf Z. K. H. de prins van Oranje in persoon den last, om de overstaande cavalerie aan te vallen; tweemaal werd daartoe overgegaan, en door den Prins toegejuicht; doch telkens moest voor de overmagt en vooral voor het moorddadige kanonvuur worden teruggegaan, waarbij op de verlatene plaats, en onder begunstiging der beide carrés en van de batterij, herzameld werd. Bij een dezer aanvallen maakte de luitenant Sneek onder den voet en moest het slagveld verlaten. Als laatste offer van de officieren, werd de kolonel Renno gewond en zijn paard gedood.

Toen het lot van den dag beslist was en de vijand begon te vlugten, ging het regiment met de *Hanoveraansche* batterij in galop regts voorwaarts, om de aftrekkenden te beschieten. Vervolgens ging het terug, formeerde de kompagniën en steeg een oogenblik af, om daarna elders te gaan bivouacqueren.

Gedurende dien dag heeft het regiment eenige keeren heen en weder gemarcheerd, en in vier positiën gestaan. Bij al het woeden der kogels in en om de gelederen, bleef het standvastig op zijne

plaats. 's Morgens had men menigeen bleek zien worden, en telkens voor de kogels bukken, zonder nogtans eene schrede uit te wijken; later geschiedde dit niet meer; men was met het gevaar vertrouwd geworden; en zelfs het verwonden van den kolonel Renno, die met zooveel beleid het regiment geleid had, kon het niet doen wankelen.

Toen het appèl over de kompagniën gehouden werd, was de troep vrijwat verminderd, en nogtans hadden niet alle gewonden de gelederen verlaten; wel kwamer er nu en dan sommigen, die hunne paarden gewond of gedood waren, die gewonden weggebragt, en ook anderen, welke zich verloop en hadden, weder bij het regiment terug; het verlies was nogtans beduidend; van de 25 strijdende officieren en 602 manschappen, die des morgens uitrukten, waren: behalve de luitenants baron Van Alderwerelt Houttuin en Sneek:

4	officieren en	22	man gesneuveld,
4	»	39	» gewond,
1	»	12	» vermist,
2	»	(onbekend)	» gevangen.

Van de officieren waren tegenwoordig:

De kolonel J. C. Renno.

» majoor C. F. von Staedel.

» » titulair U. H. van Dam.

» 2de luitenant-adjudant J. S. Tielemann.

» chirurgijn-majoor J. G. Kroese.

» chirurgijn 3de klasse H. Meursinge.

» chirurgijn 3de klasse Werner.

» paardenarts J. Ludwig.

De ritmeester G. F. Koltrop.
 » » J. C. baron Kraijenhoff.
 » » W. A. baron van Pallandt tot Eerde.
 » » C. Mascheck.
 » » S. de Gignoux.
 » » C. S. Kreitzig.
 » 1ste luitenant J. B. B. de Bellefroid.
 » » F. A. van Guericke.
 » » F. van Zuilikom.
 » » A. W. baron van Lijnden tot
 Oldenaller.
 » » C. G. van der Sleijden.
 » 2de luitenant J. Muijzer.
 » » M. C. baron van Anderwerelt
 Houttuijn.
 » » H. A. Daije.
 » » D. A. Sneek.
 » » A. Stratenus.
 » » M. Thesingh.
 » » F. de Loijs.
 » » H. Haak.
 » » J. R. van Eupen.
 » » H. L. E. Grothe, die des mor-
 gens eerst was aangekomen.

Gesneuveld zijn :

De ritmeester C. Mascheck.
 » » W. A. baron van Pallandt tot Eerde.
 » » C. S. Kreitzig.
 » 2de luitenant A. Stratenus.
 » wachtmeester H. de Graaf.
 » korporaal A. Siermans.

- De korporaal J. H. S. Becking.
 » dragonder G. Weerderburg.
 » » B. de Keur.
 » » N. Loos.
 » » A. van Schaik.
 » » W. Hunnings.
 » » E. Wolgard.
 » » W. J. Lalk.
 » » J. Joosten.
 » » G. Bossij.
 » » R. Bentinga.
 » » R. Jaspers.
 » » W. van Weem.
 » » J. van der Horst.
 » » A. van Grootveld.
 » » G. Werner.
 » » J. Lit.
 » » L. Heurekamp.
 » » A. Erkelens.
 » » J. G. Gosling.
 Gewond.
 » kolonel J. C. Renno.
 » ritmeester J. C. baron Kraijenhoff.
 » 1ste luitenant F. van Zuilikom, aan de ge-
 volgen overleden.
 » 2de luitenant J. Muijzer.
 » opperwachtmeester H. Heuvingh.
 » » Haag van Erkelens.
 » wachtmeester J. van Dijk.
 » » J. Meijboom.
 » » B. Stoltman.

De	wachtmeester	J. Braak.
»	»	J. Stadtman.
»	kadet	E. Oosting.
»	korporaal	P. Oostwegel.
»	»	J. C. Weerdt.
»	»	D. Kaijen.
»	»	H. Kappelhoff.
»	»	C. van den Ham.
»	»	J. Jansis.
»	»	H. Leers, aan de wonden overleden.
»	»	A. Rijnders.
»	dragonder	W. Wijenberg.
»	»	L. Kiwis.
»	»	G. van Dam.
»	»	G. van der Rijst.
»	»	J. Stekelenburg.
»	»	H. J. Brans.
»	»	H. Spaan, aan de wonden overleden.
»	»	C. Verhaar.
»	»	C. Schoudt.
»	»	L. Hebner.
»	»	A. Kervesée.
»	»	H. J. van Eusom.
»	»	J. See.
»	»	J. Koning.
»	»	G. Frangen.
»	»	W. Hagendoorn.
»	»	B. J. Schönecker.
»	»	W. Mindera.
»	»	H. Dhelis.

- » dragonder T. Karreman.
- » » P. Beekman.
- » » T. van der Heijden.
- » » C. Goozen.

Vermist.

- » 2de luitenant H. A. Daije.
- » dragonder J. Verheul.
- » » T. Venschten.
- » » A. Eijlert.
- » » J. Lindeweber.
- » » J. Verjans.
- » » P. Pauwels.
- » » F. Staal.
- » » J. Peskens.
- » » P. Groenenkamp.
- » » G. van den Brink.
- » » H. Flock.
- » » D. Lambregts.

Gevangen.

- » 1ste luitenant-kwartierm. H. W. van Uchelen.
- » 2de luitenant H. Haak.

Slechts één persoon is gedeserteerd, zijnde de officier van gezondheid, Werner, en dit nog met medeneming van een regiments-paard.

Groot kan het verlies van het regiment op dien dag genoemd worden, en nog hebben velen hun behoud te danken gehad, aan de voorzorg, om den gerolden mantel over den schouder te dragen.

Uit het geleden verlies aan officieren en manschappen, en dat der 4 gewonde en 10 gedoodde officiersplaatsen, kan men ligtelijk nagaan, dat het

verlies aan paarden van den troep, groot moet geweest zijn, en dat het aantal beredenen zeer verminderd was.

Zonderlinge verschijnselen van gehechtheid aan hunnen meester of aan verkregene gewoonten, heeft men op dien merkwaardigen dag, bij het paard, dat trouwe dier, kunnen opmerken. Er waren namelijk vele, die hunnen leidsman verloren hebbende, bij alle bewegingen des regiments, hunne plaats in het gelid boven de vrijheid verkozen; dit was niet alleen het geval bij dezulken die geen letsel hadden bekomen, maar ook jammerlijk verminkten kwamen al huppelend of steunende na, en lang bleef het paard van den ouden braven Loos, bij het lijk van zijnen weldoener staan.

Het regiment zou vervolgens deel van het leger hebben uitgemaakt, dat naar *Parijs* trok; doch door oneenigheid tusschen den luitenant-kolonel Hoijnck van Papendrecht, chef van den staf der cavalerie, en den majoor Von Staedel, die na het wonden van den kolonel Renno, het bevel over de eskadrons te velde had aanvaard, werd het bij de divisie van Z. K. H. prins Frederik ingedeeld, en moest het noorden van *Frankrijk* helpen vermeesteren.

Tot dat einde ging het regiment den 21. Junij naar *Bavé*, den 22. naar *Julmet* en kwam den 23. voor de vesting *le Quysnoy* aan. Onze brigade cavalerie, waarbij ook het 5de ligte dragonders gekomen was, stelde zich in bataille; de generaal-

majoor baron De Ghigny liet de vesting opeischen, en op de weigering om zich over te geven, er door de batterij eenige schoten op doen. Daarop trokken wij af en namen kantonnementen in den omtrek; het regiment kwam voor slechts weinige dagen te *Villerspol*, en moest van toen af bivouacqueren, uithoofde eens des nachts te paard moettende stijgen, de verzameling niet vlug genoeg geschiedde.

Na de overgave der vesting, steeg het regiment den 1. Julij des nachts te paard, om af te marcheren; eenige manschappen meenden de stroohutten in het bivouac niet te moeten laten staan, staken er een paar in brand en het vuur nam zoo spoedig toe, dat verscheidene goederen daarbij verloren gingen. De volgende morgen betrok het regiment een bivouac te *Sauttain*, in de nabijheid van *Valenciennes*, om tot de insluiting dier vesting mede te werken. De brigade met hare artillerie, benevens het 5de dragonders, kwamen onder het onmiddellijk bevel van Z. K. H. den prins Frederik, die met zijne divisie om de vesting gelegerd was. Bij die belegering moest eenige malen des nachts, of tegen het aanbreken van den morgen worden te paard gezeten. Er werden kanonkogels gewisseld; een paar keeren geschiedde dit heviger dan naar gewoonte; geweervuur had bij iedere gelegenheid plaats en vooral op onze vedetten, en bij het aflossen derzelve; doch van belang is er niets voorgevallen.

Zoodra *Valenciennes* op den 21. Julij het gezag

van koning Lodewijk XVIII erkend had, betrok het belegeringskorps kantonnementen. Het regiment ging tot dat einde naar *Saulsoir*, en van daar den 18. September naar *Orchie* en omstreken, alwaar het tot den terugmarsch naar het vaderland verbleef.

Het regiment in de kantonnementen komende, kwam gelijktijdig daarbij aan, de 6de kompagnie vrij willige jagers te paard, uit de provincie *Gelderland*, onder bevel van den ritmeester Grim; reeds vroeger waren zij bij hetzelfde ingedeeld geworden.

Het aandeel dat het regiment aan den veldslag van *Waterloo*, en de verdere krijgsverrigtingen genomen had, werd door den koning beloond. Bij het vieren van Zijner Majesteits geboortendag, op den 24. Augustus 1815, verzamelde zich het regiment bij *Noyelles-sur-Selle*, en het uitreiken der décoratiën geschiedde aan de daarmede reeds begiftigden.

Ridders der militaire Willems-Orde werden ten gevolge van den veldtogt.

Van de 3de klasse.

De kolonel J. C. Renno.

Van de 4de klasse.

- » majoor C. F. von Staedel.
- » » U. H. van Dam.
- » ritmeester G. F. Koltrop.
- » » J. C. baron Kraijenhoff.
- » » S. de Gignoux.
- » 1ste luitenant J. B. B. de Bellefroid.
- » » F. A. van Guericke.
- » » M. C. baron van Alderwerelt Houttuijn.

De 1ste luitenant-adjutant J. S. Tielemann.

» 2de luitenant J. Muijzer.

» » F. de Loijs.

» » J. R. van Eupen.

» » A. L. E. Grothe.

» opperwachtmeester S. van der Werff.

» » Haag van Erkelens.

» » J. G. M. Fundter.

» » C. Bosch.

» » H. Heuvingh.

» » F. Bouman.

» wachtmeester G. Bender.

» » A. Walz.

» » L. Doijen

» » J. Heinemann.

» » J. Seiler.

» » D. van der Vijzel.

» » B. Stoltman.

» » C. Weinmann.

» » H. Kappelhoff.

» » C. Gijzelaar.

» » H. de Beus.

» » J. Meijboom.

» korporaal J. Verweij.

» » D. Kaijen.

» » J. See.

» » J. Scholtz.

» dragonder G. Holleboom.

» » A. Kervesée.

» » E. Janssens.

» vrijwilliger J. W. Jhr. Janssens.

De vrijwilliger P. F. Rigot de Begnins.

» » H. S. Mascheck.

Bovendien hadden verscheidene bevorderingen onder de officieren plaats, en tot 2de luitenants werden benoemd :

De kadet adj.-onderoffic. F. A. à Meinsma Bruin.

» opperwachtmeester F. Bouman.

» wachtmeester D. van der Vijzel.

» vrijwilliger J. W. Jhr Janssens.

» » P. F. Rigot de Begnins.

» » H. S. Mascheck.

De majoor Von Staedel, zoo als vroeger is vermeld, bij de verwonding van den chef van het regiment het commando over hetzelfde aanvaard en behouden hebbende, vertrok in September naar het depôt, en werd door den majoor graaf Van Hogendorp vervangen.

Den 1. December 1815 moest het regiment *Frankrijk* verlaten en den terugmarsch naar het vaderland aanvaarden; daartoe ging het :

den 1. naar *Masignes*,

» 2. » *Antoine*,

» 3. » *Kortrijk*,

» 4. » *Arroye*, en

» 5. » *Brugge*, om aldaar met de twee eerste eskadrons garnizoen te houden, en met de twee laatste, voorloopig in deszelfs omtrek kantonementen te betrekken.

Het verblijf in en om *Brugge* was van korten duur, het regiment ging weder op marsch, om in het Limburgsche te verblijven; het kwam :

den 10. December te *Ecloo*,
 » 11. » » *Gend*,
 » 12. » » *Zeel*,
 » 13. » » *Mechelen*, hieldt er rustdag,
 » 15. » » *Heerenhout*,
 » 16. » » *Lommel*,
 » 17. » » *Weert*, en
 » 18. » » *Heur* aan.

Alsnu splitste het zich; van hier zouden den volgenden dag, de staf en de vier eerste kompagnien naar *Roermond*, en de vier laatste naar *Venlo* gaan, om er garnizoen te houden; doch moesten, wegens den hoogen waterstand van de *Maas*, te *Kessel* en omstreken verblijven, tot dat de overtocht op den 25. December konde geschieden.

Het reserve eskadron van het regiment, te *Luiks-Hasselt* in garnizoen, telde vele manschappen, die van hunne wonden hersteld, en vrijwilligers, die met het doel gekomen waren, aan den verloopen veldtocht deel te nemen. In Februarij 1816 werd het over de kompagnien verdeeld, en het regiment als volgt geplaatst:

De staf en het 2de eskadron te *Roermond*.

Het 1ste eskadron te *Luiks-Hasselt*.

» 3de » » *Venlo*, en

» 4de » » *Maastricht*.

Zoo als vroeger is vermeld, was bij het vertrek uit *'s Bosch*, het depôt van het regiment aldaar achtergebleven. Het ging achterevolgens naar *Tiel*, *Zalt-Bommel* en kwam in Februarij 1816, mede in het garnizoen te *Maastricht*.

Er hadden vervolgens, tot 1826, nog wel eenige garnizoens-veranderingen plaats : als door het 1ste eskadron opvolgend naar *Tiel*, *Zalt-Bommel* en *Maastricht*, zoo ook onderlinge garnizoens-verwisselingen ; doch niet welke het verleggen van het regiment betrof.

Den 1. Januarij 1817, verliet de kolonel Renno het regiment, om het bevel over het 2de kurassiers te aanvaarden. Als blijk van achting voor hunnen chef, hadden de officieren, de militaire Willems-Orde, waarmede de koning hem had beloond, met brillanten doen versieren, en Zijne Majesteit bewilligde in het verzoek, dat dit door hem gedragen mogt worden. De kolonel Hoijnck van Papendrecht nam het commando van het regiment over.

In Augustus 1817, had eene ruime uitdeeling, van den op de Franschen veroverden buit, op het slagveld van *Waterloo*, en van de hun opgelegde oorlogslasten, plaats. In zes klassen werden de daaraan deel genomene legers verdeeld ; de soldaat tot de minste behoorende, bekwam eene gratificatie van *f*29, en de onderofficieren eene van *f*217. De soldaat die altijd vrijgevig is, was het ook ditmaal, omtrent zijne kamaraden, welke niet in die gunsten deelden.

Den 1. October 1818 werd het 1ste en 4de eskadron, aan *den Reuver* en omstreken gekantonneerd, om aldaar met het 2de en 3de eskadron, te *Roermond* en te *Venlo* in garnizoen, de eerste 13 dagen dier maand te exerceren. Tot deze ver-

eeniging had het 1ste eskadron van *Zalt-Bommel*, en het 4de van *Maastricht* moeten komen.

Welk nut het depôt ook had bewezen, werd het evenwel, bij besluit van den 25. November 1818, opgeheven; de sterkte der kompagniën op 99 man met 85 paarden gebragt, en de ritmeesters in twee klassen verdeeld.

Den 8. October 1820, werd aan het regiment met veel plegtigheid een standaard uitgereikt. Het garnizoen van *Maastricht*, alwaar de staf en het 1ste en 4de eskadron waren, kwam daartoe op een veld buiten de stad te zamen, en van de gedetacheerde onderdeelen des regiments, waren detachementen aangekomen, om dezelve daarbij te vertegenwoordigen. Het regiment stond in een vierhoek geplaatst en afgestegen. De luitenant-generaal Van Heldring, bevelhebber in het groot militair commando, hield den standaard in de hand, terwijl hij het volgende tot het regiment sprak :

» Officieren, onderofficieren en dragonders!»

» Ook bij U heb ik, in den naam des konings, de eervolle taak te verrigten, om dezen gids op het spoor des roems, aan U te overhandigen.»

» Van nu af zij ook voor U deze leeuw, het heiligdom van uwen moed, van uw beleid, van uwe trouw.»

« Ik zie het, dragonders, gij staart op deze schoone belooning voor de liefde aan uwen koning en uw vaderland zoo schitterend betoond, in de vlakke van *Waterloo*, het graf van zoo vele uwer wapenbroeders. Ja, dragonders, met regt zijt gij

trotsch op dezen verdienden standaard, want gij waart trouw en braaf."

» Aan hen dan ook, die uwen behaalden roem met hun leven kochten, zij voor allen dit plegtig oogenblik gewijd; vergeet hen nooit, dragonders, want, hoezeer zij niet meer tot uw getal behooren, blijven zij echter de eersten onder U."

» Uwe schoone houding zou op zich zelve een waarborg zijn, voor dezen edelen standaard; maar ik weet het, gij verzekert zijnen onbevleeten roem nog volkomener, door uwen goeden geest, en door het hart, dat gij uwen koning en uw vaderland toedraagt."

» Bewaart dan ook dien verkregen roem, door een gedrag, den waren soldaat, Uzelven waardig, en, zoo gij op nieuw den sabel moest trekken, verliest dan slechts dezen standaard niet uit het oog, want, door onze dappere prinsen den weg gewezen, zult gij hen altijd dáár vinden, waar het 4de regiment moet zijn, op het pad der eer en in het midden der vijanden."

» Zweert met mij, brave dragonders, dat gij altijd zult zijn, wat gij reeds waart, wat gij nog zijt; zweer op uwen standaard."

» Trouw aan den koning.

Gehoorzaamheid aan de wetten.

Onderwerping aan de krijgstucht."

Hierop staken alle officieren, onderofficieren en manschappen de bloote hand in de hoogte, en riepen:

Dat zweren wij!

Leve de koning!

Vervolgens overreikte de generaal aan den kolonel Hoijnck van Papendrecht den standaard; de chef des regiments denzelven vasthoudende, antwoordde :

» Het regiment, dat ik de eer heb te commanderen, is met regt gevoelig aan 's konings nieuwe blijk van vertrouwen; wees onze tolk bij Hoogst denzelven, en verzeker Zijne Majesteit, dat wij ten allen tijde bereid zijn, dezen standaard, waar zulks behoort, met eer en plicht te verdedigen." Hem daarna den standaarddrager overgevend, zeide hij hem : » en gij kornet, aan wien ik denzelven thans overhandig, zweer met ons, dit vereerend pand, tot uwe laatste ademhaling te zullen bewaren." De kornet Heuvingh, wegens zijn gedrag en bekomenen wonden in den slag van *Waterloo*, tot ridder en later tot officier benoemd, was zoo aangedaan, dat men deszelfs antwoord niet konde verstaan.

Den 16. September 1821, had dezelfde regimentsvereeniging, om te manoeuvreren, aan *den Reuver* plaats, als in 1818, doch ditmaal gedurende vier weken.

Op den 19. September 1823 vereenigde zich de regimenten ligte dragonders No. 4 en 5, en de hussaren No. 6 en 8, met eene rijdende batterij, in de omstreken van *Raevels*, om onder den luitenant generaal Trip, te manoeuvreren. Het regiment betrok daartoe de kantonnementen *Baerle Hertog* en *Nassau*, *Sondereijgen* en *Merxplas*. Den 21. October werd de divisie weder ontbonden, en

de regimenten keerden naar hunne garnizoenen terug.

Den 3. December 1824 werd andermaal eene reorganisatie voor de cavalerie bepaald, en daarbij de militie ingevoerd, uithoofde eenige cavalerie-regimenten zich aan vrijwilligers niet voltallig konden houden. De sterkte der kompagnien bleef op 99 hoofden, doch daaronder kwamen nu 20 mili-ciens. De sterkte aan paarden, bepaalde genoemd besluit op 77 per kompagnie.

Na gedurende elf jaren in verscheidenegarnizoenen verdeeld te zijn geweest, had het regiment eindelijk, den 21. Mei 1826, het geluk *Maastricht* te verlaten, en vereenigd te *Mechelen* in garnizoen te komen. Nu dat alles te zamen was, werd dan ook zeer de hand aan de reglementen, de afdrigting met het kader, en eene zeer strenge krijgstuicht gehouden, en de gelijkvormigheid in alle takken van de dienst daargesteld, die te voren ontbrak.

Den 1. September 1827 marcheerde de kolonel Hoijnck van Papendrecht met twee eskadrons naar *Turnhout*, alwaar zich eene brigade ligte cavalerie, onder den generaal-majoor Jhr. Boreel, moest vormen, en waartoe het 4de en 5de ligte dragonders, en het 6de en 8ste hussaren, ieder twee eskadrons zouden geven. De bedoeling bij het geven van twee eskadrons van ieder regiment was, dat vier der-zelve een regiment zouden zamenstellen, op het oogenblik dat men exerceerde; doch overigens afzonderlijk zouden blijven; daartoe gaven ditmaal het 4de en 6de regiment, den chef, den standaard

en de muziek van hetzelfde. De bestemming dezer brigade was, om, met de 6de, 15de, 16de en 17de afdeeling infanterie, die op de heide bij *Raavels* een kamp hadden betrokken, benevens eene veld- en eene rijdende artillerie-batterij, onder bevel van den luitenant-generaal De Eerens te moeten manoeuvreren. Een eskadron moest met de infanterie kamperen. Deze manoeuvres hadden gewoonlijk driemaal 's weeks plaats, en op de andere dagen maakte de cavalerie doorgaans velddienst. Den 8. der volgende maand werd het korps weder ontbonden.

Gedurende het kantonneren, ging de kolonel met non-activiteit af; het commando der eskadrons ging over op den majoor De Thierry, en dat des regiments eerst voorloopig en daarna bepaald, op den luitenant-kolonel L. Grooij.

Bij het vertrek van den kolonel, had bij het regiment eene grievende gebeurtenis plaats, die niet alleen door zijn vertrek, maar ook door eene andere omstandigheid veroorzaakt werd; namelijk om op last van den brigade-commandant, den standaard, gedurende den nog loopenden exercitie-tijd, aan den luitenant-kolonel graaf De Roisin, van het 5de dragonders in bewaring te geven. Zoo als hooger is aangemerkt, moesten de vier eskadrons van de beide dragonder-regimenten slechts gedurende de exercitie een geheel uitmaken; doch overigens elk op zich zelf blijven; nu was het niet genoeg, dat de kolonel gedisgraciëerd werd, het regiment moest ook daarin deelen; een ander regiment moest nu

den standaard bewaren , die het door den koning toevertrouwd was en waarom het zich steeds scharen moest.

Den 15. October 1828 , marcheerde het eerste eskadron , onder bevel van den majoor Van Campen , naar *Brussel* , om , gedurende het jaar , dat het koninklijk hof aldaar resideerde , de dienst bij hetzelfde te verrigten.

Den 8. September 1829 marcheerden weder twee eskadrons , om , even als in 1827 , eene brigade , onder order van den generaal-majoor Jhr. Boreel zamen te stellen , en op de heide bij *Raevels* , met bijvoeging van eene rijdende batterij , te manoeuvreren. Het regiment betrok de kantonnementen *Baerle Hertog-* en *Nassau Sondereijgen* en *Merxplas*. Eene maand later werd de brigade ontbonden. Ditmaal waren de zamengestelde regimenten onder de bevelen der chefs , van het 5de en 8ste derzelve. Er werd veel , vlug en goed gemanoeuvreerd. Eenige malen had er velddienst plaats. Eens moesten van ons zamengesteld regiment , één eskadron *Sondereijgen* bezetten , en de voorpostendienst voor een te *Merxplas* gelegerd korps verrigten ; de drie overige eskadrons zich te *Baerle Nassau* verzamelen , eene verkenning naar des voorgestelden vijands zijde doen , vervolgens het eskadron van *Sondereijgen* tot naar *Merxplas* terugwerpen , voor den nacht aan weerszijden het bivouac betrekken , en de noodige veiligheidsmaatregelen nemen. Alles had bij de uitvoering goed gegaan , maar op het bivouac werd het koud ; de man-

schappen veroorloofden zich des avonds rondom hout op te halen en vuren te maken; later begon het te regenen, en tegen tien ure des avonds was men doornat, om welke reden de generaal gelastte naar de kantonnementen terug te keeren. Tot den terugmarsch verzamelden de kompagniën zich bij hunne vuren, en trokken geregeld af. De weg welke naar *Baerle Hertog* en *Nassau* leidt, was breed, doch de bruggen, die over de sloten lagen, welke den weg doorsneden, waren niet breeder dan eenen boerenwagen, en hadden op de hoeken een schuins naar buiten loopend stuk hout. Het was duister. Van de vooraan marcherenden hadden eenigen tegen deze palen gereden, waardoor het overhellend eind naar binnen kwam te staan, en den doorgang vernaauwde; er werd halt geblazen, alom herhaald en een oogenblik daaraan voldaan; maar toen dit te lang scheen, schoof men weldra op; verscheidene vielen in de sloten; in plaats van met tweeën te zijn, had men een front van de breedte des wegs. De marsch werd dan weder herhaald, dan om dezelfde reden gestaakt; de geheele troep was door elkander; eindelijk nam ieder den weg naar zijn kwartier; doch velen kwamen eerst den volgenden dag teregt, hetgeen insgelijks met eene kompagnie van het 5de dragons het geval was, die, om den kortsten weg op *Alphen* te nemen, door de heide ging, noodschoten deed, en alzoo den dag moest afwachten.

Het 2de eskadron marcheerde den 15. Julij 1830 naar *Brussel*. om er gedurende de tentoonstelling

van de voortbrengselen van Nationale nijverheid te verblijven. Bij hetzelfde waren als officieren :

De ritmeester F. A. van Guericke.

» » P. Kenens.

» 1ste luitenant J. B. de Marneffe.

» » F. baron de Cassal de Bomal.

» 2de luitenant A. prins de Looz de Corswarem.

» » L. graaf de Marnix van St. Aldegonde.

Eindelijk naderden de gebeurtenissen van de maand Augustus 1830, door welker gevolgen ons schoone rijk zich splitste. En, om het deel te vermelden dat het regiment aan de daarop gevolgde krijgsverrigtingen genomen heeft, wordt het noodig geacht, een overzicht van den toestand te geven, waarin het, bij het uitbarsten des oproers, zich bevond.

De werving bij het regiment was tot hiertoe zeer voordeelig geweest. De in 1824 ingestelde medaille voor trouwe dienst, werkte mede, om vele manschappen te reëngageren. De luitenant-generaal Trip, belast met het oppertoezicht der cavalerie, had magtiging verleend tot het aannemen van zoveel manschappen boven het getal van 99 per compagnie, als het aantal beliep dergenen, die in de eerstvolgende drie maanden met paspoort zouden gaan. De miliciens bleven de eerste twee jaren na hunne aankomst, onder de wapens, zoodat hunne afrigting voltooid was, en men er eenige dienst van had. Het regiment had sinds zijne oprigting vrijwilligers geleverd : aan de marine, tot de formatie van het 7de hussaren, aan het korps

guiden van den generalen staf, aan de oprigting der maréchaussées voor de provinciën *Vlaanderen* en *Noordbrabant*, tot versterking der regimenten kurassiers en aan de expeditionnaire cavalerie voor *Java*. Van de ontbonden Zwitsersche regimenten had het slechts een trompetter genomen en evenwel was het gewoonlijk voltallig. In de laatste jaren was de toeloop zoo sterk, dat de rekruten voor niet minder dan tien jaren werden aangenomen. De paarden zagen er zeer goed uit, hetgeen niet alléén aan de zorg, welke men er in de kompagnie voor had, maar ook aan den paarden-arts, Ludwich, was toe te schrijven; hij diende lang bij het regiment en kende elk paard. Het aantal in den ziekenstal was steeds zeer gering, en misschien daardoor ook de sterfte. Het soort paarden was goed, doch minder dan de remonten tot en met 1818 ontvangen, en jaarlijks werden de kompagnien op hun getal van 77 gebragt. Ieder man reed zijn eigen paard, en een dragonder het paard afnemen, was de hoogste straf, welke men hem oplegde.

Er werd veel werk van de afrigting van man en paard gemaakt. Om de geoefendheid in het rijden en het toerijden der paarden te vermeerderen, was er in 1830 te 's *Hage* eene rijsschool opgerigt, en van ieder regiment twee onderofficieren derwaarts gezonden. De regiments-exercitiën hadden veel plaats doch alleen gedurende de zomermaanden; goed geslotene frontmarschen, formatiën en zwenkingen werden in alle gangen uitgevoerd. Des winters was de rijbaan altijd bezet, en de overige manschappen gingen

wandelrijden; eens in de week had dit in marschternue plaats. De wapens wist men goed te gebruiken.

De uitrusting van man en paard zagen er goed uit; gewoonlijk was de stof, waaruit deze vervaardigd werd, beter, dan de stalen door het gouvernement gezonden, en dit, uithoofde de chefs vrij in de keuze der aannemers zijnde, bij dengene konden gaan, die het beste leverde.

De scholen, sedert 1815 ingesteld, werden des avonds door die onderofficieren en korporaals bijgewoond, welke zulks noodig hadden; dragonders werden insgelijks op deze toegelaten, indien zij dit door hun gedrag verdienden; overigens goed reden, een goed voorkomen, en aanleg hadden, ook een goed onderofficier te worden. Het militair principe ging hier voor het geleerde. Men was van mening dat het rapport, door een onderofficier ingezonden, toch goed kon zijn, al waren er ook vele taalfouten in; misschien waren zij om die reden ten achteren in de geschiedenis en aardrijkskunde, en meer andere wetenschappen, doch dit werd rijkelijk vergoed, door dat de meesten in staat waren, bij alle gelegenheden hunne pligten te vervullen, den soldaat af te rigten en een peloton te geleiden. De voorbeelden ter naschrijving op de scholen, waren gewoonlijk getrokken, uit derzelver pligten op marsch, op veldwacht of op de voorposten. De toon- en zangkunst volgens Snel, en de schermlessen, werden met vrucht gevolgd; de muziek en signalen beoefend; doch niets van dit alles had ten koste van de dienst plaats. De lessen in het hoo-

ger onderwijs werden door eenige officieren en onderofficieren gevolgd.

Door de reglementen, voor hoe gebrekkig ook uitgeroepen, te volgen, had men evenwel voorschriften waaraan men zich moest houden, en waarop men zich kon beroepen. Ieders pligten waren daarin bepaald, waardoor niet alleen werd verhinderd, dat minderen zich de bevoegdheid eens meerderen in rang aanmatigden; maar ook dat de laatsten de dienst eens minderen vervulden. Vele schrijverijen werden daardoor voorgekomen.

Doorgaans kwam eenmaal in het jaar de generaal uit het commando, om zich van den staat des regiments te overtuigen. Deze inspectie geschiedde insgelijks ééns door den generaal, met het oppertoezicht en tweemaal 'sjaars door den generaal met het toezigt over het wapen belast, en waarbij als dan den graad van geoefendheid moest worden beoordeeld.

De krijgstucht was streng. Men diende met genoeg. Men had vooruitzicht.

Tusschen de officieren en manschappen der verschillende gedeelten van het rijk, heerschte de meeste eensgezindheid, welke tot het laatst is blijven bestaan.

De gunstige toestand en de volledige bruikbaarheid uit bovenstaande afleidende, kan den draad van het vorige verhaal, een oogenblik afgebroken, weder vervolgd worden.

TWEEDE HOOFDSTUK.

VAN AF DEN BELGISCHEN OPSTAND IN AUGUSTUS 1830,
TOT AAN DE ONTBINDING DES REGIMENTS.

Zoo als op het einde van het vorige hoofdstuk is vermeld, was van het regiment te *Mechelen* in garnizoen, het 2de eskadron onder den ritmeester Van Guericke naar *Brussel* gezonden, om bij des konings komst aldaar de dienst aan het paleis te doen, en overigens luister aan het Nationale feest bij te zetten. De dienst voor deze gedetacheerden was zeer ligt; het leven was er van zelve aangenamer dan in een klein garnizoen, zoodat ieder den korten tijd dien hij daar blijven zou, zich zocht ten nutte te maken.

Onze officieren, gewoonlijk de opéra bezoekende welke te *Mechelen* gemist werd, waren ook daar tegenwoordig, toen na dezelve op den avond van den 25. Augustus 1830, een vrolijke troep uitging, om baldadigheden te plegen. Er van verwittigd, volgden zij den hoop waarbij de belhamels waren, om te zien wat het worden zou; doch toen zij den boekwinkel van den beruchten Libri-Bagnano zagen plunderen en vernielen en het huis verwoesten, gingen zij oogenblikkelijk naar de kazerne, lieten

zadelen en bleven op orders wachten. Deze kwamen ook weldra. Het eskadron steeg te paard en marcheerde naar het koningsplein.

Gedurende den nacht heeft het eskadron afwisselend voor het paleis en op het koningsplein gestaan; eens zou het de menigte in de Madelainestraat opgehoopt, uiteendrijven; maar kreeg in aanmarsch zijnde tegenbevel, zoodat het dien nacht niets verder uitgevoerd heeft.

Toen het eskadron de kazerne verlaten had, beproefde een troep volks, om met geweld daarin te komen, ten einde zich van de achtergelatene wapenen, alsmede van de geweren der schutterij, die gedeeltelijk aldaar bewaard werden, meester te maken; doch de wachtmeester Vonck, die met eenige dragonders tot derzelver bewaking was achtergelaten, behield den post, door hem met de karabijn te verdedigen.

Den volgenden morgen ging op hooger last, de luitenant-kolonel commandant Crooij, met het 3de en 4de eskadron uit *Mechelen* naar *Brussel*, en marcheerde omstreeks twee uren des middags, voor het paleis op. Hierbij waren :

De majoor C. F. E. de Thierry.

» 1ste luitenant-adjutant J. C. Fundter.

» ritmeester M. W. Metelerkamp.

» » P. G. R. baron Snouckart van Schouburg.

» » N. Brion.

» » N. B. Verhoeven.

» 1ste luitenant H. Haak.

De 1ste luitenant W. H. baron Thoe Schwartzenberg en Hohenlandsberg.

» » F. F. Mollinger.

» » J. W. Klamberg.

» 2de luitenant E. Frison.

» » J. G. Happé.

» » F. baron van Erp van 't Holt.

» » W. G. van Noord.

In een vlugschrift, den opstand te *Brussel* vermeldende, wordt het gedrag van den luitenant-kolonel commandant Crooij gegispt, uithoofde hij een toevoer van patronen voor *Brussel* bestemd, en op den marsch daarheen ontmoet, niet heeft medegebragt, waardoor gebrek aan munitie zou zijn ontstaan. Werkelijk heeft op den weg, een onder-officier der infanterie, die een zak met patronen op eene opene kar had liggen, verzocht deze medegenomen mogten worden; doch de chef niet wetende hoe de zaken in de stad gesteld waren, uithoofde vele vlugtelingen ongehoorde dingen er uit verhaalden, meende die kar tot last kon worden, en nam hem niet mede. Nog dienzelfden dag is de ritmeester Brion met den 1sten luitenant Haak en één peloton uitgezonden, om de patronen te halen; de manschappen hebben deze in hunne mondzakken geborgen, medegebragt.

Bij den opmarsch der eskadrons voor het paleis, bevonden zich het 2de bataillon grenadiers en het 2de bataillon jagers tot het garnizoen behorende; het flank-bataillon der derde afdeeling, dáár voor de tentoonstelling gedetacheerd; het reserve-batail-

lon der 1ste afdeeling infanterie, des morgens van *Vilvoorden* gekomen, benevens ons 2de eskadron. Al deze troepen, waren met de dáár zijnde volksmenigte vermengd, welk voorbeeld weldra door de beide aangekomen eskadrons gevolgd werd, zoodat er niets in zijn geheel bleef. Deze toestand kan voor de laatsten een half uur geduurd hebben, toen de commanderende generaal-majoor graaf Van Bijlandt verscheen; er werd te paard geblazen; en de infanterie schikte zich in de gelederen. Aangetreden zijnde, marcheerde het garnizoen af, om de stad te verlaten, den weg tusschen beide paleizen door, langs den boulevard, naar de Schaerbeeksche poort nemende. De voorhoede bestaande uit eene compagnie grenadiers, onder den kapitein Sandberg, en een peloton dragonders, onder den 2den luitenant Frison, kon op de hoogte van de Leuvensche poort geweest zijn, toen een officier gezonden werd haar terug te doen keeren; de troepen volgden de voorhoede, en namen stelling voor het paleis. Al-
daar en in den omtrek werd alsnu gebivouacqueerd, en de noodige veiligheids-maatregelen genomen. De nacht daarop werd onrustig doorgebracht; men was zeer op zijne hoede; onderscheidene malen stegen wij te paard; de veldwacht tegenover het park geplaatst, maakte valsch alarm, en evenwel bleef alles stil.

Den 28. begonnen de Brusselaars vroegtijdig de in het park opgeslagene planken, welke tot de verlichting ter eere van 's konings geboortedag hadden moeten dienen, af te breken, daarvan hoopen te

maken, en deze in brand te steken. Dit alles ging met een vreeselijk geschreeuw gepaard. Twee pelotons jagers schenen bestemd te zijn een einde aan die losbandigheid te moeten maken, en rukten tot dat einde aan de ingangen van het park, waarop men den hoop in hetzelfde vereenigd, naar alle kanten zag uiteen stuiven, en waarbij vele vrouwenhoeden en doeken achterbleven. De jagers kregen tegenbevel en keerden naar hunne plaats terug.

Van de zijde der burgerij werden eenige, die volgens hun zeggen de orde wilden herstellen, gewapend; anderen wapenden zich daartoe zelve, door die van het gemeen te koopen of te ontnemen, en formeerden zich in sectiën. 's Avonds van den 28. had reeds een aanval van die burgers, op een troep gemeen, dat insgelijks nog gewapend was, plaats, waarvan er eenige gedood, en de overigen ontwapend werden. Onder de gesneuvelden bevond zich een kromme schoenmaker, die op krukken ging, de onze telkens uitjouwende, zonder dat men zich daarover durfde wreken. De lijdzaamheid was bevolen. Eens op een paar passen van den ritmeester Metelerkamp, die met zijne kompagnie te paard zat, werd een korporaal der grenadiers, hoewel hij zich daarbij dapper weerde, door het gemeen ontwapend. De bataillons-commandant Antingh, beklaagde zich hevig dat de ritmeester dit had toegelaten; de generaal was over deszelfs gedrag te vreden.

Door dat in de stad alles rustig scheen, bezochten onze officieren hunne kennissen en de koffij-

huizen, in den omtrek van het bivouac gelegen; zij ontvingen insgelijks hunne vrienden, en vooral vele aanbiedingen voor de dagelijksche behoeften. Eens gingen de luitenant graaf De Marnix van St. Aldegonde en een ander officier, op het middaguur van den laatsten Augustus, een togt in de Madelaine-straat doen, tot aan het eind derzelve; de straat was naar gewoonte met menschen gevuld; niemand zeide of toonde hun iets onaangenaams, en nergens zagen zij het geringste, dat naar eene barricade geleek.

Op den nacht van den 31. Augustus dat wij weder met de paarden aan de hand, en de infanterie met het geweer bij den voet, op den boulevard nabij het paleis van den prins Van Oranje aangetreden waren, ontstond tusschen den generaal graaf Van Bijlandt en den chef van het regiment een verschil, over de te nemene maatregelen, ingeval van terugtogt. Het gevolg van dit gesprek was, dat laatstgenoemde een officier gelastte, om met een peloton naar de Namensche poort te trekken, en de aldaar met het versperren van den weg bezig zijnde lieden te verzoeken, daarmede op te houden, of hen des noodts daartoe te dwingen. De weinige menschen daar ter plaatse, voldeden aan het verzoek, en tot wacht bleef er de korporaal Heijthuisen met *vier* dragonders staan.

Om zich een weg ingeval van terugtogt te verzekeren, liet de chef van het regiment, den volgenden morgen, het noodig aantal balken en planken uit het paleis van Z. K. H. den prins Frede-

rik, alwaar deze voorwerpen tot het bouwen dienden, weghalen, en daarvan eene brug over de drooge gracht, achter het paleis van Z. K. H. den prins Van Oranje slaan, breed genoeg, om er met vieren te kunnen overtrekken. Allen die tot het regiment behoorden, sloegen handen aan het werk, en de luitenants van den generalen staf: Normandie St. Jacob en Goffin, namen de uitvoering op zich. De Brusselaars beschouwden deze brug als te moeten dienen, om de troepen, die men geweigerd had in de stad te laten, daarover te doen binnenkomen. Toen later Z. K. H. de prins Van Oranje in de stad kwam, was het een hunner beden, de brug te mogen afbreken, hetgeen toegestaan en met veel gejuich uitgevoerd werd.

Door de getroffene overeenkomst, dat Z. K. H. de prins Van Oranje *Brussel* zou binnentrekken, kwamen wij mede onder sauvegarde der bevolking. De troepen verlieten in den morgen van den 1. September hunne posten, en betrokken de tuinen, binnenplaatsen en koetshuizen der paleizen. Hierbij plaatste men de infanterie achter hooge muren; het regiment nam bivouac in den tuin rondom het paleis van den prins Van Oranje, waarvan twee zijden door ijzeren hekken ingesloten werden, uit de nabijzijnde koetshuizen gedekt wordende door een peloton grenadiers, onder bevel van den 1sten luitenant De Jacobi.

Tegen den middag van dien dag moest een officier van het regiment, zich aan den ingang van het paleis ophouden, om te zien hetgeen er voor-

viel. Na verloop van een paar uren kwam aldaar Z. K. H. de prins Van Oranje, gevolgd van deszelfs adjudanten, den luitenant-kolonel graaf Dumonceau en graaf Van Limburg Stirum, en iemand in burgerkleeding, in galop aan; iets later volgden meer andere heeren, en nog later waren er nog meerdere te paard.

Door dat alle nieuwsgierigen de intrede des prinsen hadden willen zien, was het in onzen omtrek, anders zoo woelig, zeer leeg en stil geworden; doch niet lang duurde dit na de komst van Z. K. H. in ons midden, voort, of alles stroomde naar de bovenstad, en omringde het paleis.

Z. K. H. kwam het regiment in oogenschouw nemen, ging door de gelederen; (de manschappen waren afgestegen); sprak hen aan; en ofschoon er volgens soldatengebruik stilte heerschte, verraadde evenwel ieders aangezicht de vreugde, die het binnenste gevoelde, van hunnen prins te kunnen beschermen. Onze zangers, hieven des avonds bij een helder maanlicht eenige vrolijke liederen aan, welke Z. K. H. om middernacht kwam aanhooren. Na hoogstdeszelfs vertrek eindigde ook de zang, en gingen de woorden: »opstangen en op zijne hoede zijn», zacht van mond tot mond.

Tegen den middag van den volgenden dag verliet Z. K. H. de stad, en werd door eene eerewacht van burgers, begeleid. Eenigen tijd later marcheerde ook de bezetting af, om zich met de troepen bij *Vilvoorden* gelegerd, te vereenigen, den weg door *Evere* nemende. Buiten de stad zijnde, ging

de generaal Aberson vooruit; een officier des regiments werd medegezonden, om aan Z. K. H. den prins Frederik de vergunning te vragen, dat het regiment naar *Mechelen* mogt doorgaan. Dit verzoek werd toegestaan; wij kwamen voor onze stallen, en zagen deze door de kurassiers van het 3de en 9de regiment in bezit nemen; zoodat er weder moest gebivouacqueerd worden; na weinige dagen betrokken wij echter dezelve.

Op den voormelden terugmarsch, vonden wij de 1ste kompagnie van ons regiment, onder den ritmeester Henkart bij *Vilvoorden* op bivouac staan; die had den 26. Augustus *Mechelen* verlaten. De 1ste luitenant Heuvingh en de 2de luitenants baron Van Heerdt en Kieherer bevonden zich bij deze.

De 2de kompagnie onder den ritmeester Thesingh waarbij zich de 1ste luitenant à Meinsma Bruin, de 2de luitenants Jhr. Bosch van Drakenstein en Willich bevonden, was te *Mechelen* achter gebleven, had kleine detachementen naar *Kamphenhout*, *Antwerpen* en *Bresschaet* gezonden, en het overige als reserve gehouden.

De 1ste luitenant à Meinsma Bruin, maakte met een detachement deel der kolonne uit, die onder den luitenant-generaal Trip getracht heeft *Leuven* tot reden te brengen.

In ons garnizoen terug zijnde, gaven de kompagniën beurtelings de onderscheidene detachementen naar buiten, tot op den 20. September, als wanneer het 2de eskadron te *Vilvoorden*, en de 6de kompagnie te *Kamphenhout* gedetacheerd waren.

Om aan den algemeenen aanval op *Brussel* bepaald, deel te nemen, hadden, op den 20. September, de volgende bewegingen bij het regiment plaats :

De majoor Mertens vertrok met het 1ste eskadron en een bataillon grenadiers, des namiddags van *Mechelen*, naar *Vilvoorden*, en voegden zich den volgenden morgen met het eskadron, te *Dieghem* bij het 2de bataillon jagers; dat *St. Steven Wolume* moest bezetten.

Het 2de eskadron onder den majoor De Thierry, ging van *Vilvoorden* naar *Evere*. Aldaar aangekomen, werd het op eenmaal door een, uit eene bedekte stelling komend, geweervuur begroet, en genoodzaakt tot *Dieghem* terug te trekken. De majoor De Thierry en de ritmeester Kenens werden daarbij gewond. Bij de schermutseling, welke daardoor was ontstaan, werden voor hun gedrag genoemde ritmeester met de militaire Willems-orde begiftigd, en de dragonder Mispel eervol vermeld.

Van het 3de eskadron marcheerden de 5de kompagnie naar *Vilvoorden*, de 6de was te *Kampenhout*, waarvan de brug door een bataillon infanterie bewaakt werd. Bij deze laatste kompagnie, hadden door zorgeloosheid twee ongelukken plaats, waardoor de dragonder Hendriks de hand en een paard het leven verloren.

Het 4de eskadron marcheerde des avonds met twee bataillons en eene rijdende batterij naar *Sems*. Den volgenden morgen nam de luitenant-kolonel commandant Crooij, het bevel dezer kolonne over,

bragt haar naar *Dieghem*, en ging van daar alleen met het eskadron naar *St. Stevens Woluwe*, alwaar zich tevens het 1ste eskadron met het 2de bataillon jagers bevonden. Dit laatste had in den loop van den dag eenige kogels met de opstandelingen te wisselen, en niettegenstaande dit plaats vond, ging de diligence op eenige passen van daar bedaard zijnen weg. 's Avonds trok alles naar *Dieghem* terug.

De drie eskadrons waren den 22. met de overige troepen, in de vlakte van *Dieghem* vereenigd. Laat in den middag, trok het 1ste eskadron, onder den ritmeester Henkart, naar de *Drie fonteynen*, om bij den aanval op de Willemspoort tegenwoordig te zijn.

Voor dat de dag van den 23. nog aangebroken was, stegen het 2de en 4de eskadron te paard, om zich onder den regiments-chef bij de kolonne, die den hoofd-aanval van de zijde van *Schaerbeek* moest ondernemen, te voegen. De marsch derwaarts ging onafgebroken tot dicht bij het hek der stad door; alstoen moesten de eskadrons achter de batterij van den kapitein Dinaux, op last van den kolonel List, blijven staan, en namen vervolgens op een pleintje, bij de woning van den burgemeester van *Schaerbeek*, alwaar zich Z. K. H. de prins Frederik bevond, stelling. Des avonds laat betrokken zij een bivouac bij *Evere*, tegenover dat der reserve-artillerie.

De dragonder Lapraille van het tirailleur-peloton, dat links om de stad onder den opperwacht-

meester Fundter eenige manschappen verspreid had, werd doodelijk gewond, en de dragonder Coeckx daarbij gedood.

Des anderen daags waren de eskadrons bij tijds weder in aanmarsch naar *Brussel*; doch kregen op weg last terug te keeren; de reserve-artillerie te *Evere* geplaatst, te dekken, en detachementen tot veiligheid, naar de omliggende dorpen af te zenden.

Het 1ste eskadron is, na den mislukten aanval op de Willemspoort, naar *Drie fonteinen* terug getrokken. Bij hetzelfde was een paard gewond.

Den 26. zeer vroeg verlieten de troepen *Brussel*; kwamen door *Evere*; het 4de eskadron volgde, en alles nam eene stelling in de vlakte van *Dieghem*. Het 2de eskadron, 2 bataillons der 10de afdeeling en eene sectie rijdende artillerie, bleven te *Evere* onder den kolonel Van Quadt van Wickerath achter, en gingen, insgelijks tegen den middag, naar *Dieghem*. Des namiddags vertoonden zich buiten *Evere*, op een duizend passen van ons, eenige troepen der opstandelingen te voet en te paard. De ritmeester Van Guericke vroeg en bekwam de vergunning, daarop jagt te mogen maken; hij trok daartoe met slechts één peloton af; de vijand hem ziende komen, nam de vlugt en kwam niet meer terug.

Den 28. brak de armée van *Dieghem* op; de drie eskadrons gingen naar *Mechelen*, met achterlating van detachementen te *Drie fonteinen* en te *Eppighem*. Dat te *Drie fonteinen*, onder den 1sten

luitenant à Meinsma Bruin, heeft bij gelegenheid, dat onze achterhoede aldaar aangevallen en genoodzaakt werd te wijken, zich zeer onderscheiden, door zich op den vijand te werpen, dezen terug te drijven, en aan onze infanterie den tijd te geven, zich in eene gunstige stelling te plaatsen. Genoemd officier en de wachtmeester Rentema hebben daarbij uitgemund. De 2de luitenant baron Van Erp van 't Holt, met het detachement te *Eppinghem* geplaatst, meenende van door de genomene voorzorgen, aan zijnen troep eenige rust onder dak te mogen geven, had hetzelfde in eene schuur vereenigd; dan deze rust werd duur betaald. De korporaa's Pèche en De Gavre, die op den 2. October voor de instandhouding der veiligheid uitgezonden waren, benevens de dragonder Briolant, welke op vedet stond, waren gedeserteerd; eensklaps vertoonde zich de vijand, door hen geleid, tegen middernacht voor de schuur, en gaf een salvo op het oogenblik, dat de manschappen te paard wilden springen. De dragonder Van Rijn en Roger benevens een paard werden gedood; de korporaal Adriaans zwaar gewond, viel in 's vijands handen; de dragonders Rambaut, Storm, Van Keerbergen en Op den Beek vermist, en de luitenant baron Van Erp van 't Holt, benevens de wachtmeester Wingers, de korporaal Mispel, de dragonders Thomas, Duchet, Benoit, Pirard, Huismans, Crabbée, Keulders, Hommen, Willems en Natha, ontkwamen te voet naar *Mechelen*; een dag later kwam ook Storm terug.

De majoor Mertens van het regiment, die openlijk en bij elke daartoe geschikte gelegenheid, ongunstige redevoeringen over de handelingen van het gouvernement hield, werd op last van Z. K. H. den prins Frederik, gearresteerd, en naar het provosthuis te *Antwerpen* overgebracht. Bij den opstand aldaar, werd hij door de menigte bevrijd.

's Nachts van den laatsten September werd een depôt bij het regiment opgericht, met het kader van het 4de eskadron; daarbij gingen alle manschappen en paarden, die niet te velde konden dienen, over. Hetzelve vertrok den volgende morgen met den ritmeester Kenens, 1sten luitenant Heuvingh, kornet Van der Werff en den 2den luitenant-kwartiermeester Van der Meer; benevens de majoor De Thierry, de 1ste luitenant De Marneffe, De Cassal de Bomal, de 2de luitenant Frison, en de graaf De Marnix van St. Aldegonde, die geweigerd hadden tegen hunne landgenooten te dienen, naar *Bergen-op-Zoom*. Het kleedingmagazijn werd insgelijk daar opgericht. De luitenant-kolonel commandant Crooij, die zijn pensioen had gevraagd, ging den volgende dag mede derwaarts, en gaf het commando der veld-eskadrons aan den luitenant-kolonel Van Campen over. Door de verwijdering van het depôt, waren de zorgen van den chef verminderd, de bewegingen des regiments vrijer geworden en de dienst kon, zonder de geringste vrees voor vertraging, naauwkeurig worden uitgevoerd.

De luitenant-kolonel Van Campen, tot dus ver

geen deel aan de krijgsverrigtingen van het regiment genomen hebbende, had als fungerend garnizoens commandant van *Mechelen*, gedurende de laatste gebeurtenissen, eene zware taak te volbrengen gehad, uithoofde de meeste troepen, en alle gewonden en gevangen, daarop gerigt werden. Hierbij werd hij echter op het ijverigst ondersteund door den officier van gezondheid der 1ste klasse Schmidt, en den kornet Van der Werff van het regiment.

Den 6. October marcheerden de eskadrons, nog ruim 400 paarden sterk, naar *Wilrijke* en *Hoboken*, om te kantonneren; en ofschoon in dien tijd aan geene rust gedacht konde worden, doordien men zich als in vijands land moest bewaren, zoo was echter de verwijdering van het regiment uit *Mechelen*, van groot belang. Sints ruim vier jaren dáár in garnizoen zijnde, was het met de inwoners en die der omstreken, te veel bekend, waardoor de destijds algemeene raadgevingen om te deserteren, nadeelige gevolgen moesten hebben. De desertie bij het regiment was, in vergelijking van de andere korpsen, in gelijk geval verkeerende, van weinig beteekenis, en den tijd wel iets vooruitlopende, kan het nu reeds gezegd worden, dat daardoor slechts dertien paarden zijn verloren.

's Morgens van den 17. October werd het regiment zeer vroeg naar *Antwerpen* ontboden, omdat men op dien dag (zondag) voor groote buitensporigheden beducht was. Op de esplanade der citadel opgemarcheerd zijnde; zond het detachementen

uit, die de stad in alle rigtingen doorkruisten. Omstreeks vijf uren in den namiddag ontstond een geweervuur aan de Bagijnepoort; dadelijk trok de overste Van Campen met een detachement, op de esplanade in reserve gehouden, derwaarts; het gemeen had aldaar de wacht, door de 10de afdeeling bezet, willen overvallen; drie hunner waren daarbij gedood; de rust werd hersteld en ook voor dien dag bewaard. 's Nachts bivouacqueerde het regiment op de esplanade.

Den volgenden ochtend betrok het regiment te *Antwerpen* kazernen en stallen. Niet lang was het daarin, of alle manschappen, zelfs de wachten, hadden deze verlaten, om zich in de omliggende herbergen, voor den doorgebragten kouden nacht, schadeloos te stellen. Deze herbergen waren weder goed van ronselaars voorzien. De chef van het regiment zich van dit alles weinig goeds belovende, reed naar den luitenant-generaal Chassé; van daar terugkomende, werd er oogenblikkelijk te paard geblazen, en naar de den vorigen dag verlatene kantonnementen terug getrokken, den 1sten luitenant à Meinsma Bruin, met een detachement op de citadel latende. Bij dit vertrek mankeerden een vijftigtal manschappen, die echter des avonds allen weder aanwezig waren.

Den 19. October trok het regiment naar *Breschaet*, den 2den luitenant Van Noord met een peloton tegen *Boom* teruglatende. Door *Antwerpen* komende, werd het aldaar gelaten peloton, door een ander, onder den 2den luitenant baron

Van Heerdt vervangen. Beiden rukten den 21. en 27. daarop volgende bij het regiment in.

Den 21. October ging het naar *Loenhout*.

Den 24. daaraanvolgende ontving de chef een aantal paspoorten, om dezelve aan die der *Zuid-Nederlandsche* onderofficieren en manschappen uit te reiken, welke deze verlangen mogten. Tot dat einde verzamelde zich het regiment den volgenden morgen. Slechts weinigen bleven. De overige gaven wapenen en paarden af; ontvingen het te goed hebbende geld en het paspoort; hielpen de wapens laden en de paarden koppelen; dit alles deden zij met veel orde, doch tevens met zooveel aandoening, alsof zij reeds het oogenblik gevoelden, van tegen hunne oude brave kamaraden ten strijde te moeten trekken; allen reikten zij de hand; gingen niet eer hunnen weg voor dat zij hen afgemarcheerd zagen; toen hoorde men nog het hartelijk vaarwel, en leve het *vierde*! Op datzelfde oogenblik gingen de ritmeesters Henkart en Brion; benevens de officier van gezondheid Peeters met eervol ontslag; hun vaarwel was niet minder treffend, dan dat der voorgaanden.

Van het overschot des regiments werd eene compagnie van 51 paarden geformeerd, welke onder den ritmeester Van Guericke, met den 1sten luitenant à Meinsma Bruin, en de 2de luitenants baron Van Heerdt en Van Noord te velde bleef. De luitenant-kolonel Van Campen trok met het overige gedeelte, waarbij ieder man 6 tot 8 handpaarden had, naar *Zalt-Bommel*, alwaar het den

derden dag aankwam. Met het overzetten aan het veer te *Sleeuwijk*, ging het zeer moeilijk; het duurde lang, omdat het met schuiten moest geschieden, en de noodige hulp ontbrak; het paard van den ritmeester Verhoeven, verdronk daarbij.

In *Bommel* werden de manschappen gemakkelijk onder dak gebragt; met de paarden was dit minder het geval; het zadeltuig, door den regen doorweekt, werd in eene kamer opeen gehoopt; hetzelfde gebeurde met de wapens. De vereischte voorzorgen konden vooreerst niet aan die voorwerpen besteed worden. Tot oppassing der paarden, werd een tachtigtal daglooners gehuurd.

Het depôt van *Bergen-op-Zoom*, kwam om denzelfden tijd, als het regiment, te *Bommel* aan. De luitenant-kolonel commandant Crooij ging op dien dag met pensioen, en weinige dagen later gingen de ritmeester Verhoeven, de 2de luitenant prins De Looz de Corswarem en baron Van Erp van 't Holt op non-activiteit, benevens de officier van gezondheid Kerkhoven, met eervol ontslag. Mede vertrokken den 2. November de nog aanwezige Zuid-Nederlanders. De ritmeester Verhoeven werd, kort na het verlaten van het regiment, weder bij hetzelfde geplaatst. Aan den majoor De Thierry, de 1ste luitenant De Marneffe en baron De Cassal de Bomal, benevens de 2de luitenant Frison en de graaf De Marnix van St. Aldegonde, waren steden tot verblijf aangewezen, waaraan zij, met uitzondering van De Marneffe, die naar *Harderwijk* ging en daar zijn eervol ont-

slag afwachtte, niet durfden voldoen. Op de weigering van hun herhaald verzoek om ontslag, verlieten zij op eigen gezag het land, en werden later als op non-activiteit gesteld, aangemerkt. Aan Frison is in 1841 het eervol ontslag nog uitgereikt.

Het geheele regiment, met bruikbaren en ongeschikten, was thans nog sterk :

25 officieren ,

279 onderofficieren en manschappen, waaronder 55 Zuid-Nederlanders en 476 troepenpaarden. Het was in eene kompagnie te velde van 51 paarden, en in een depôt verdeeld.

Met de meeste inspanning werd nu gewerkt, om weder een regiment tot stand te brengen; doch de keuze van de garnizoensplaats, niettegenstaande de regering der stad zeer behulpzaam was, legde vele hindernissen in den weg. De meeste handwerkslieden waren, of met de schutterijën uitgetrokken, of nog voor deze aan het werk, zoo dat het vervaardigen van de noodige uitrusting, langzaam ging. Het kleedingmagazijn was weldra ledig, en het aangevraagde liet zich wachten. Het exercitieveld was onbruikbaar; van slechts twee kleine opene rijbanen kon worden gebruik gemaakt, welke trouwens dan ook den geheelen dag bezet waren. Uit eene kleine kerk werd de predikstoel en de vloer uitgebroken, zoodat er 6 man in konden rijden. Met de werving ging het goed; vrijwilligers van alle standen en jaren namen dienst; drie derzelve, Frieswijk en Van Velthoven, die uiterust het regiment op den marsch reeds waren

te ontmoet gekomen, en Dassie, die zijn paard medebracht, gingen aanstonds te velde. De rekrut, die 's morgens aankwam, stond reeds des namiddags in volle wapenrusting, om het even in welke kleeding, te exerceren; alleen des zondags middags hadden zij rust, want de morgen werd nog besteed, om den troep in marschtenue te voet te doen uitrukken.

In het begin van November werd reeds de 2de kompagnie, sterk 50 man, geformeerd, welke, om meer plaats te verkrijgen, met 50 handpaarden naar *Tiel* ging. Den 16 daaraanvolgende, trok deze kompagnie, sterk 75 beredene, met nog 24 manschappen en paarden voor de 1ste kompagnie, onder den ritmeester Thesingh te velde; daarbij waren verder de 1ste luitenant Mollinger en de 2de luitenant Brantzen Cunaeus.

Toen dit detachement was vertrokken, moest de 2de luitenant Willich den 2. December met 30 paarden, eene mobiele kolonne, tusschen *Maas* en *Waal*, vergezellen. De officieren waren genoodzaakt voor de ruiters de paarden op te stangen. Vier Duitschers van het detachement, waaronder de korporaal Von Pape (die met vele aanbevelingen was aangekomen) deserteerden daarvan met hunne paarden.

Op den 16. Maart 1831, ontving de luitenant-kolonel Van Campen définitief het commando van het regiment. Bij deze gelegenheid werden insgelijks meer andere officieren bevorderd; onderofficieren en kadets tot officier benoemd; terwijl ook de

1ste luitenants Timmermans van de infanterie, graaf Van Limburg Stirum en A. Thesingh van de artillerie, en Zehelein van den trein, waarvan de eerste en derde bij het regiment kwamen, in hunne ancienneteit volgens den laatst bekomen rang, bij de cavalerie waren overgeplaatst. Dat deze plaatsing den officieren der cavalerie zeer grievend moest zijn, laat zich ligt begrijpen, te meer, daar sommige der overgekomenen de plaats van oudere officieren innamen. Volgens het verhaal van eenige artillerie-officieren, hadden nog meer andere officieren gelijke vergunning gevraagd; misschien heeft een adres, door de 1ste luitenants der ligte cavalerie ondertekend, en op den 25. Julij 1831, bij gelegenheid van 's konings inspectie over de troepen bij *Eindhoven* gehouden, en aan Z. K. H. den prins Frederik ter hand gesteld, bijgedragen, dat niet aan dat verlangen is voldaan.

Op het laatst der maand Maart 1831, was de weder op- en afrioting des regiments zoover gevorderd, dat het met twee sterke eskadrons te veld kon optreden; de dienst bij het depôt was zoodanig geregeld, dat, bij verderen toeloop van vrijwilligers, er weldra versterking te wachten was.

Onze officieren hadden den tijd te *Bommel* benuttigd, om zich van eene doelmatige veldtoerusting te voorzien; de fijne enge laarzen en kleedren, die op de voorgaande bivouacquen hunne grootste vijanden waren geweest, werden vervangen; ook was elk bedacht geweest, een lepel te koopen, om zich niet meer als vroeger van eenen

algemeenen lepel te bedienen, die, de officieren rondom den kookketel geschaard, van mond tot mond moest gaan.

Den 2. April marcheerde de staf en het 2de eskadron met 194 beredene manschappen, waaronder zich eene versterking voor het 1ste bevond. Het regiment was nu weder te velde 23 officieren 300 man sterk.

De officieren waren :

De luiten.-kol. commandant A. T. van Campen.

» majoor M. W. Metelerkamp.

» 1ste luitenant-adjutant J. C. Fundter.

» kornet G. Klamberg.

» 2de luitenant-kwartiermeester D. van der Meer.

» officier van gezondh. 1ste kl. F. Schmidt.

» » » » 2de kl. C. M. L. Rieber.

» » » » 3de kl. J. C. van Hall.

» paardenarts 1ste klasse J. Ludwig.

» » 2de klasse F. van der Pol.

» ritmeester T. A. van Guericke.

» » P. G. R. baron Snouckart van Schouburg.

» » N. B. Verhoeven.

» » F. F. Mollinger.

» 1ste luitenant W. Klamberg.

» » K. L. baron van Heerdt.

» » J. G. Happé.

» » W. G. van Noord.

» 2de luitenant J. B. Brantzen Cunaeus.

» » C. Jonkheer Bosch van Drakenstein.

De 2de luitenant K. A. J. Kicherer.

» » G. A. Willich.

» » G. H. J. Fundter.

Deze versterking bragt eene verligting in de voorposten-dienst bij het regiment te weeg; dezelve was gedurende den strengen winter, voor den kleinen troep, zeer bezwarend geweest.

Zoodra de generaal-majoor Jhr. Boreel, commandant der 1ste brigade cavalerie, weder eenige eskadrons te velde had, werd er veel, en met goed gevolg, geëxerceerd en de paarden op adem gebragt.

Onze brigade cavalerie met eene halve batterij rijdende artillerie, alsmede de 3de divisie infanterie, vereenigden zich den 25. Julij op de Woenselsche heide nabij *Eindhoven*, om voor den koning en de beide prinsen te manoeuvreren.

Tot den 31. Julij 1831, als wanneer het regiment zich te *Hoogloon* bevond, had hetzelfde verschillende kantonnementen in de provincie *Noord-brabant* betrokken, en eene kompagnie tot voorposten-dienst gegeven.

Eene dag-order van den 1. Augustus verkondigde de aanvaardiging van het opperbevel des legers door Z. K. H. den prins van Oranje, en melde tevens, dat de veldtogt een aanvang zou nemen.

De 1ste brigade, zamengesteld uit twee eskadrons van het 4de, twee van het 5de ligte dragons en drie van het 6de hussaren, benevens eene halve rijdende batterij artillerie, onder den kapitein Bentinck, trok den 3. Augustus, met de 1ste divisie infanterie, onder den luitenant-gene-

raal Meijer, bij *Postel* over de grenzen, en rukte *België* in; dezelve kwam zonder tegenstand te ontmoeten te *Arendonck* aan, in de nabijheid waarvan werd bivouacqueerd. Op dit bivouac werd de dragonder Scholten, bij toeval, door een karabijnkogel in de dij gewond.

Den 3. werd bij *Moll* het bivouac betrokken.

Op dienzelfden dag werd bekend, dat Z. M. de koning, op den 29. der vorige maand, bij het regiment, de volgende benoemingen tot ridders had gedaan, als :

Tot die van den Nederlandschen leeuw :

De luiten.-kol. commandant A. T. van Campen.

Tot die der Willems-orde 4de klasse :

De ritmeester H. J. baron van Uttenhoven van Bottenstein.

» 1ste luitenant-adjutant J. C. Fundter.

» 1ste luitenant K. L. baron van Heerdt.

» 2de luitenant G. A. Willich.

» wachtheester B. Schönecker.

» » L. Vonck.

» korporaal J. C. Heijthuisen.

Den 5. marcheerde de divisie naar *Beerlingen*. Een peloton des regiments ging met een bataillon der 13de afdeeling en een peloton Leidsche studenten een paar uren vroeger weg, om gemeld stadje, dat eene bezetting had, van eene andere zijde te naderen. Het werd genoegezaam overvallen; wel deden de schildwachten eenige schoten, doch de geweren stonden in roeten op de markt, en de troep was weggelopen. Het regiment zette den

den marsch tot *Paal* voort, en maakte eenige gevangenen. 's Nachts ontstond te *Beerlingen* een felle brand; er werd alarm geslagen en de troepen namen stelling buiten de stad. De brand werd veroorzaakt door den dragonder Hendriks, der aldaar onder den ritmeester Mollinger achtergelatene kompagnie, die, om zijn zadeltuig in orde te brengen, eene lamp in den stal had waardoor het stroo vuur vatte.

Den 7. ging het verder. Te *Lummen* opgemarcheerd zijnde, moest het regiment naar *Kermpt* gaan. De 1ste luitenant Happé met zijne veertig tirailleurs begeleidde Z. K. H. den prins Van Oranje derwaarts. Het regiment naar deszelfs bestemming op weg zijnde, kreeg weder last naar *Herckenrade* te trekken; het plaatste zich met de Groningsche jagers en de halve batterij tusschen genoemd dorp en *Steevoort*. Op eenmaal liet het geweer- en kanonvuur zich hooren; patrouilles gingen in alle rigtingen, en de last om terug te trekken werd tegen den avond ontvangen. Op den weg vóór *Herck-la ville* vereenigde zich de brigade; trok, toen het duister was geworden, door *Herck*, en bivouacqueerde aan de andere zijde. De 1ste luitenant Happé, het regiment te *Kermpt* meenende te vinden, had aldaar den vijand op den grooten weg tweemaal aangevallen, waarbij de dragonder Van Zweveren zwaar gewond en een paard gedood werden. De korporaal Derkx van het detachement stortte bij den eersten aanval met het paard; ontkwam met hetzelfde aan de hand; ont-

deed het van het gebroken zadeltuig, en volbragt den tweeden aanval op het bloote paard zittende met moed.

Den 8. maakte het regiment de voorhoede uit, en de divisie trok door *Kermpt* en verder op *Luiks-Hasselt*. In de eerste plaats halt gemaakt hebbende, werd gelast, dat een peloton van het regiment met eene sectie rijdende artillerie, in snellengang, op eene hoogte bij *Curingen* moest post vatten, en voor geen en vijand mogt terugtrekken. Aan den 1sten luitenant W. Klamberg, werd die last opgedragen. Nabij *Luiks-Hasselt* komende, trok een detachement Belgische lancers der achterhoede om de stad terug en stelde zich vervolgens in front op. De 1ste luitenant Van Noord van het regiment, die met zijn peloton de voorhoede uitmaakte, werd gelast dien troep aan te tasten, welke aanval in bijzijn van den kolonel Nepveu van den generalen staf, zoo krachtig geschiedde, dat de handgemeenschap van korten duur was, een veertigtal gevangen gemaakt en de overige vijanden verstrooid werden. Z. K. H. de prins Frederik bevestigde een oogenblik na het gebeurde deszelfs hoogetevredenheid over dien aanval, en dit in het bijzonder aan den wachtmeester Vonck, voor zijn daarbij gehouden gedrag.

Om de stad in te gaan, had de commandant van het regiment noodig geoordeeld, om de trompetters, tusschen den afstand der beide eskadrons te plaatsen; doch de generaal Jonkh. Boreel gelastte, dat zij daarbij aan het hoofd moesten blijven;

en daar de ritmeester Mollinger zeer goed in de stad bekend was, zou hij hen voor dat oogenblik geleiden.

Het 4de en 5de ligte dragonders met de halve batterij, rukte in draf de stad in. Op de markt en in de rigting der Tongersche straat gekomen, vielen eenige schoten, en kwamen de trompetters, die een te snellen gang gegaan waren, terugrijden, voor en achter zich eenige Belgische lansen hebbende. De chef van het regiment commandeerde dadelijk den aanval, die dan ook spoedig een einde aan de zaak maakte, waarna de kolonne weder in draf vooruitging. Aan de andere zijde der stad gekomen, vervolgde de brigade den vijand tot *Wimmertingen*; trok, nadat onze infanterie in de bepaalde stelling aangekomen was, naar *Curingen* op bivouac, en hield er rustdag.

Op deze vervolging had het regiment als voorhoede 's vijands bagage en vijf stukken geschut genomen, en vele gevangen gemaakt. Van den geëmaakten buit werden de bespannen en bepakte wagens aan den luitenant-generaal Meijer, en 31 losse paarden aan het artillerie-park afgegeven. Het regiment heeft daarvoor geene belooning gehad.

De trompetter Muchij werd te *Hasselt* gewond.

Op dien dag was de gelegenheid op te merken, hoe ligt iets onverwachts aarzeling kan veroorzaken, waaruit de nadeeligste gevolgen hadden kunnen voortkomen. De 1ste luitenant Van Noord, zoo als boven reeds aangehaald is, met zijn peloton een omweg nemende, had een vijandelijken troep

lansiers van het 2de regiment gevangen genomen, en de overigen verjaagd. Dit ontvlugte gedeelte misschien een twaalfstal, reed de stad in, stootte op de vooruitgeredene trompetters, kwam daarmee in aanraking en op het hoofd onzer kolonne aan; op die vooraan waren en zien konden hetgeen er voorviel, maakte deze verschijning weinig indruk, doch de anderen dachten zeker aan groot gevaar, want zij waren wel twintig passen teruggegaan, en bijgevolg opeen gehoopt. Het commando »voorwaarts" herstelde alles.

Den 10. werd te *Dormael*, nabij *Thienen* gebivouacqueerd.

Den 11. ging de brigade op marsch, met de 2de divisie infanterie, onder den luitenant-generaal hertog Van Saxon-Weimar, om *Leuven* zuidwaarts te omgaan, en bivouacqueerde te *Bossut*.

Den volgenden nacht om 2 uren trokken de troepen verder; namen den weg over *Neer-ijssche* en kwamen bij *Leefdael* op den straatweg die van *Leuven* op *Tervueren* leidt 1). Verder op den Brusselschen weg gekomen, trokken de beide dragonder-regimenten tot *Cortenberg*, en vatteden daar post. Met het verkennen der omstreken en het uitzenden van patrouilles bezig zijnde, kwam de ordonnans-officier Thuret der brigade, den last overbrengen, dat beide regimenten in de stelling op den *IJzerenberg*, welke inmiddels door de 2de

1) Het was bij het uitkomen uit den hollen weg te *Leefdael*, dat de 1ste luitenant Sandberg, die met een peloton hussaren de voorwacht had, den Franschen ambassadeur Belliard aanhield.

divisie infanterie en het regiment hussaren bezet was, benoodigd waren; de weg werd bijgevolg in draf afgelegd, en op de bestemde plaats aangekomen zijnde, was alles rustig. De brigade stelde zich in drie liniën en steeg af.

Om den toegestanen vrijen aftogt uit *Leuven*, door de Belgische troepen, gade te slaan, zond 's namiddags ieder regiment der brigade een eskadron, benevens onze tirailleurs naar den Mechelschen weg; het overige der brigade nam rust, en zond officieren met manschappen af, om te fourageren.

Tegen omstreeks vier uren na den middag, dat de uitgezonden eskadrons en de fourageurs nog afwezig waren, en de overigen lagen te slapen, opende het vrijkorps van Niellon, dat zich sluijpende langs den stadsmuur begeven had, op het onverwachts een tirailleur-vuur tegen de brigade. Onze manschappen waren weldra te paard. De rijdende artillerie stelde zich in batterij, en rigtte haar vuur tegen de op den Mechelschen weg af-trekkende troepen, wier marsch eerst zonder de minste orde geschiedende, alsnu in eene wilde vlugt ontaardde. Eene kompagnie der 18de afdeeling infanterie, benevens de koninklijke jagers, trokken den goed geplaatsten vijand tegen. De luitenant-kolonel baron Van Gagern van den generalen staf, bragt den regiments-chef last, om den vijand aan te vallen; deze stelde zich aan het hoofd der drie nog overig zijnde pelotons van den ritmeester baron Snouckart van Schouburg, en deed

in galop voorwaarts gaan; weldra stootte de troep op den rand eens hollen wegs en kon niet verder; doch loodregt op den regtervleugel bevond zich een smallen landweg, welke naar de plaats des vijands leidde; hier werd afgebroken en een aanval en-fourageur uitgevoerd, welke zoo volkomen gelukte, dat de vijand geheel verdreven en een veertigtal genomen werd. Vervolgens liet de kolonel de verzameling blazen, en stelde den troep in de nabijheid der batterij. Middelerwijl deze aanval voorviel, had zich een Belgische halve batterij opgesteld, die het vuur der onze beantwoordde, doch waarvan wij niets te lijden hebben gehad. De kapitein van den staf De Normandie St. Jacob, bragt last, om het vuren te staken, waarop weder alles naar de plaats trok, een oogenblik te voren verlaten.

Onze jonge menschen voor de eerste maal handgemeen, met een goed geplaatsten vijand geworden zijnde, hadden zich braaf gedragen. Twee paarden werden bij den aanval gewond.

De korporaal Pruissen, met meer anderen ter fouragering uitgezonden, was krijgsgevangen geraakt.

Den 13. trok ons arméekorps dóór *Leuven*, om den terugmarsch te aanvaarden. Het regiment ging naar *Meldert*.

Den 14. marcheerde het naar *Hougarde*. Tegen 6 uren in den namiddag, liet de 1ste luitenant Klamberg, die de veldwacht had, melden, dat het 5de Fransche hussaren-regiment bij hem was

aangekomen, om *Hougarde* te betrekken. Volgens eene overeenkomst zouden de Franschen ons overal in de veroverde plaatsen vervangen. Gedurende dat de hussaren opmarcheerden verzamelden wij ons, en trokken af om te *Dormael* te gaan bivouacqueren. De trompetter Muchij werd in bovengemeld stadje vermist.

Den 15. trok het regiment naar *Sepperen*,
 » 16. naar *Coursel*,
 » 17. » *Weijer*,
 » 18. » *Hamont*, en kwam
 » 19. in de kantonnementen te *Geldrop* en omstreken.

Bij de terugkomst in de Noordbrabantsche kantonnementen vonden wij ons 3de eskadron. Bij hetzelfde waren :

De majoor N. S. Rambonnet.

» ritmeester M. Thesingh.

» » H. J. baron van Uttenhoven van Bottenstein.

» 1ste luitenant H. Heuvingh.

» » J. W. Timmermans.

» 2de luitenant A. T. F. van Ingen, en

» » J. A. G. baron van Ittersum.

Dit eskadron had den 8. Augustus het depôt te *Zalt-Bommel* verlaten; het moest den marsch over *'s Hertogenbosch*, *Oirschot* en *Valkenswaard* nemen, en zich te *Houthalen* onder de orders van den luitenant-generaal Cort-Heijligers stellen. Op den derden marschdag te *Valkenswaard* aangekomen zijnde, ontving de majoor Rambonnet van den luite-

nant-kolonel Hooren (der schutterij) die te *Eindhoven* bevel voerde, den last, om met spoed op die plaats terug te trekken, uit hoofde dat een vijandelijke troep daarop in aantogt was. Zoo als later gebleken is, had de Belgische kolonel Van den Broek, gebruik willen maken, om met een vrijkorps van uit *Weert* gaande, in Noordbrabant te vallen, dat door onzen voorwaartschen marsch bijna van troepen ontbloot was. *Heeze* en *Leende* had hij reeds bezet en zijne voortroepen waren tot op een vierde uurs van *Eindhoven* genaderd. Aan de andere zijde der stad te *Woensel* stond een artilleriepark. Hij had dus eene schoone kans; doch op eenmaal klonk het geroep dat Nederlandsche cavalerie naderde; de onzen schepten moed en de bende trok af. De 1ste luitenant Timmermans den vijand met een peloton nagezonden zijnde, vond niets meer van denzelfven, dan zijne vlag op den toren te *Leende*.

Uithoofde niemand in het bijzonder eenige aanspraak konde maken, op het door het regiment bij *Luiks-Hasselt* genomen vijandelijk geschut, werd aan de oudste der 1ste en 2de luitenants van de veld-eskadrons het regt toegekend, hetzelve met een peloton naar 's *Hage* te geleiden. Daar ter plaatse voegden zich bij dit detachement, de ritmeester Van Guericke en Mollinger alsmede de 2de luitenant-kwartiermeester Van der Meer.

Op eene wapenschouwing bij *Eindhoven* van den 29. Augustus 1831, betuigde Z. M. de koning, hoogst deszelfs bijzondere tevredenheid aan den chef

van het regiment, over het gehouden gedrag van hetzelfde, bij de jongst plaats gehad hebbende gebeurtenissen.

Bij het regiment werden voor den veldtogt tot ridders der militaire Willems-orde benoemd, als:

Van de 3de klasse :

De luiten.-kol. commandant A. T. van Campen.

Van de 4de klasse :

De majoor M. W. Metelerkamp.

» 2de luitenant-kwartiermeester D. van der Meer.

» ritmeester P. G. R. baron Snouckart van Schouburg.

» » F. F. Mollinger.

» 1ste luitenant W. Klamberg.

» » J. G. Happé.

» » W. G. van Noord.

» adjudant-onderofficier H. J. te Boekhorst.

» wachtmeester J. Rentema.

» » J. Heijl.

» korporaal A. Streijens.

» » L. Kuipers.

» trompetter Passier.

» vrijwilliger Jhr. Barchman Wuijters.

» dragonder Weeders.

Met den Nederlandschen leeuw werd de ritmeester Van Guericke begiftigd.

Volgens legerorder van den 22. October 1831, werden eervol vermeld :

De 1ste luitenant-adjudant J. G. Fundter.

» officier van gezondheid 2de klasse G. M. L. Rieber.

De 2de luitenant G. H. J. Fundter,

» opperwachtmeester C. Balk (later gedecoreerd).

» » M. C. Wischoff.

» wachtmeester G. Wingers.

» » C. A. Scherpenberg.

» » N. Nelissen.

» » J. Olzamer.

» » W. Heijer.

» » A. K. Sterrenburg.

» korporaal K. Burgstein.

» » J. J. Storm.

» » H. J. Adriaans (later gedecoreerd).

» » G. A. Loef.

» » H. T. Mispel.

» » T. T. Sammels.

» » C. L. P. Goeltz.

» trompetter Geerhards.

» vrijwilliger Van Hoogenhoek Tulleken.

» dragonder J. Smit.

» » C. G. Galama.

» » Van Zweveren.

» » J. Jacobse.

» » Van Gelder.

» » Trommelaar.

En verder werden in stede van ridder der militaire Willems-orde, tot 2de luitenants benoemd :

De kadet-wachtmeester P. Metelerkamp.

» wachtmeester F. L. Fundter.

Den 17. November 1831 kwam het 4de eskadron te velde ; daarbij waren :

De ritmeester G. Buma.

De ritmeester W. H. baron Thoe Schwartzsenberg
en Hohenlandsberg.

» 1ste luitenant-adjutant A. T. Stavenisse de
Brauwer.

» 1ste luitenant A. Thesingh.

» » J. B. Brantzen Cunaeus.

» 2de luitenant J. C. F. G. de Meij.

» » H. J. J. van Cattenburg.

Het regiment nu te velde, bleef voortaan aan vrijwilligers voltallig; zoodat, toen men in 1834 de miliciens bij de cavalerie te velde, met groot verlot wilde zenden, en wegens derzelver groot aantal verpligt was, maandelijks een zeker aantal daartoe te bepalen, er bij hetzelfde slechts 18 waren. Om den overgang bij de staande armée te bevorderen, ging ieder, die daarbij overteekende, te velde, en werden alleen de sterke boeren jongens van de militie, die met paarden hadden omgegaan, tot caison- en smidswagenrijders gebruikt.

Op den 13. Junij 1832, had de uitgifte der metalen kruisen plaats; om hen te beloonen, die in de jaren 1830 en 1831 ten strijde waren getrokken. Het regiment bekwam er 568, waaronder 61 voor vrijwilligers.

Den 22. October 1836, werd de overste Van Campen tot kolonel en commandant der koninklijke rijkschool te 's Hage benoemd; het korps officieren te velde vereerde hem met een stel zijner décoratiën tot aandenken. De luitenant-kolonel Buno bekwam het commando van het regiment, werd den 29. Januarij 1840, door den luitenant-kolonel L. Ma-

scheck, en deze weder op den 27. December 1842, door den luitenant-kolonel E. F. von Wiebeking vervangen, die het commando over het regiment, tot aan het einde van deszelfs bestaan behouden heeft.

Verder is er bij het regiment tot aan deszelfs ontbinding, niets meer van belang voorgevallen. Kantonnements-veranderingen hebben daarbij gedurende tien jaren, dat hetzelfde in Noordbrabant was, veel plaats gehad. Het regiment verliet in 1830, het eerste van allen, het garnizoen, en keerde het laatst uit de kantonnementen terug. Het betrok den 1. Februarij 1840, met den staf en beide laatste eskadrons *Zalt-Bommel*, en met de beide eerste eskadrons *'s Hertogenbosch*. In 1839 toen een oorlog met *België* onvermijdelijk scheen, stond het te *Bladel*, *Hapert* en *Eersel* op voorposten tot den strijd gereed; even als het dit was in 1832, tijdens de belegering van de citadel te *Antwerpen*, en gedurende den overigen tijd. Den 1. Mei van hetzelfde jaar was het tegenwoordig, toen de twaalf bataillons infanterie en de zes regimenten cavalerie met tien batterijen, het mobiele leger te velde, onder bevel van den luitenant-generaal hertog Bernhard van Saxon-Weimar, op de Kempsche heide, door Z. K. H. den prins veldmaarschalk en den keizerlijken troonopvolger van *Rusland* in oogenschouw werd genomen. Dit overschot van het leger was klein maar goed; en het Russische volkslied, dat langs de geheele linie gespeeld werd, was juist tot deszelfs lijkviering geschikt.

Den 1. November 1839 vervielen de depôts bij de cavalerie-regimenten; de kompagnieën kwamen weder op 99 man met 77 paarden.

Bij de formatie van den 10. Maart 1841, werden de kompagnieën opgeheven, en van twee dezer een eskadron zamengesteld, ieder sterk 6 officieren met 12 paarden en 191 man, waaronder 50 miliciens, met 129 paarden; verder veranderden de regimenten van nommer, en het oude No. 4, werd 4de regiment dragonders.

Den 15. Augustus 1841, vereenigden zich het 3de en 4de regiment dragonders en het 2de regiment lancers met twee rijdende batterijen, om onder den generaal-majoor graaf Dumonceau, gedurende eene maand, in de omstreken van het voormalige kamp van *Rijen* te manoeuvreren, waartoe het regiment te *Dongen* en 's *Gravenmoer* gekantonneerd werd.

Bij eene nadere regeling der door *Limburg* en *Luxemburg* te leveren contingenten tot den Duitschen bond, werd bij besluit van den 30. Junij 1842, het 4de eskadron van het regiment daartoe aangewezen, en de sterkte daarvan bepaald op 6 officieren en 225 man, waaronder de verlofgangers, en 141 paarden, met die der officieren.

Ingevolge de nieuwe regeling der garnizoensplaatsen in 1842, werd door het regiment *Zalt-Bommel* ontruimd; de staf ging naar 's *Hertogenbosch*, alwaar zich de beide eerste eskadrons bevonden, en de beide laatste eskadrons kwamen te *Tilburg*.

Eindelijk moest het regiment, steeds compleet zijnde, volgens een koninklijk besluit van den 15. October 1843, uitgevaardigd, den 1. November daaraanvolgende, over de andere regimenten dragonders verdeeld worden, daartoe ging genoegzaam :

Het 1ste eskadron naar het 1ste regiment,

» 2de » » » 2de »

» 3de » » » 3de »

en het 4de eskadron bleef bondscontingent en werd een zelfstandig korps.

De bij de oprigting des regiments ingevoerde kleeding en uitrusting, hadden sinds dien tijd verschillende veranderingen ondergaan, als :

In 1815 waren de hoeden buiten gebruik gesteld; de donkerblauwe rijbroek, stalbuis en de witte Hongaarsche broek ingevoerd.

In 1820 werd de chacot iets hooger, bekwam een witten boord, regenklep en nummer, en de Hongaarsche broek verviel. De rokken verloren de witte koorden, bekwamen twee rijen knopen met kleppen en roode wings, en de officieren zwart ledergoed. De waltrappen werden met slechts één galon, met het regimentsnummer in de punten en daarboven een chevron; de mantelzakken insgelijks met slechts één galon.

In 1826 herkregen de officieren het zilver ledergoed en bekwam de troep den breeden sabelkoppel.

In 1828 kregen alle officieren twee epauletten.

In 1839 werd de grijze mantel door den lichtblauwen en in het volgende jaar, de chacot door den zwarten kaske vervangen.

In 1841 werd de uitmonstering geel en de wings door witte epauletten vervangen.

Na de ontbinding des regiments hebben er nog verschillende formatiën plaats gehad, onder andere die, waarbij men de regimenten met een majoor en de eskadrons met een ritmeester verminderde, en daardoor den doodsteek aan het avancement gaf : ook zijn thans onze tweede luitnants sinds lang meerderjarig, wanneer zij bevordering bekomen; dan dit is niet in eens te verhelpen, even zoo min als het nadeel, welke het tijdelijk brengen der luitnants op slechts één paard heeft te weeg gebragt.

B E S L U I T.

Het 4de regiment dragons heeft dan opgehouden langer een deel van het leger uit te maken. In deszelfs dertigjarigen dienst, heeft het bewijzen van eene goede krijgstucht en waren soldatenzin gegeven.

Het was trouw en dapper. Wie weet welke heldendaden nog daaruit waren voortgekomen, ware het niet bestemd geworden, het lot van het 1ste kurassiers en van de 9de en 10de afdeeling infanterie, allen met roem vermeld, te volgen, en den moed daartoe aan het oude 6de hussaren te toonen.

In *Holland* opgericht, later bijna Belgisch gewor-

den zijnde, is het evenwel Hollandsch gebleven; langzamerhand daartoe overgaande, namen de nieuwe de zindelijkheid en werkzaamheid, den Hollander zoo eigen, en vooral de zorgen voor paarden, van hen aan.

Het regiment was steeds compleet, omdat de jongeling zag, dat men daarbij vooruit kon komen; een en tachtig zijn er officier uit geworden, en nog twee en dertig hebben er zich bij bekwaam gemaakt, om, bij andere regimenten overgaande, dien rang te verkrijgen.

Voor het kader werd altijd veel zorg gedragen; ook heeft het aan de verwachting die men er van had, luisterrijk beantwoord; met kracht heeft het medegewerkt om den goeden naam van het korps te handhaven; het heeft den minderen in den wankelenden tijd tot zijn plicht aangehouden; vele van hen zijn beloond geworden.

Ieder, die bij het regiment gediend heeft, zal met genoegen de kameraadschap herdenken, welke er bij heerschte.

De kolonel Van Campen had mij, toen hij het regiment verliet, papieren daarop betrekking hebbende, toevertrouwd; na deszelfs overlijden meende ik, deze in handen van bevoegde autoriteiten te moeten stellen, uithoofde daarin namen van lieden voorkwamen, die wegens verdiensten tot gunsten waren voorgedragen, en deze niet bekomen hadden; ik overreikte die papieren den minister van oorlog List, met eenen door mij geteekenden brief, op den 30. Maart 1844.

BIJLAGE I.

NAAMLIJST *van de kommandanten en van de officieren, die gedurende het bestaan van het regiment, daarbij zijn aangesteld of overgeplaatst.*

KOMMANDANTEN.

IN	NAMEN.	RANGEN.	AFGEGAAN, ALS :
1814	C. G. Jonkheer Barchman Wuijtiers.	luiten. - kol.	1815. kol. en plaatselijken komm. van Amersfoort.
1814	J. C. Renno.	kolonel	1817. naar het 2de kurass.
1817	J. A. Hoijuck van Papendrecht.	id.	1827. non-actief.
1827	L. Crooij.	luiten. - kol.	1830. pensioen.
1830	A. T. van Campen.	id.	1836. kol. en kommandant der rijschool.
1836	D. C. Buno.	kolonel	1840. non-actief.
1840	L. Mascheck.	luiten. - kol.	1842. pensioen.
1842	E. F. von Wiebeking.	id.	1843. bij de onth. 2de drag.

LUITENANT-KOLONELS.

IN	RANGEN.	HOGEREN RANG BIJ HET REGIMENT VERKREGEN.	AFGEGAAN.
1816	M. M. B. baron de Tienken de Terhove	luiten. - kol.	1820. kolonel 5de dragond.
1831	D. C. Buno.	kolonel	1836. chef van het regim.

MAJOORS.

IN	NAMEN.	HOGEREN RANG BIJ HET REGIMENT VERKREGEN.	AFGEGAAN.
1814	C. F. von Staedel.	luiten.-kol.	1817. pensioen.
"	A. J. Hoijack van Papendrecht.		1815. luitenant-kol. chef bij den staf der cavalerie.
1819	L. Crooij.	luiten.-kol.	1827. chef van het regim.
1820	Graaf J. de Looz de Corswarem.		1822. pensioen.
1822	L. de Marneffe.		1826. luit.-kol. 3de kurass.
1826	A. T. van Campen.	luiten.-kol.	1831. chef van het regim.
"	C. F. E. de Thierry.		1830. non-actief.
"	J. Mertens.		1830. non-actief.
1831	N. S. Rambonnet.	luiten.-kol.	1840. non-actief.
1836	F. A. W. de Groote.	luiten.-kol.	1843. kol. op non-actifiteit.
1837	C. G. van der Sleijden.		1840. 5de dragonders.
1839	W. van Tol.		1842. luiten.-kol. 1ste lans.
1841	H. J. baron van Uttenhove van Bottenstein.		1843. non-actief.
1842	B. Jonkheer van Merlen.		1843. bij de onthinding 2de dragonders.

ADJUDANTEN.

1814	F. X. Beauchène de Fundter.		1814. overleden.
"	J. S. Tielemann.	ritm.-adj.	1824. Oost-Indië.
1819	J. R. van Eupen.		1821. 1ste luitenant-adjudant 5de dragonders.
1821	J. C. Fundter.	ritmeester	1837. 5de dragonders.
1825	F. van der Veeken.		1826. ritmeester 8ste huss.
1830	A. T. Stavenisse de Brauw.	ritmeester	1840. non-actief.
1834	bar. K. L. van Heerdt.	ritmeester	1842. overleden.
1836	A. T. F. van Ingen.	ritmeest.	1841. ritm. bonds-conting. 1842. terug als 1ste luit.-adj. 1843. jagers te paard.
"	F. J. van Kempen.		1841. 1e luit.-adj. bondscont. 1842. terug als 2de luit.-adj. 1843. 3de dragonders.
1841	H. A. L. van Vessem.		1843. 3de dragonders.

KWARTIERMEESTERS.

IN	NAMEN.	HOOGERE RANG BIJ HET REGIMENT VERKEEREN.	AFGEGAAN.
1814	J. L. van Mahne.	1ste luiten.	1815. ontslag.
1815	H. W. van Uchelen.	1ste luiten.	1815. kapitein kwartierm. artillerie.
1818	D. Dunnes.		1816. 1ste luit. kwartierm. infanterie.
1816	P. J. van Roon.	kapitein	1822. 10de lancers.
1824	H. F. Steijn-Parvé.	id.	1828. non-actief.
1825	D. van der Meer.	1ste luiten.	1835. 10de lancers.
1828	P. J. Bemelmans.	kapitein	1830. eervol ontslag.
1831	J. van Crimpen.	id.	1840. 9de kurassiers.
1834	H. van der Heijde.	1ste luiten.	1843. 1ste lancers.
1840	D. Schaefer.	kapitein	1843. majoor en prov. adj.

ADMINISTRATEURS VAN KLEEDING.

1815	J. C. F. Pfaff.	gep. ritm.	1823. overleden.
"	L. Tissot van Patot.	" kapit.	1815. infanterie.
1823	W. P. d'Auzon de Bois- minart.	" maj.	1824. direct. der invaliden.
1824	W. Loos.	" kapit.	1829. grenadiers.
1829	A. F. Beckers.	" id.	1834. pensioen.
1834	G. L. Bruinings.	" id.	1843. 5de dragonders.

RITMEESTERS.

1814	Graaf J. F. van Hogen- dorp.	luit.-kolon.	1836. pensioen als kolonel.
"	J. C. Hoffmann.		1819. pensioen als majoor.
"	Ch. de Gignoux.		1815. pensioen.
"	T. van den Berg.		1820. pensioen.
"	U. H. van Dam.	majoor tit.	1819. pensioen.
"	H. W. Tap.		1815. pensioen.
"	G. F. Koltrop.		1822. pensioen.
"	J. C. baron Kraijenhoff.	majoor tit.	1820. majoor 8ste hussaren.
"	W. A. baron van Pal- landt tot Eerde.		1815. sneuvelt bij Water- loo.
"	D. C. Buno.		1815. 3de kurassiers.
"	C. Mascheck.		1815. sneuvelt bij Waterloo.

RITMEESTERS.

IN	NAMEN.	HOGEREN RANG BIJ HET REGIMENT VERKREGEN.	AFGEGAAN.
1814	S. de Gignoux.	majoor	1822. majoor 5de dragond.
1815	G. Willich.		1824. overleden.
"	M. W. Metelerkamp.		1836. pensioen als luit.-kol.
1820	P. M. J. Henkart.		1830. eervol ontslag.
1822	F. W. Chomel.		1828. maréchaussée.
1828	J. Faijards.		1830. pensioen.
1830	P. G. R. baron Snouck kart van Schouburg.		1835. majoor 10de lancers.
"	N. B. Verhoeven.		1832. ritm. komm. 6e huss.
"	N. Brion.		1830. eervol ontslag.
1831	H. J. baron van Uttenho- ven van Bottenstein.		1833. ritmeester komman- dant 10de lancers.
"	C. E. baron van Heerdt.		1839. majoor 6de hussaren.
"	G. Buma.		1836. majoor 6de hussaren.
1832	G. A. G. baron van der Duijn.		1843. 2de dragonders.
"	J. J. C. Gaymans.		1841. non-actief.
1834	J. F. Loef.		1839. ritm. komm. 5e drag.
1837	J. W. Klamberg.		1843. 2de dragonders.
1841	J. J. W. van de Wall.		1843. pensioen als majoor.
"	A. J. Ziegeler.		1843. 3de dragonders.
1842	A. A. König.		1843. jagers te paard.
"	J. J. J. E. Battaerd.		1843. 3de dragonders.
"	W. K. J. bar. van Dedem.		1842. 3de dragonders.
"	J. C. Fundter.		1842. 1ste lancers.

1ste LUITENANTS.

1814	J. B. B. de Bellefroid.	ritmeester	1819. 10de lancers.
"	J. C. Frost.	ritmeester	1820. ritmeester 5de drag.
"	T. A. van Guericke.		1831. majoor 6de hussaren.
"	F. van Zuilikom.	ritmeester	1815. bek. wonden overled.
"	C. S. Kreitzig.		1815. sneuv. bij Waterloo.
"	P. Cranendoncq.		1819. pensioen.
"	A. W. baron van Lijn- den tot Oldenaller.		1816. eervol ontslag.

1ste LUITENANTS.

IN	NAMEN.	HOGEREN RANG BIJ HET REGIMENT VERKREGEN.	AFGEGAAN.
1814	P. G. R. baron Snouck kart van Schouburg.		1815. adjudant, luitenant- generaal Stedman.
"	G. Vermaesen.	ritmeester	1828. pensioen.
1816	P. Kenens.	id.	1831. eervol ontslag.
1817	P. G. R. baron Snouck kart van Schouburg.		1820. ritmeester 5de dra- gonders.
1819	J. B. de Marneffe.		1830. eervol ontslag.
"	A. graaf de Bocarmé.		1829. eervol ontslag.
1822	E. J. N. baron de Sour- deau de Chin.		1824. non-actief.
1825	J. L. F. A. baron van Scherpenzeel Heusch.		1826. 5de dragonders.
1826	H. Heuvingh.	ritmeester	1832. pensioen.
1827	F. F. Mollinger.	id.	1833. ritmeester kommand. 3de kurassiers.
"			1829. overleden.
1830	J. G. van den Steen.		1836. ritmeester 5de drag.
1831	J. W. Klamburg.		1843. 1ste dragonders.
"	A. Thesingh.	ritmeester	1834. ontslagen.
1836	J. W. Timmermans.		1837. overleden.
	F. baron de Smeth van Deurne.		
1842	J. D. bar. van der Wijck.		1843. jagers te paard.
"	A. T. F. van Ingen.	ritmeester	1843. jagers te paard.

2de LUITENANTS.

1814	N. C. de Gijzelaar.	1ste luiten.	1816. eervol ontslag.
"	H. J. van Oosterom.	ritmeester	1824. pensioen.
"	J. Muijzer.	1ste luiten.	1820. pensioen.
"	M. C. baron van Alder- werelt houttuijn.	"	1824. ritmeester 2de klasse 5de dragonders.
"	H. A. Daije.	"	1815. bij Waterloo vermist.
"	D. R. Schneck.	"	1817. eervol ontslag.
"	C. G. van der Sleijden.	ritmeester	1830. ritm. komm. 5e drag.
"	A. Stratenus.	"	1815. sneuvelt bij Waterloo.
"	M. Thesing.	majoor	1837. 5de dragonders.

2d. LUITENANTS.

IN	NAMEN.	HOGEREN RANG BIJ HET REGIMENT VERKREGEN.	AFGEGAAN.
1814	F. de Loijs.		1819. eervol ontslag.
"	F. Jaspers.	1ste luiten.	1830. pensioen als ritm.
1815	H. Haak.	id.	1831. pensioen als ritm.
"	J. R. van Eupen.		1821. 1ste luit.-adj. 5e drag.
"	W. H. bar. van Schwartz- senberg Thoe Hohen- landsberg.	ritmeester	1840. overleden.
"	A. L. E. Grothe.		1821. 1ste luit. 5de drag.
"	F. F. Mollinger.		1822. 1ste luit. 5de drag.
"	J. W. Janssens.		1818. 2de kurassiers.
"	F. H. à Meinsma Bruin	1ste luiten.	1831. ritmeester 5de drag.
"	F. Bouman.		1819. 10de lancers.
"	P. F. Rigot de Begnins		1825. 1ste luit. gener. staf.
"	D. van der Vijzel.	1ste luiten.	1827. pensioen.
"	H. S. Mascheck.	id.	1827. overleden.
"	C. J. baron van Heecker- ren.		1819. 10de lancers.
1818	M. J. van der Steege		1819. 10de lancers.
1819	H. Heuvingh.	ritmeester	1832. pensioen.
"	J. L. Zanders.		1820. 2e lt. effectief 5e drg.
"	W. H. Jonkheer Ly- clama à Nyholt.		1820. 2de luitenant effec- tief 5de dragonders.
1820	G. A. G. baron van der Duijn.		1830. eervol ontslag als 1e luitenant.
1821	J. C. Fundter.	ritmeester	1837. 5de dragonders.
"	F. baron de Cassal de Bomal.	1ste luiten.	1830. non-actief.
"	F. P. Schoon van Er- penbeek.		1824. Oost-Indië.
"	K. graaf du Monceau.		1826. eervol ontslag.
1822	J. W. Klamberg.		1822. 2e lt. effect. 5e drag
"	K. L. baron van Heerdt.	ritmeester	1842. overleden.
1823	A. prins de Looz de Corswarem.		1830. non-actief.

2de LUITENANTS.

IN	NAMEN.	HOGEREN RANG BIJ HET REGIMENT VERKREGEN.	AFGEGAAN.
1824	E. Frison.		1830. non-actief.
"	J. G. Happé.	ritmeester	1842. eervol ontslag.
"	F. A. L. A. B. A. bar- van Erp van 't Holt.		1841. non-actief.
			1830. non-actief.
1825	S. A. van der Werff.	1ste luiten.	1834. overleden.
"	W. G. van Noord.	ritmeester	1843. 1ste dragonders.
"	J. C. F. G. Jhr. de Meij.		1826. eervol ontslag.
1826	F. H. M. Goedhardt.		1827. 2e lt. effect. 5e drag.
"	A. T. Stavenisse de Brauw.	ritmeester	1841. non-actief.
1827	L. J. Hije.		1830. 2e lt. effect. 5e drag.
1828	C. Jonkheer Bosch van Drakenstein.	1ste luiten.	1843. eervol ontsl. als ritm.
1830	L. graaf de Marnix van St. Aldegonde.		1830. non-actief.
"	K. A. J. Kicherer.		1832. 1ste luit. 5de drag.
"	G. A. Willich.		1831. 2e lt. effect. 5e drag.
"	J. B. Brantzen Cunaeus.	1ste luiten.	1834. ontslagen.
1831	J. C. F. G. Jhr. de Meij.	id.	1843. 2de dragonders.
"	A. T. F. van Ingen.	id.	1841. bondscontingent.
"	J. A. G. baron van It- tersum.	id.	1843. 3de dragonders.
"	C. G. Klamberg.	id.	1839. non-actief.
"	G. H. J. Fundter.	id.	1843. 3de dragonders.
"	J. M. te Water.		1831. overleden.
"	G. J. te Boekhorst.	1ste luiten.	1843. 2de dragonders.
"	F. L. Fundter.	id.	1843. 1ste dragonders.
"	H. J. J. Jonkheer van Cattenburg.		1837. Oost-Indië.
"	H. J. Mascheck.		1833. overleden.
"	F. H. L. van Swieten.	1ste luiten.	1843. 2de dragonders.
"	A. A. O. bar. van Heerdt.		1834. overleden.
"	F. J. van de Wakker.		1834. non-actief.

2de LUITENANTS.

IN	N A M E N.	HOGEREN RANG BIJ HET REGIMENT VERKREGEN.	AFGEGAAN.
1832	J. H. Timans.	1ste luiten.	1843. 3de dragonders.
"	A. IJssel de Schepper.	id.	1843. 3de dragonders.
"	A. P. H. Boellaard.	id.	1843. 2de dragonders.
"	L. A. bar. van Ittersum.	id.	1843. 2de dragonders.
"	H. W. L. Couperus.		1834. Oost-Indië.
"	G. bar. von Schweitzer.		1836. eervol ontslag.
1834	C. Besier.		1843. 3de dragonders.
"	C. G. van Hall.		1835. eervol ontslag.
"	F. W. Jhr. Daehne.		1843. 3de dragonders.
1836	H. Camp.		1843. 2de dragonders.
"	J. Schouten.		1840. overleden.
"	E. Beckers.		1839. eervol ontslag.
"	H. A. L. van Vessem.		1843. 3de dragonders.
"	F. J. van Kempen.		1841. bondscontingent als 1ste luitenant-adjudant.
"	F. W. M. Fundter.		1839. 2e lt. effect. 5e drag.
"	A. J. Pels Rijken.		1843. 2de dragonders.
"	J. M. Nolthenius van Elsbroek.		1843. 3de dragonders.
1837	T. Prins.		1843. 3de dragonders.
"	H. L. Cloete.		1843. 1ste dragonders.
1839	J. T. van Dorp.		1843. 2de dragonders.
"	M. Jonkheer Salvador.		1843. 2de dragonders.
"	J. M. Blanken.		1843. 2de dragonders.
1841	H. M. A. van Wijck.		1843. non-actief.
"	L. T. A. H. v. Rijneveld.		1843. 3de dragonders.
1842	F. G. W. baron von Speicher.		1843. eervol ontslag.
"	F. J. van Kempen.		1843. 3de dragonders.
"	H. M. Rookmaker.		1843. 2de dragonders.
"	J. F. A. Weidner.	1ste luiten.	1843. jagers te paard.
"	R. A. L. Pelerin.		1843. jagers te paard.
"	A. W. D. Ramdohr.		1842. 1ste lancers.
"	K. W. A. Goetz.		1843. jagers te paard.

2de LUITENANTS.

IN	NAMEN.	HOGEREN RANG BIJ HET REGIMENT VERKREGEN.	AFGEGAAN.
1842	J. B. A. Jhr. Dibbets.		1843. 2de dragonders.
"	J. W. A. Cremer.		1843. non-actief.
1843	F. A. Jonkh. Meijer.		1843. 2de dragonders.

OFFICIEREN VAN GEZONDHEID EN PAARDENARTSEN ,
die meer aanhoudend bij het Regiment hebben gediend.

1814	J. G. Kroese.	officier van gez. 1ste kl.	1817. eervol ontslag.
1818	J. S. Schaurigt.	id.	1826. 5de dragonders.
1826	J. H. W. Lux.	id.	1830. pensioen.
1830	F. Schmidt.	id.	1841. bij het garnizoen.
1835	W. van Leersum.	id.	1836. 5de dragonders.
1826	A. J. Cornand.	officier van gez. 2de kl.	1828. eervol ontslag.
"	J. J. van den Kerck- hoven.	id.	1830. eervol ontslag.
1831	C. N. L. Rieber.	id.	1836. rijks hospitaal.
1814	H. Meursinge.	officier van gez. 3de kl.	1816. eervol ontslag.
1828	H. J. Peeters	id.	1830. eervol ontslag.
1832	P. J. Breker.	id.	1840. eervol ontslag.
"	C. G. A. van Essen.	id.	1839. eervol ontslag.
1814	J. Ludwig.	paard.-arts 1ste klasse.	1842. 1ste dragonders.
1829	F. van der Pol.	paard.-arts 2de klasse.	1836. militaire akademie.
1834	A. J. de Bruin.	id.	1841. 3de regim. artillerie.

BIJLAGE II.

*Uit het regiment zijn tot officier
bevorderd :*

IN	R A N G E N.	N A M E N.	W A A R H E E N.
1814	kadet	Van Munnich	infanterie.
"	"	Van Olden	6de hussaren.
"	"	baron D'Yvyooy	infanterie.
"	wachtmeester	Jaspar	bij het regiment.
"	kadet	Nothenius	infanterie.
"	kad adj. onderoffic.	à Meinsma Bruin	bij het regiment.
1815	wachtmeester	Van Eupen	bij het regiment.
"	opperwachtmeest.	Haak	bij het regiment.
"	wachtmeester	Vermeer	1ste karabiniers.
"	opperwachtmeest.	Bouman	bij het regiment.
"	wachtmeester	Van der Vijzel	bij het regiment.
"	"	Rensema	1ste karabiniers.
"	"	Mollinger	bij de infanterie.
"	vrijwilliger	Janssens	bij het regiment.
"	"	Rigot de Begnins	bij het regiment.
"	"	Mascheck	bij het regiment.
1816	"	F. V. A. ridder de Stuers	bij de infanterie.
1817	opperwachtmeest.	Haag van Erkelens	kwartierm. infanterie.
"	"	Bosch	bij de infanterie.
"	kadet	Hoffman	bij de infanterie.
1819	"	baron Sasse van IJs selt	10de lancers.
"	"	Van Lakerveld	9de kurassiers.
"	"	Van den Steen	5de dragonders.
"	"	Zanders	bij het regiment.
"	opperwachtmeest.	Heuvingh	kornet bij het regiment.
"	kadet	Seiler	10de lancers.
"	opperwachtmeest.	G. Fundter	adjutant 10de lancers.
"	kadet	Verburg	bij de infanterie.
"	"	bar. van Suchtelen	6de hussaren.
1820	fourier	Houtkoper	bij de infanterie.
"	kadet	Van Heemskerck	5de dragonders.

IN	RANGEN.	NAMEN.	WAARHEEN.
/	kadet	Oosting	5de dragonders.
1821	opperwachtmeest.	J. C. Fundter	adjutant bij het regim.
/	kadet	Schoon van Erpen- beek.	bij het regiment.
1822	/	J. W. Klamberg	bij het regiment.
1823	opperwachtmeest.	Kromzigt	kwartierm. infanterie.
1824	adjutant onderoffic.	Wirtz	bij de infanterie.
/	wachtmeester	Seijller	bij de infanterie.
/	opperwachtmeest.	Happé	bij het regiment.
/	fourier	De Raet	bij de infanterie.
/	kadet	Stavenisse d. Brauw	bij de infanterie.
1825	opperwachtmeest.	Van der Meer	kwartierm. bij het reg.
/	/	Van der Werff	kornet bij het regim.
/	wachtmeester	Van Noord	bij het regiment.
/	opperwachtmeest.	Lauts	kwartierm. 9de kurass.
1828	wachtmeester	Pfaff	3de kurassiers.
1830	adjutant onderoffic.	Heijblom	2de kurassiers.
/	opperwachtmeest.	Lutz	1ste kurassiers.
/	kadet	bar. van der Wijck	1ste kurassiers.
/	opperwachtmeest.	Willich	bij het regiment.
1831	/	H. Fundter	bij het regiment.
/	/	Te Water	bij het regiment.
/	kadet	G. Klamberg	bij het regiment.
/	wachtmeester	Van Ingen	bij het regiment.
/	kadet	G. bar. van Ittersum	bij het regiment.
/	adjutant onderoffic.	Te Boekhorst	bij het regiment.
/	wachtmeester	F. Fundter	bij het regiment.
/	vrijwilliger	Middelkoop	bij de schutterij.
1832	kadet	Vertholen	6de hussaren.
/	/	Michelhoff	1ste kurassiers.
/	vrijwilliger	Visbach Lobry	3de kurassiers.
/	kadet	Van den Bosch	1ste kurassiers.
/	/	Planken	3de kurassiers.
/	/	Boellaard	bij het regiment.
/	vrijwilliger	L. bar. van Ittersum	bij het regiment.
/	/	Junius van Hemert	5de dragonders.
/	/	Van Hout	bij de schutterij.

IN	R A N G E N.	N A M E N.	W A A R H E E N.
1832	vrijwilliger	Freijlink	bij de schutterij.
"	"	Meijer	bij de schutterij.
1833	kadet	Metelerkamp	5de dragonders.
1836	"	Camp	bij het regiment.
"	opperwachtmeest.	Beckers	bij het regiment.
"	fourier	Van Vessem	bij het regiment.
"	wachtmeester	Van Kempen	bij het regiment.
"	fourier	W. Fundter	bij het regiment.
"	wachtmeester	Pels-Rijken	bij het regiment.
"	vrijwilliger	graaf von Leutrum von Waldsee	met eervol ontslag.
1837	wachtmeester	Cloete	bij het regiment.
"	opperwachtmeest.	Kuhle	5de dragonders.
1839	fourier	Van Dorp	bij het regiment.
"	wachtmeester	Jonkheer Salvador	bij het regiment.

BIJLAGE III.

Namen der geenen, die bij andere regimenten in Nederlandschen dienst, of bij die in Oost-Indië overgegaan en daaruit officier zijn geworden.

N A M E N.	R A N G E N.
P. A. A. Bucaille	gepensionneerd ritmeester.
C. Klipffel	gepensionneerd ritmeester.
J. M. Castendijk	majoer, 2de dragonders.
J. Popp	gepensionneerd ritmeester.
D. J. Croon	gepensionneerd ritmeester.
M. J. van Bel	ritmeester Oost-Indische cavalerie.
J. Willich	2de luitenant, overleden.
A. L. T. H. de Menten	1ste luitenant, eervol ontslag.
D. F. Jaspers	2de luitenant, overleden.
J. Abbink	1ste luitenant, maréchaussées.
S. Jorissen	2de luitenant, eervol ontslag.
P. R. P. Mollinger	2de luitenant, gepensionneerd.
P. C. van der Willigen	1ste luitenant, Oost Indische cavalerie.
H. Bentinck	1ste luitenant, Oost-Indische cavalerie.
C. C. E. D'Engelbronner	1ste luitenant-kwartiermeester.

~~een aangewezen vijand, al ware het slechts dat eenige
trompetters en hoefsmeden de rigting aanduiden waarin
bij staat of zich beweegt. Vooral is dit noodig als men
op groote vlakten manoeuvreert, waar geen bepaalde
voorwerpen te zien zijn, zoodat men tegen den horizon
moet aanvallen; een blind manoeuvreren, waartoe meer
verbeeldingskracht behoort dan de menschen gewoonlijk
besitten.~~

HET 4de REGIMENT DRAGONERS.

*Geschiedenis van het 4de regiment dragoners, door den
luitenant kolonel J. C. Fundter, kommandant van het
korps jagers te paard. Nijmegen. J. F. Thieme. 1853.*

Het schrijven van regiments-geschiedenissen begint in de *mode* te komen, en dit is een goed teeken: dit is een blijk dat de ingenomenheid met een korps, en de gehechtheid daar aan, bij ons leger toenemen. Dit is iets goeds; zooals van zelfs spreekt, altijd met dát voorbehoud, dat men ook hierin niet moet overdrijven, en dat de gehechtheid voor het korps waartoe wij behooren vrij moet zijn van alle blinde partijdigheid, en niet zoo ver mag gaan om ons vreemd te laten aan de andere korpsen van het leger; — maar zulk eene overdrijving is dan ook weinig of niet te vreezen, bij den trap van verstandelijke ontwikkeling waarop heden ten dage onze officieren staan. Wij zijn thans, om zoo te zeggen, meer wereldburgers; en ook hierin moet men niet te ver gaan. Men moet gehecht zijn aan het geheele leger, maar in het bijzonder aan het korps waartoe men behoort; met hart en ziel moet men zich aan dat korps verbinden, lief en leed daarmee deelen, en den roem en de eer die het zich verwerft, beschouwen als iets persoonlijks. De geachte schrijver van het hierboven genoemde werk, spreekt in zijne opdracht van dat werk, van „de groote familiekring” door de officieren van het 4de dragoners uitgemaakt, — en dat is het ware woord: de officieren van hetzelfde korps moeten ééne familie zijn; zoolang mogelijk moet die familie bijeen blijven; niemand moet zich daarvan afschei-

den, niemand moet daarvan afgescheiden worden, tenzij om gewigtige, belangrijke redenen. Het is zoo anti-militair als het maar zijn kan, officieren van het eene korps naar het andere over te plaatsen om de beuzelachtigste redenen, om bijzondere belangen, om huiselijke inzigten; zoo iets verbreekt den band der kameraadschap, verflauwt den militairen geest en vermindert de kracht van een leger.

Eere wien eere toekomt; het is aan onzen wapenbroeder Van Sijpestein dat wij dien lust tot de behandeling der regiments-geschiedenissen moeten danken; hij heeft, in dat opzigt, het ijs gebroken, eerst door zijne geschiedenis van het regiment huzaren, later door die van het korps rijdende artillerie. Dit voorbeeld heeft den heer Fundter uitgelokt om de lotgevallen van het 4de regiment dragonders te vermelden; binnen kort verschijnt er — en is mogelijk reeds verscheven op het oogenblik dat deze bladen gedrukt worden — eene geschiedenis van het regiment grenadiers, en later krijgen wij er misschien eene — van het 7de regiment infanterie, — indien wij ons niet vergissen, de afstammeling van dat vermaarde 5de militie-bataillon, dat te Quatre-Bras met zooveel glorie streed. Zoo zullen van lieverlede de wapenfeiten van de verschillende korpsen van ons leger in bijzonderheden bekend worden; — hoe jammer dat de geschiedenissen van die korpsen, zoo dikwijls *necrologiën* zijn!

De geschiedenis van het 4de regiment dragonders omvat een tijdvak van dertig jaren, van de oprichting in december 1813, tot aan de ontbinding in november 1843. In dat korte tijdvak „heeft het bewijzen gegeven van eene goede krijgstucht en waren soldaten-zin;” die woorden van den heer Fundter zullen door alle officieren van ons leger beaamd worden.

Met de omwenteling van 1813 was het noodig om een leger op te rigten, en het was toen dat de majoor Von Staedel, en later de luitenant kolonel Barchman Wuijters last kregen een regiment te organiseren dat eerst den naam van *regiment ligte cavalerie*, later dien van *2de regiment ligte dragonders*, en eindelijk in 1815 dien van *regiment ligte dragonders no. 4* verkregen heeft. Dien laatsten naam heeft het regiment behouden.

De schrijver deelt de sterkte en samenstelling mede die het regiment moest verkrijgen: een groote en kleine staf en 8 kompagniën, in alles 34 officieren met 64 paarden en 784 man met 778 paarden. Hij beschrijft, uitvoerig, de kleeding en uitrusting; dat schijnt in eene regiments-geschiedenis eene hoofdzaak te zijn, en wij

kennen er velen die een bijzonder belang stellen in de minste *détails* van vroegere of latere militaire kleeding; zij zijn niet tevreden, of zij moeten eene duidelijke beschrijving hebben van *biesen en kragen*, *vangsnoeren en pluimen*. Ieder zijn smaak. — Verder worden de officieren vermeld, en daarbij gevoegd (bl. 5): „onder deze officieren waren er vele die met roem gediend hadden; echter, wegens den spoed met welken men bij de formatie was te werk gegaan, had men eenige lieden tot officier genomen, die de dienst lang ontwend waren; andere, die dezelve niet kenden” — Zoo iets zal bij een pas opgerigt leger geene zeldzaamheid zijn; en wij gelooven dat, in vergelijking van andere korpsen die toen geformeerd werden, het 4de regiment dragonders, wat de samenstelling van het officierskorps betreft, niet had te klagen.

De vrijwillige werving maakte het regiment spoedig voltallig; en spoedig had ook de remontering plaats, „met zeer schoone en tevens goed gebouwde paarden.” Voorraad aan uitrusting was er niet, alles moest aangemaakt worden; een groot gedeelte van het zadeltuig, en eene volkomene bewapening voor het regiment, kwam in den zomer van 1814 uit Engeland aan. Onze Engelsche vrienden voorzagen het nieuwe leger toen van wapenen, maar niet voor niets. Wat het onderwijs betreft, dit werd met ijver behartigd, maar ging met groote moeilijkheden gepaard, daar het regiment in zijne garnizoenen — Amsterdam en Utrecht — geene rijbanen had, de paarden verdeeld stonden in kleine, van de kazerne verwijderde stallen, en de exercitie-plaatsen en de fourage-magazijnen ver afgelegen waren.

En toen ging het toch ook goed? Toen kwam er toch ook een goed regiment tot stand? — Men ziet daaruit al weêr, dat het niet noodig is dat alles zoo op zijn *elf en dertigste* gaat, zooals men dit thans dikwijls verlangt; ook met gebrekkige middelen kan men een goed leger vormen, mits dat men niet op beuzelingen en kleinigheden ziet. Dat is de vloek die op den kriegsstand in tijd van vrede rust, dat men dan alles *te* geregeld, *te* ordelijk wil hebben; dat men dan zich niet leert behelpen; dat men dan de handen van wanhoop in een slaat, wanneer men niet alles tot in de minste kleinigheden zoo ziet als men het verlangt. „Mijn hemel,” roept een inspecteur-generaal uit, „waar moet dat heen! dit mouwvest heeft aan den kraag zes haakjes, en dat heeft er maar vijf!” — „Hoe is het mogelijk,” zegt een korps-kommandant, „dat die kompagnie de vorige vijf dagen ééne cent meer heeft gedeeld dan die andere; van

waar dat verschil?" — De bataillons-adjudant beweert, dat het hem onmogelijk is zijne rekruten in eene maand tijds de soldatenschool te doen doorloopen, dewijl zij de handgrepen nooit goed leeren verrigten wanneer dit niet lang „met bewegingen" wordt onderwezen. En zoo hecht ieder — want wat wij hier zeggen geldt niet een bijzonderen rang of eene bijzondere betrekking, maar het is een algemeen gebrek — zich aan nietigheden die niets tot de zaak afdoen, terwijl hij zijn tijd wel noodig had voor wat werkelijk belangrijk is. In tijd van oorlog ziet men dat men dat alles kan missen, wat men gedurende den vrede als onontbeerlijk had beschouwd.

Maar wij hooren ons hier het *„aimez donc les détails"* toeroepen. O! Frederik de groote, Frederik de groote! wat heb gij toch veel op uwe verantwoording door die woorden *ter neder te schrijven*; — wij zullen niet zeggen, *te dichten*; want bij de ellentige Fransche verzen van den Pruissischen koning, zou het profanatie zijn om van dichtkunst te spreken. Hadt gij, geniale overwinnaar van Roszbach en Leuthen, kunnen voorzien dat die woorden eenmaal misbruikt zouden worden door beuzelgeest en bekrompenheid, om hunne dwaaze handelingen te verdedigen en met uw gevierden naam te heiligen, nooit hadt gij die woorden doen hooren; want, wat het ergste is, de meesten verminken dan nog dien tekst, en lezen niet: *„aimez donc les détails,"* maar wel *„n'aimez que les „détails."* Een groot man moet voorzigtig zijn met zijne woorden; want het minste wat hij zegt oefent gezag uit, en wordt dan dikwijls misbruikt om voor te staan wat verkeerd en slecht is.

Na dat zijsprongetje keeren wij tot ons onderwerp terug.

Het pas opgerigte regiment nam dadelijk deel aan de belegering — of insluiting — van Naarden; den 28sten februari 1814 marscheerden 7 officieren en 143 onderofficieren en manschappen derwaarts, te voet, om als infanterie daar werkzaam te zijn. Van die belegering vinden wij in Fundter's werk alleen: „braaf werd er gestreden, wanneer het, bij uitvallen als anderzins, te pas kwam" (bl. 7). Wij hadden gaarne over die krijgsverrigting wat meer bijzonders vernomen, daar, wanneer wij de verhalen van deelgenooten aan die krijgsverrigting moeten gelooven, er meer gebeurd is dan men algemeen wel denkt. Indien wij ons niet vergissen, dan zou een geacht hoofdofficier van de artillerie, die voor Naarden met roem zijne militaire loopbaan is begonnen, zeer goed in staat zijn om ons een Krijgskundig verhaal van het voorgevallene bij die vesting te geven.

Na in het laatst van 1814 nog met eene dépôt-kompagnie vermeerderd te zijn, ging het regiment, in het begin van 1815, met de groote helft naar 's Hertogenbosch om daar garnizoen te houden, terwijl reeds vroeger de andere helft naar Namen was vertrokken. Maar Napoléon was in Frankrijk geland, en dit bracht geheel Europa, en dus ook het 4de regiment dragonders in beweging.

Twee escadrons rukten uit 's Bosch op, en vereenigden zich den 15den april 1815, te Havré in Zuid-Brabant, met de twee andere escadrons die van Namen kwamen. Het regiment, aangevoerd door een bekwaam bevelhebber, de kolonel Renno, bestond dus uit 4 escadrons, zoo als dit ook zoo vermeld is in Löbensels; maar bij de opgave van de namen der officieren (Fundter bl. 10—11) vinden wij slechts zes ridmeesters vermeld, terwijl er acht hadden moeten zijn; terwijl wij wat verder lezen (bl. 19), dat op den 18den junij het regiment in vijf escadrons verdeeld werd. Men moet daaruit opmaken, dat de escadrons-formatie toen iets was waar men zich niet vast aanhield, maar die men wijzigde naar gelang van de omstandigheden; even zoo als men, tijdens onze wapening tegen België, van ieder jager-bataillon er soms twee maakte. — van de kompagnien wordt gezegd, dat zij ieder in de zeventig paarden sterk waren.

Het 4de regiment dragonders heeft zich bij den veldtogt van 1815 door dapperheid en pligtsbetrachting onderscheiden, en kan met hoogmoed terugzien op wat het toen heeft verrigt. Wij gelooven daarom goed te doen, met hier uit Fundter's werk woordelijk over te nemen, alles wat daar bijzonders voorkomt betreffende de verrigtingen van het regiment in dien veldtogt.

(bl. 11—15) „gedurende het kantonneren werd dagelijks ge-exerceerd; veel werk gemaakt van het doen van marschen in linie en in kolonne, en van formatiën en deploijementen in alle gängen; hier door kwam de vereischte zamenhang in de bewegingen, die, door dat het regiment nog niet vereenigd was geweest, gemist werd. Aan het tirailleren en het gebruik van de sabel werd weinig of geen tijd besteed; hetgeen dan ook, toen dit voor den vijand te pas moest komen, het regiment menig onheil berokkend heeft. De kompagnien hadden slechts *zeven en twintig* karabijnen, waarvan de helft van bajonetten voorzien waren. Somwijlen werd er in den nacht, en op andere tijden, op het onverwachts te paard geblazen, en, na eenigen tijd verzameld te zijn geweest, weder ingerukt. Eenige malen is het regiment met het 5de lichte dragonders en het 6de en

8ste huzaren vereenigd geworden om voor den koning en den prins van Oranje te manoeuvreren."

"Eerst op den 10den junij werden door het regiment de voorposten betrokken. Daartoe ging dagelijks eene kompagnie naar het dorp Bavay, aan den Romeinschen weg gelegen; eene kompagnie van het 5de ligte dragonders kwam dáár met hetzelfde doel; de vedetten werden nabij de vijandelijke posten gesteld, die door het 6de regiment jagers te paard en het 5de lancers gegeven werden. De wederzijdsche vedetten stonden, op sommige plaatsen, slechts weinige passen van een, en hunne consignes anders juist opvolgende, vergaten zij wel eens van niet met elkander te mogen drinken."

"'s Namiddags van den 15den junij blies de trompetter te paard; de kompagnieën vereenigden zich op de regiments exercitie-plaats; dáár werd gebivouacqueerd en den volgenden morgen de marsch tot de algemeene verzameling aanvaard."

"Den 16den werd te Arquennes het bivouac betrokken, alwaar zich al de Nederlandsche kavalerie, met uitzondering van de 2de ligte brigade van den generaal majoor Jhr. van Merlen, bevond; de opstelling was in regiments-kolonnen, met het 4de dragonders aan het hoofd, dat den linkervleugel aan den straatweg naar Nivelles gaande had. Eene kompagnie was een paar duizend passen meer regts, naar het boschrijke gedeelte vooruitgeschoven, om de wegen naar Gosselies en Quatre-Bras leidende, in het oog te houden."

"'s Namiddags van den 17den marscheerde het regiment naar Mont S. Jean, en werd door de kompagnie van den ridmeester Koltrop, die op voorposten was geplaatst, een paar uren later gevolgd. Digt bij Mont S. Jean regts van den straatweg afgaande, plaatste het zich met den rug naar de hoeve van dien naam en met den linkervleugel nabij den steenweg naar Charleroi leidende, op een veld met hoog koren in bataille, en bragt daar, wegens het slechte weder, een voor menschen en paarden zeer vermoeijenden nacht door. De Nederlandsche kavalerie was hier vereenigd."

"Tot dekking van den marsch der troepen naar Mont S. Jean, over den straatweg van Nivelles en door het defilé van die stad, werd een klein korps tusschen het bosch van Nivelles en dat van Bossu opgesteld, om een aanval van de zijde van Gosselies en Frasnes tegen te gaan. Ons eerste escadron werd daarbij gevoegd, en het geheel onder het bevel van onzen chef gesteld. Nadat de troepen voorbij getrokken waren, aanvaardde ook dit detachement den marsch,

en keerden de verschillende gedeelten bij hunne regimenten terug."

„Niet lang nadat het regiment van het bivouac te Arquennes was afgemarscheerd, deed de Fransche kavalerie een strooptogt in dien omtrek, waarbij zij onze fourage benevens den 2de-luitenant kwartiermeester Van Uchelen en eenige manschappen gevangen namen, die zij naar Charleroi bragten, doch bij hun terugtocht achter lieten. De wachmeester Rijnders en de dragonder De Busman, tot deze krijgsgevangenen behoorende, hernamen nog dienzelfden dag hunne vrijheid. De laatste, op den weg ter bewaking van twee paarden, waarvan de ruiters in eene herberg gingen, aan de deur achtergelaten zijnde, besteeg een der paarden, nam het andere aan de hand, en kwam behouden bij het regiment aan. De dragonder Brans, insgelijks deel dier krijgsgevangenen uitmakende, was minder gelukkig in het beproeven om te ontkomen. De ruiter die hem geleidde liet hem te paard blijven; eensklaps trekt Brans de sabel, houdt zijn vijand neêr en keert terug; doch naauwelijks een half uur gereeden hebbende, wordt hij door drie ruiters aangevallen, en, ofschoon zich dapper werende, door een goed aangebragten sabelhouw over het aangezigt buiten gevecht gesteld; met een zakdoek verbonden, en te voet langs de Dijle geleid wordende, springt hij in het water, zwemt over en is vrij."

„In den morgen van den 18den werd een peloton, onder den 1ste-luitenant De Bellefroid, uitgezonden om te gaan fourageren; de 2de-luitenant De Loys was daarbij gevoegd. Toen dit detachement in een dorp eenige levensmiddelen en een paar stuks hoornvee verzameld had, liet het kanon zich meer algemeen hooren; een vijandelijke kavalerietroep spaarde het verder de moeite den buit mede te nemen, en het trok af om het regiment op te zoeken. Op het slagveld omzwervende, zocht het dit te vergeefs; te min om op zich zelf te handelen, verkreeg de 1ste-luitenant De Bellefroid van den generaal-majoor Jhr. Van Merlen de vergunning, dat het peloton bij zijne brigade mogt aansluiten; het bekwam den regtervleugel van het 5de dragonders, dat links van het 6de huzaren stond. Deze brigade was 's namiddags vrij wel tegen het vijandelijke vuur gedeckt, toen een kanonkogel den generaal voor het midden der brigade doodelijk trof; dadelijk werd hij op een paardedeken gelegd, en door den korporaal Jorissen van het regiment (zijn ordonnans) en eenige anderen teruggebragt. Daarop ging de brigade uiteen. Ook het peloton van het 4de dragonders, onder den 2de-luitenant De Loys verliet nu de brigade, zocht het regiment op, en

was daarin gelukkiger dan des morgens, daar het dit weldra vond."

In eene noot wordt omtrent dat uiteengaan van de brigade Van Merlen gezegd:

"De reden van het scheiden der brigade zou mij altijd een raadsel gebleven zijn, zoo de luitenant-generaal Jhr. Boreel, die op dat oogenblik het 6de huzaren kommandeerde en het bevel over de brigade moest nemen, mij niet twintig jaren later gezegd had, dat de majoor graaf De Looz de Corswarem, die den gewonden kolonel De Merx in het kommando van het 5de dragonders was opgevolgd, hem geweigerd had te gehoorzamen."

Alvorens verder te gaan, zij het ons vergund eene enkele aanmerking te maken.

Zoo als men weet, en zoo als ook uit het verdere verhaal van Fundter zal blijken, heeft het 4de regiment dragonders te Waterloo uitmuntend zijn pligt gedaan, is het daar — op het slagveld, de plaats waar men alleen over de waarde van een korps kan oordeelen — een zeer goed korps geweest. Wel nu! en wat was dat 4de regiment dragonders? — Het was een korps dat nog maar een groot jaar — laat het zijn, anderhalf jaar — bestond; dat gedurende dien korten tijd van zijn bestaan, lang zonder wapenen was gebleven; dat in de garnizoenen nooit vereenigd was geweest, en daar ook niet die hulpmiddelen had gevonden, die men noodzakelijk rekent voor de vorming van den kavalerist; dat nu eerst sedert twee maanden tijds te velde was; dat onvolledig was gewapend en nog niet genoegzaam geoefend. En wanneer nu zulk een korps den kamp tegen Napoleons legioenen, den kamp tegen de beste troepen der wereld met goed gevolg volhoudt, en daarbij de eer om wapenen schitterend weet te handhaven, — is dat dan geen bewijs dat men in den oorlog, ook met gebrekkige middelen, tot eene gewenschte uitkomst kan geraken, wanneer er maar een goede geest is bij de troepen, en verstand en bekwaamheid bij de aanvoerders?

Wij hebben al meermalen dit thema behandeld, maar wij gelooven dat het geen kwaad kan er nogmaals op terug te komen. Bij vele onzer officieren bestaat de neiging om gedurig te verwijzen op het gebrekkige dat ons krijgswezen aankleeft, dat gebrekkige zelfs overdreven voor te stellen, en dan daaruit af te leiden dat, bij een oorlog, ons niets anders wacht dan rampen en tegenspoeden. Zij zijn wel niet de "bevende alarmisten," door De Génestet zoo geestig gehekeld; integendeel, aan moed, en militairen geest ontbreekt het niet; maar het zijn meer *frondeurs*, die overal het gebrekkige opsporen

en aanwijzen, om daardoor hunne verstandelijke meerderheid aan te toonen, en om dan later het regt te hebben, wanneer zij in den oorlog zich door glorierijke wapenfeiten onderscheiden, om te zeggen: „zie, dat is enkel aan *ons* beleid, aan *onze* bekwame aanvoering te danken; want de middelen die tot onze beschikking stonden waren van dien aard, dat daarvan niet veel goeds viel te wachten.”

Wij zijn niet ministeriëel genoeg, of niet genoeg hoveling of vleijer, om in het beheer van ons krijgswezen alles goed te keuren en te prijzen; integendeel, daarin is veel dat wij afkeuren, dat wij geheel veranderd zouden willen hebben; vrij en onbeschoord uiten wij die afkeuring, stellen wij die verandering voor, en wanneer anderen even zoo handelen, dan vereenigen wij ons ten volle met hen; — maar, waar wij ons niet meê kunnen vereenigen, dat is met die neiging om bij ons alles onvoorwaardelijk af te keuren, bij den vreemdeling alles uitbundig te prijzen, en om ons krijgswezen voor te stellen als zóó zwak, zóó nietig, zóó ellendig, dat het bij de minste aanraking met de legermagten onzer vijanden als een papieren huisje ineen moet vallen. Neen, dat is, onzes inziens, eene valsche, eene onware voorstelling, die, God geve 't! door de uitkomst van den eersten oorlog de beste geheel gelogenstraf zal worden; maar die echter het nadeel heeft van het vertrouwen op onze eigene sterkte aan het wankelen te brengen, en daardoor die sterkte met der daad te verminderen.

Eene tweede aanmerking geldt de wijze, waarop van 10 tot 15 juni 1815 de voorpostendienst bij de dragonders werd waargenomen; daartoe schijnt men *eene geheele kompagnie* te hebben gebruikt, wat onnodig beter is dan daartoe te nemen een detachement uit *alle* kompagniën zamengesteld, zoo als dit vroeger wel eens gedaan werd. Dat er aanvoerders van bekwaamheid waren, blijkt ook uit de wijze waarop de marsch van den 17den juni behoorlijk door eene flankdekking verzekerd werd tegen alle ondernemingen des vijands. — Uit de opgave van de Fransche regimenten die tegenover de dragonders de voorpostendienst waarnamen, — het 6de jagers te paard en het 5de lancers, — blijkt, dat toen het legerkorps van Reille daar moet geweest zijn; als standplaats van dat legerkorps, vóór het begin van den veldtogt, wordt dan ook Valenciennes genoemd.

Eindelijk, eene laatste aanmerking geldt de uitlegging door den generaal Boreel gegeven, omtrent het „uiteengaan” of „scheiden” der brigade Van Merlen, na het sneuvelen van dien aanvoerder; daarvan begrijpen wij niets. Hoe kan zoo iets plaats hebben; dat een min-

dere weigert de bevelen van een meerdere te gehoorzamen? Hoe kan zoo iets ongestraft blijven? — De „Oud-Soldaat” heeft zich op dit feit beroepen, om daaruit de noodzakelijkheid te bewijzen, van duidelijke voorschriften omtrent de opvolging der rangen; maar het is duidelijk genoeg, dat wanneer van eene brigade de bevelhebber sneuvelt, de hoogste in rang zijnde officier van de brigade hem in het bevel opvolgt; dat is zoo klaar als de dag; en dus, dat feit te Waterloo bewijst niets anders als dat er pligtverzuim heeft plaats gehad. — Dubbelzinnig is ook de uitdrukking van „uiteengaan” en „scheiden,” ten aanzien der brigade Van Merlen gebezigd; wat moet men daaruit eigenlijk begrijpen? Dat zij, na Van Merlen's dood, het slagveld heeft verlaten; of dat ieder regiment, afzonderlijk, op het slagveld werkzaam is gebleven?

De verrigtingen van het 4de regiment dragonders te Waterloo, worden op de volgende wijze beschreven; wij nemen die beschrijving weêr woordelijk over, omdat zij eenvoudig en onopgesmukt is, zooals een militair verhaal moet zijn.

(bl. 15—26). „Om aan de verrigtingen van den 18den deel te nemen, steeg het regiment omstreeks 8 uren 's morgens te paard, en werd in vijf escadrons gedeeld. Naauwelijks was men daarmede gereed, of drie wagenpaarden, die nog op den regtervleugel stonden, waar dezelve bij den staf van het regiment gebivouacqueerd hadden, werden door een kanonkogel gedood. Deze gebeurtenis, en het onmiddellijk daarop sneuvelen van een paar man, maakte veel indruk op den troep, en vooral op hen, welke dien dag den vuurdoop zouden ontvangen; doch de groote bedaardheid waarmede de kolonel Renno de manschappen, in het langs rijden der gelederen toesprak, en tot het nakomen der bevelen en pligten aanmoedigde, gaf ieder zijne gemoedsstemming weder. Hij gelastte, onder anderen, dat de man die zijn paard mogt verliezen, trachten moest een ander te bekomen, en zich dan aanstonds weder bij het regiment vervoege. Vooral wilde hij, dat met de meeste spaarzaamheid manschappen moesten worden gebruikt, om zwaar gewonden in veiligheid te brengen. Van dit laatste gaf de kolonel in den loop van den dag een treffend voorbeeld, toen hij, zelf gewond, op eenigen afstand van het regiment op den grond lag, en de verdere hulp om van het slagveld te worden gebragt, van den wachtmeester Van Reyden, wiens paard gedood was, weigerde.”

„De generaal majoor baron De Ghigny vereenigde vervolgens de rigade (waarbij de halve rijdende batterij van den kapitein Gey was

gevoegd), formeerde ze in gesloten kolonne met de huzaren aan het hoofd, en bragt haar een eind wegs vooruit, den straatweg op Charleroi links houdende."

"Niet lang bleef de brigade in deze eerste stelling; zij marscheerde met pelotons af, trok over den straatweg tot bijna op den linkervleugel der stelling, en werd daar in de eerste linie, met ons 5de escadron achter het regiment als tweede linie, gedeploijeerd."

"De stelling aldaar was achter den weg die naar Ter La Haye voert; voor het front van het regiment was eene lage heg en liep het terrein af; op onzen linkervleugel stonden Schotten, die tirailleurs achter de heggen hadden; tusschen de brigade bevond zich eene Engelsche vuurpijlatterij; en tegenover ons het 72ste Fransche infanterie-regiment met artillerie. Het front des regiments volgde den loop van den weg, en stond niet evenwijdig met dat des vijands; de linkervleugel was meer terug dan de regter, die daarvan ongeveer 80 schreden kan geweest zijn."

"Aanvankelijk was het in deze stelling vrij rustig, zoodat zich eenige onzer officieren op den regtervleugel van het regiment vereenigden en over de aanstaande gebeurtenissen spraken; doch op eens kwam een vijandelijke kogel, die den ridmeester Kreitzig doodde, den wachtmeester De Graaf den arm en den korporaal Kayen den voet wegnam. Op aanmaning van den ridmeester baron Krayenhoff gingen de officieren uit een; elk nam zijne aangewezen plaats in; de regtervleugel des regiments werd in de rigting van deszelfs linkervleugel, en het 5de escadron in de eerste linie gebragt."

"Van toen af begon het geweer- en kanonvuur van weerszijden in werking te komen, en met afwisseling van snel- en traagheid voortgaande."

"Na het middaguur kwam op onze stelling eene vijandelijke infanterie-kolonne aanmarscheren, en nam het vuur met hevigheid toe; onze vuurpijlatterij bleef niet achter, doch een der pijlen nam eene tegengestelde rigting en kwam in het 8ste huzaren te regt het geraas dat deze projectielen maakten verontruste zeer onze paarden, zoodat telkens de rigting moest verbeterd worden. Toen de vijand genoegzaam genaderd was en het punt der helling had bereikt om tot ons te komen, ging het regiment vobrwaarts, zette over de heg en viel met goed gevolg in de kolonne. De handgemeenschap duurde kort; voor aanrukkende lansen moest worden teruggegaan; de verzameling geschiedde op de verlaten plaats en onder het vuur der Schotten; de vijand vervolgde niet en trok

later iets terug. Menigeeen der met moed vooruitgesnelden keerde niet weder; onder dezen bevogd zich de 2de-luitenant Stratenus, die sneuvelde, en Haak, welke gevangen werd genomen, en waarbij tevens hunne paarden gedood werden."

"De vuurpijlbatterij verliet, na eenigen tijd, onze stelling, en werd door het 8ste huzaren begeleid. Het regiment deed zulke even eens, trok meer regts, en kwam tusschen de infanterie-brigade van den generaal majoor graaf Van Bijlandt te staan. De huzaren namen, iets later, dezelfde plaats in."

"Een zonderling schouwspel had als nu bij den opmarsch van het regiment, dat tegenover het 12de kurassiers te staan kwam, plaats. Dit regiment, waarbij het overschot van het oude 14de van dat wapen, de voormalige Hollandsche kurassiers van den kolonel Trip, gevoegd was, telde bij het onze, in alle rangen, vele oude wapenbroeders, die zich herkennende bij den naam riepen; vooral was dit het geval met zekere dragonder Jansen, den *kolderigen* genaamd, die van alle zijden toegeroepen werd."

"In linie staande, kwamen onophoudelijk van deze kurassiers en jagers van het 6de regiment, dat in de nabijheid stond, langs het front rijden, die dan het pistool of de karabijn op het regiment losten, en de onzen tot een tweegevecht uitdaagden; en ofschoon zulks door menigeeen werd aangenomen, waren nogtans onze jonge menschen daarin niet genoeg bedreven. Bij deze gelegenheid sneuvelde de ridmeester Mascheck; terwijl hij zich bezig hield om eenige zijner manschappen vooruit te zenden, en werd het paard van den luitenant Muijzer gewond."

"Tegen vier ure trok de brigade, met het 4de dragonders aan het hoofd, in galop naar het centrum der slaglinie. Het regiment kwam tusschen twee carre's te staan, het regtsche uit Hanoveranen en het linksche uit Nassauers zamengesteld; eene Hanoveraansche rijdende batterij stond met sectiën in de escadrons-tusschenruimen. Ook de vorige vijandelijke kurassiers en jagers waren naar dat punt getogen, en kwamen ons even als te voren uitdagen. De staftrompetter van het 6de jagers, tot deze behoorende, trok spoedig af, na een paar sabelhouwen van den 2de-luitenant Van Eupen te hebben bekomen. In het terugkeeren van dien officier werd zijn paard gedood, en hij door een tirailleur der Nassauers, die toesprong, geholpen en in het carré gebragt."

"In deze stelling, waar van weerskanten de laatste krachten werden beproefd, en waar geen schot verloren ging, had het regiment

een zwaren kamp te verduren. Achtervolgens sneuvelde de ridmeester baron Van Pallandt tot-Eerde; de paarden van den kolonel Renno en van den ridmeester baron Kraijenhoff werden gewond, die van de luitenants baron Van Lijnden tot Oldenaller, baron Van Alderwerelt Houttuyn en Grothe gedood; het tweede paard dat Van Alderwerelt weder besteeg het been afgeschoten, en hij, door bekomen kneuzingen van den val, buiten gevecht gesteld. Het escadron van den ridmeester baron Kraijenhoff was een oogenblik zonder luitenants. Daarna werden de ridmeester baron Kraijenhoff en de luitenant Muijzer zwaar, en Van Zuilikom doodelijk gewond, en hunne paarden gedood. De luitenant Daije, die wegens het bekomen eener wond aan de hand, doorn den dragonder Zadelhof tot achter het front werd gebracht, vond waarschijnlijk toen ook den dood; want een oogenblik later zag men zijn paard naar den vijand loopen, en van hem heeft men sinds niets meer vernomen."

"Het regiment had geene tirailleurs uitgezonden, waardoor het die des vijands gemakkelijk viel hetzelfde te naderen en te schaden. De 1ste-luitenant van Guericke, die de beide eerste escadrons kommandeerde, vroeg de vergunning die lastige ruiters te laten aanvallen; doch de kolonel weigerde zulks, meenende dat daaruit welligt eene handgemeenschap konde ontstaan, die door onze veel mindere sterkte aan kavalarie daar ter plaatse, dan die des vijands, moest vermeden worden. Een weinig later gaf Z. K. H. de prins van Oranje in persoon den last, om de overstaande kavalerie aan te vallen; tweemaal werd daartoe overgegaan, en door den prins toegejuicht; doch telkens moest voor de overmagt en vooral voor het moorddadige kanonvuur worden teruggegaan, waarbij op de verlaten plaats, en onder begunstiging van de beide carré's en van de batterij herzameld werd. Bij een dezer aanvallen geraakte de luitenant Sneek onder den voet en moest het slagveld verlaten. Als laatste offer van de officieren, werd de kolonel Renno gewond en zijn paard gedood."

"Toen het lot van den dag beslist was en de vijand begon te vlugten, ging het regiment met de Hanoveraansche batterij in galop regts voorwaarts, om de aftrekkenden te beschieten. Vervolgens ging het terug, formeerde de kompagnien en steeg een oogenblik af, om daarna elders te gaan bivouacqueren."

"Gedurende dien dag heeft het regiment eenige keeren heen en weer gemarscheerd, en in vier positiën gestaan. Bij al het woelen der kogels in en om de gelederen, bleef het standvastig op zijne plaats. 's Morgens had men menig een bleek zien worden, en telkens

voor de kogels bukken, zonder nogtans eene schrede uit te wijken; later geschiedde dit niet meer; men was met het gevaar vertrouwd geworden; en zelfs het verwonden van den kolonel Renno, die met zooveel beleid het regiment geleid had, kon het niet doen wankelen."

"Toen het appél over de kompagniën gehouden werd, was de troep vrij wat verminderd, en nogtans hadden niet alle gewonden de gelederen verlaten; wel kwamen er nu en dan sommigen, die hunne paarden gewond of gedood waren, die gewonden weggebragt, en ook anderen welke zich verloopen hadden, weder bij het regiment terug; het verlies was nogtans beduidend; van de 25 strijdende officieren en 602 manschappen, die des morgens uitrukten, waren, behalve de luitenants baron Van Alderwerelt Houttuin en Sneek, 4 officieren en 22 man gesneuveld, 4 officieren en 39 man gewond, 1 officier en 12 man vermist, en 2 officieren en een onbekend aantal manschappen gevangen."

.....
 "Groot kan het verlies van het regiment, op dien dag, genoemd worden; en nog hebben velen hun behoud te danken gehad, aan de voorzorg, om den gerolden mantel over den schouder te dragen."

Ziedaar het verhaal van wat het 4de regiment dragonders op den dag van Waterloo gedaan heeft; in dat verhaal is niets gezwollens, daarin is geen overdreven lofspraak, maar het geeft een aanschouwelijk en denkelijk waar beeld van wat er gebeurd is; het boezemt achting in voor het dappere regiment en voor zijn uitstekenden aanvoerder. Zijn er evenwel geene aanmerkingen op dat verhaal te maken? — Voorzeker; en dat kan men bij de verhalen van een veldslag, door ooggetuigen medegedeeld, opmerken, dat daarin dikwijls bijzonderheden voorkomen, geheel in strijd met wat, algemeen, als de ware toedragt van zaken is aangenomen, en dat vooral de tijdsbepaling veel te wenschen overlaat. Bij voorbeeld, hier wordt gezegd: dat het regiment om 8 uur 's ochtends te paard steeg, in vijf escadrons werd verdeeld, en "dat men naauwelijks daarmede gereed was" toen reeds manschappen en paarden door 's vijands geschutvuur sneuvelden; de meeste opgaven zeggen daarentegen, dat eerst om 11½ uur 's ochtends het eerste kanonschot viel; hoe is dat overeen te brengen? Het regiment zal toch geen *drie en een half uur tijds* noodig hebben gehad om te paard te stijgen, en in vijf escadrons verdeeld te worden! — Zoo is het ook eenigzins onwaarschijnlijk dat, in zijne stelling op den linkervleugel, het regiment

maar 80 schreden van de vijandelijke slaglinie — infanterie en artillerie — verwijderd zou zijn geweest; of is het, maar 80 schreden van de heg die tusschen de beide legers was? Dat is meer waarschijnlijk. Zoo komt de opgave dat de dragonders daar het 72ste Fransche infanterie-regiment tegenover zich hadden, niet wel overeen met de indeelingsstaat van Napoleon's leger, waar in dat regiment gezegd wordt tot de divisie Bachelu te hebben behoord; die divisie, toch, maakte een deel uit van het legerkorps van Reille en stond dus westelijk van den steenweg naar Charleroi, ten minste, stellig niet tegenover den linkervleugel van de bondgenooten.

Nog wenschten wij — maar wij vragen misschien wat veel, vergetende dat het vragen oneindig gemakkelijker is dan het antwoorden — omtrent enkele punten eenige meerdere duidelijkheid. Zoo, onder anderen, bij den eersten grooten aanval door D'Erlon's legerkorps op de stelling van de bondgenooten ondernomen, werpt zich het 4de dragonders op eene Fransche infanterie-kolonne, denkelijk tot de divisien Marcognet of Donzelôt behoorende; van dien aanval wordt gezegd: dat de kavalerie „met goel gevolg in de kolonne viel,” dat „de handgemeenschap kort duurde” en „voor aanrukkende lansiers moest worden teruggegaan;” — dit maakt het ons niet duidelijk, of de Fransche infanterie-kolonne, al dan niet, uit een werd geslagen; maar hoe dit zij, de aanval der dragonders is een dapper feit geweest.

Zoo, in het latere gedeelte van den veldslag, doen de dragonders, op bevel van den prins van Oranje, twee aanvallen op de tegenover staande Fransche kavalerie, „doch telkens moest voor de overmagt en vooral voor het moorddadige kanonvuur worden teruggegaan.” Hieruit blijkt het al weér niet, of die aanvallen tot bij de Fransche ruitery werden doorgezet en die ruitery geslagen; dan wel of, *voor dat men handgemeen werd*, de dragonders door 's vijands overmagt en vooral door zijn geschutvuur gedwongen werden terug te gaan. Die Fransche kavalerie, waarop men aanviel, was dat het vroeger vermelde 12de kurassiers, tot Milhaud's zware ruitery behoorende? — Uit het verhaal van Fundter blijkt ten duidelijkste het nadeel dat de dragonders hadden, van nog niet in het tirailleur oefend te zijn.

Ziedaar enkele aanmerkingen, die op het verhaal van de handelingen van het 4de dragonders te Waterloo kunnen gemaakt worden. Over het geheel zijn wij echter met dat verhaal zeer ingenomen: het is goed, eenvoudig, militair; in één woord, het is de ware ma-

nier om de roemrijke feiten van een braaf regiment te vermelden.

Toen, na Waterloo, de bondgenooten Frankrijk binnen rukten, zou het regiment dragonders No. 4 behoord hebben tot de magt die op Parijs marscheerde; maar dit veranderde, en het werd gevoegd bij de legermagt van prins Frederik. Fundter schrijft die verandering toe «aan oneenigheid» tusschen den luit.-kolonel Hoijuck van Papendrecht, chef van den staf der kavalerie, en den majoor Von Staël, die na het wonden van den kolonel Renno het bevel over het regiment had verkregen; — indien dit zoo is, dan geeft dit geen gunstig denkbeeld van ons toenmalig legerbestuur. Het was misschien toen, zoo als het later nog wel eens geweest is: in groote, belangrijke zaken was men onverschoonbaar zwak en slaauw; maar veel geestkracht en vasten wil gebruikte men, als het er op aankwam om onbeduidende nietigheden te regelen. Een regiment veranderde men van bestemming, uit zwakheid en uit persoonlijke inzigten; maar kwam het er op aan om de officieren van de centerkompagniën der infanterie te beletten om knevels te dragen, dan had men een ijzeren wil die van buigen noch plooiën wist.

Het 4de dragonders nam deel aan de operatiën tegen de Franche vestingen Le Quesnoy en Valenciennes, verliet in december 1815 Frankrijk, bleef eenige dagen in garnizoen te Brugge, maar vertrok vervolgens naar het Limburgsche waar het bleef. De te Waterloo beloonde dapperheid werd door een aantal ridderorden en eenige bevorderingen beloond, en nog in 1817 gratificatiën uitgedeeld, die voor ieder soldaat f 29 en voor ieder onder-officier f 217 bedroegen.

In 1820 werd aan het regiment een standaard uitgereikt; dit geschiedde te Maastricht, door den generaal Van Heldring en in het bijzijn van het geheele garnizoen. De generaal hield daarbij eene indrukwekkende aanspraak, waarbij hij aan de dragonders zeide: «met regt zijt gij trotsch op dezen verdienden standaard, want gij waart trouw en braaf;» en hen vermaande dat die standaard altijd dáár moest gezien worden, «waar het 4de regiment moest zijn, op het pad der eer en in het midden der vijanden.»

Een standaard of een vaandel is geen volstrekt vereischte voor een korps, om dapper en braaf te zijn; dat bewijst onze artillerie, die geene standaarden of vaandels heeft, en toch in deugdzaamheid voor geen ander gedeelte van ons leger onderdoet. Maar die krijgsteekenen hebben toch wel degelijk hunne goede, nuttige zijde; minder als punten van verzameling in het gewoel van den strijd, dan wel als eereteecken waarop men trotsch is, wier verlies men als

eene schande beschouwt, wier behoud men met opoffering van zijn leven zou willen koopen. Daarom zijn wij er sterk voor, om, bij den officier even als bij den soldaat, den eerbied voor het vaandel levendig te houden, en alles tegen te gaan wat dien eerbied eenigzins zou kunnen verminderen; — noem dat vooroordeel en bijgeloof, als gij wilt; het is een vooroordeel dat kracht bijzet, het is een bijgeloof dat tot groote daden voert, en dat ons daarom eerwaardig is. Het vaandel dat van jaren her een regiment heeft toebehoord, dat op menig slagveld heeft gewapperd, dat zwart van den kruid-damp is geworden en verminkt door 's vijands kogels, — dat vaandel is een heiligdom dat men vereeren moet.

Bij ons dacht men er niet altijd zoo over, en beschouwde men een vaandel soms alleen als een middel om een korps beter te kunnen rigten; wij vinden in de geschiedenis van het 4de dragonders een voorbeeld van die onbegrijpelijke wijze, waarop men soms dat gevoel van gehechtheid van een regiment aan zijn vaandel krenkte en beleedigde. Bij een kamp te Turnhout, in 1827, waren twee escadrons van het 4de dragonders vereenigd met twee escadrons van het 5de, om gezamenlijk bij de manoeuvres één regiment uit te maken; eerstgenoemd korps gaf, voor dat gecombineerde regiment, zijn kolonel en zijn standaard. Maar nu wil het ongeluk, dat gedurende den tijd van het kamp de kolonel van het regiment dragonders No. 4 op *non-activiteit* werd gesteld; hij werd „gedisgraciëerd”, zegt Fundter, — eene uitdrukking die, onzes inziens, goed is ten aanzien van een hoveling, maar niet ten opzichte van een officier. Het bevel over het gecombineerde regiment ging toen over — waarover niets valt te zeggen — op een hoofdofficier van het 5de regiment, omdat deze de oudste was; maar — waar veel over te zeggen valt, wat geene goede handeling is — het 4de dragonders moest nu ook, gedurende den overigen tijd van het kamp, zijn standaard aan het 5de dragonders afgeven. Men begreep niet dat die standaard een eigendom van het korps was, en dat men hem geen dag, geen uur van dat korps mógt afnemen; in één woord men begreep niet wat een standaard was.

(Wordt vervolgd.)

Na 11 jaren in het Luitburgsche garnizoen te hebben gekorven vertrok het regt. in 1838 naar Mechelen, waar het het overnagt had bereijnde te zijn, op een escadron aan, op 11 juni te Brussel, op een helden Wanner het Hof van de Koning. Hier was aan het verhoor van de gebeurtenissen van 1830 met 21 te begin.

= nen, is het goed hier kortelijk eene beschrijving over te nemen die Fundter van den toestand van het regiment geeft, op het oogenblik dat de Belgische onlusten uitbarsteden.

(Bl. 41—44). »De werving bij het regiment was tot hertoe zeer voordeelig geweest. De in 1824 ingestelde medaille voor trouwe dienst, werkte mede om vele manschappen te reëngageren. De luitenant generaal Trip, belast met het oppertoezicht der kavalerie, had magtiging verleend tot het aannemen van zoo vele manschappen boven het getal van 99 per kompagnie, als het aantal beliep dergenen, die in de eerstvolgende drie maanden met paspoort zouden gaan. De miliciens bleven de eerste twee jaren na hunne aankomst onder de wapens, zoodat hunne afrigting voltooid was en men er eenige dienst van had. Het regiment had sinds zijne oprigting vrijwilligers geleverd: aan de marine, tot de formatie van het 7de huzaren, aan het korps guiden van den generalen staf, aan de oprigting der maréchaussee's voor de provincien Vlaanderen en Noordbrabant, tot versterking der regimenten kurassiers en aan de expeditie-kavalerie voor Java. Van de ontbonden Zwitserse regimenten had het slechts een trompetter genomen en evenwel was het gewoonlijk voltallig. In de laatste jaren was de toeloop zoo sterk, dat de rekruten voor niet minder dan tien jaren werden aangenomen. De paarden zagen er zeer goed uit, hetgeen niet alleen aan de zorg welke men er in de kompagnie voor had, maar ook aan den paardenarts, Ludwich, was toe te schrijven; hij diende lang bij het regiment en kende elk paard. Het aantal in den ziekenstal was steeds zeer gering, en misschien daardoor ook de sterfte. Het soort van paarden was goed, doch minder dan de remonten tot en met 1818 ontvingen, en jaarlijks werden de kompagnien op hun getal van 77 gebracht. Ieder man reed zijn eigen paard en een dragonder het paard afnemen, was de hoogste straf welke men hem oplegde.»

»Er werd veel werk van de afrigting van man en paard gemaakt. Om de geoefendheid in het rijden en het toerijden der paarden te vermeerderen, was er in 1830 te 's Hage eene rijsschool opgericht, en van ieder regiment twee onderofficieren derwaarts gezonden. De regiments-exercitiën hadden veel plaats, doch alleen gedurende de zomermaanden; goed gesloten frontmarschen, formatiën en zwenkingen werden in alle gangen uitgevoerd. Des winters was de rijbaan altijd bezet, en de overige manschappen gingen wandelrijden; eens in de week had dit in marschtenue plaats. De wapens wist men goed te gebruiken.»

„ De uitrusting van man en paard zag er goed uit ; gewoonlijk was de stof, waaruit deze vervaardigd werd, beter dan de stalen door het gouvernement gezonden, en dit, uithoofde de chefs vrij in de keuze der aannemers zijnde, bij dengene konden gaan, die het beste leverde.”

„ De scholen, sedert 1815 ingesteld, werden des avonds door die onderofficieren en korporaals bijgewoond, welke zulks noodig hadden ; dragonders werden insgelijks op deze toegelaten, indien zij dit door hun gedrag verdienden, overigens goed reden, een goed voorkomen en aanleg hadden om een goed onderofficier te worden. Het militair *principe* ging hier voor het geleerde. Men was van meening dat het rapport, door een onderofficier ingezonden, toch goed kon zijn, al waren er ook vele taalfouten in ; misschien waren zij om die reden ten achteren in de geschiedenis en aardrijkskunde en meer andere wetenschappen, doch dit werd rijkelijk vergoed, door dat de meesten in staat waren, bij alle gelegenheden hunne pligten te vervullen, den soldaat af te rigten en een peloton te geleiden. . . .

„ Door de reglementen, voor hoe gebrekkig ook uitgeroepen, te volgen, had men evenwel voorschriften waaraan men zich moest houden en waarop men zich kon beroepen. Ieders pligten waren daarin bepaald, waardoor niet alleen verhinderd werd, dat minderen zich de bevoegdheid eens meerderen in rang aanmatigden, maar ook dat de laatsten de dienst eens minderen vervulden. Vele schrijverijen werden daardoor voorgekomen.”

„ De krijgstucht was streng. Men diende met genoegen. Men had vooruitzicht.”

„ Tusschen de officieren en manschappen der verschillende gedeelten van het rijk heerschte de meeste eensgezindheid, welke tot het laatst is blijven bestaan.”

Ziedaar een zeer gunstig *inspectie-rapport*. Wij zullen straks zien, in hoe ver de gebeurtenissen van 1830 daartoe gestrekt hebben om den gunstigen dunk te bevestigen, welke dit verslag van het 4de regiment dragonders geeft. Want dat is eene dwaling waarin men te dikwijls verkeert, dat het korps dat in tijd van vrede het beste aangeteekend staat, ook in oorlogstijd het beste zal zijn: de ondervinding leert soms het tegendeel. Het is met een korps even als met een enkel officier: alleen in oorlogstijd kan men met juistheid zijne waarde schatten; of, wil men het ook in vrede beoordee-

len, dan dient daartoe te zijn een zeer scherpziend beoordeelaar, die zich niet door den schijn laat misleiden, maar het zakelijke van het weinig beduidende weet te onderscheiden. Hoe menigmaal, lezer, hebben wij het niet gezien, dat de man die in vredestand voor een uitmuntend officier werd gehouden, „een flinke kerel, die van zessen klaar is en de boel weet te doen marscheren,” in het veld bleek niet meer dan middelmatig te zijn, zoo niet minder; soms, niets anders dan eene ezel met een leeuwenhuid omhangen; — en wanneer het oogenblik van gevaar daar is, dan gaat er die huid zoo gaauw af! En hoe menig officier, die in gewone tijden en door oppervlakkige menschen beoordeeld, voor onbeduidend en onbeteeke-nend werd gehouden, voor iemand wien het aan ijver ontbrak, die slechts aan zijn genoeg dacht of den tijd droomende scheen door te brengen; — maar het uur brak aan dat tot proefsteen der krijgs-deugd dient; en toen zag men die onverschilligheid, die onbeduidendheid verdwijnen, en plaats maken voor onbegrensden ijver die voor geen moeite of inspanning terugdeinst, voor verstand en bekwaamheid die elk een vertrouwen en eerbied inboezemden; de man, die alleen voor zijn genoeg scheen te leven, wijdde zich toen uitsluitend en onverdeeld aan zijn edelen stand; de droomer, die daar gevoelloos en gedachteloos scheen heen te gaan, ontwikkelde een heldengeest die hem gevaar en dood deed braveeren en onbezweken pal deed staan waar menig ander verflaauwde. — Het is met dat oordeel over korpsen, evenzeer als met het oordeel over enkele officieren: de schijn bedriegt; — een *Bramarbas*, een ijzervreter, is daarom nog geen braaf soldaat; een schitterend paradekorps is daarom nog geen Napoleontische garde. Geen schooner troepen dan sommige Napolitaansche regimenten; — maar, zien zij den vijand, dan gaan zij aan den haal. Geen troepen die minder voorkomen hebben op eene parade dan de Deensche; maar in het gevecht weten zij van wankelen noch wijken, en geven blijmoedig hun leven voor het vaderland, zoo als dat de pligt van een goed soldaat is.

Wij vinden in dat verslag over den toestand van het 4de regiment dragonders ook eene *tirade* over de reglementen; „de reglementen, voor hoe gebrekkig ook uitgeroepen;” — houdt de geachte schrijver de oude kavalerie-reglementen dan voor *niet* gebrekkig? Zijn de tegenwoordige reglementen dan toch geene verbetering, al is het dat zij ook alles behalve vrij van gebreken zijn? Of is die tirade het gevolg van de zoo algemeene zucht, om bij voorkeur de verleden tijden te prijzen en het tegenwoordige te veroordeelen? Maar,

zegt de schrijver, men wist toen „waaraan men zich moest houden, en waarop men zich kon beroepen;” — dat is zeker iets goeds, iets noodzakelijks; en voor het krijgswezen geldt ten volle de spreuk: beter eene slechte regering, dan geene regering. De heer Fundter drukt ook daarop, dat door die vroegere voorschriften verhinderd werd, niet alleen „dat minderen zich de bevoegdheid eens meerdere in rang aanmatigden, maar ook dat de laatsten de dienst eens mindere vervulden.” Is dat ook eene zinspeling op het tegenwoordige? En zou, wanneer zoo iets gebeurt, dat nog niet meer toe te schrijven zijn aan de menschen dan aan de reglementen? Dat is zeker, dat het eene bespottelijke en verkeerde handeling is, om, bij voorbeeld, aan een korpskommandant, dag voor dag en uur voor uur, voor te schrijven wat zijne onderhoorigen moeten doen, en zelfs, dag voor dag en uur vooruur, van hem rekenschap te vorderen van het gebruik van den tijd: laat hem, in dat opzigt, volle vrijheid; zie naderhand welk gebruik hij van dien tijd heeft gemaakt; en wanneer dat niet goed is, ontnem hem dan het bevel over een korps dat hij zoo slecht geoefend heeft. — Wanneer een hooggeplaatst bevelhebber zich te veel met kleinigheden bemoeit, dan komt men haast op het denkbeeld, dat hij geen verstand genoeg heeft om zich met groote zaken bezig te houden.

Fundter zegt dat ieder man „zijn eigen paard reed,” en dat is stellig iets uitmuntends; dat is altijd iets daar de kavaleristen naar zoeken als naar *den steen der wijzen*. Maar hoe is dat overeen te brengen met wat er tevens gezegd wordt: dat het getal paarden per kompagnie jaarlijks op 77 werd gebragt, en dat het getal manschappen tot boven de 99 kon bedragen? Dan moeten er toch geweest zijn die geen eigen paard hadden. Het zal dus eigenlijk willen zeggen: niemand reed op het paard van een ander, maar een ander reed wel eens op *zijn* paard.

Wat over het onderwijs op de scholen bij het regiment wordt gezegd, stemmen wij ten volle toe: men moet daar militairen vormen en geen geleerden. Wanneer een rapport met oordeel en verstand is opgemaakt en kort en duidelijk is, dan zien wij er hoegeenaamd geen kwaad in dat hier of daar eene letter te veel of te weinig is, of de eené naamval voor den andere wordt genomen. Natuurlijk, men moet hierin weér niet te ver gaan; men moet niet doen zoo als die Fransche officier, waarvan de geestige schrijver van de *scènes de la vie militaire* verhaalt, die rapport wilde maken dat het brood niet goed en niet genoeg gebakken was, en die in plaats

van het te schrijven: *le pain n'est pas bon, il n'est pas assez cuit*, gemakshalve het voorste lidwoord weglief en van al het andere één woord maakte, dat stellig door den slimste niet verstaan zou worden, wist men niet vooruit wat het moest beteekenen:

pinaipaboninaipazassécui.

Zóó ver behoeft het „militaire principe,” nu, niet te worden gedreven!

Toen, den 25sten augustus 1830, de opstand te Brussel uitbreekt, was daar een escadron van het 4de regiment dragonders in bezetting; de officieren van dat escadron waren 's avonds in den schouwburg, als of er niets gebeuren zoude; — ver vooruitziende was men in die dagen niet; *on dansait sur un volcan*, zou een Franschman zeggen. De officieren der dragonders, toen zij „een vrolijken troep” den schouwburg zagen verlaten „om baldadigheden te plegen” volgden dien volkshoop „om te zien wat het worden zou;” toen zij echter zagen dat het ernst werd, dat men aan het plunderen ging, begaven zij zich naar de kazerné, lieten opzadelen en bleven de orders afwachten; toen die kwamen rukte het escadron uit naar het *Koningsplein* (*place royale*?) en bragten daar den nacht door; terwijl de wachtmeester Vonk, met eenige dragonders in de kazerné achtergebleven, het gemeen belette zich daarvan meester te maken.

Den volgenden dag krijgt de kommandant van het 4de regiment dragonders, de luitenant kolonel Crooy, bevel om met twee escadrons van Mechelen naar Brussel op te rukken; om 2 uur des namiddags komt hij daar aan, en vindt voor het paleis het 2de bataillon grenadiers, het 2de bataillon jagers, het flankbataillon van de 3de afdeeling, het reserve bataillon van de 1ste dat van Vilvoorden gekomen was, en het escadron dat te Brussel reeds aanwezig was. „Al deze troepen waren met de daarzijnde volksmenigte vermengd, welk voorbeeld weldra door de beide aangekomen escadrons gevolgd werd, zoo dat er niets in zijn geheel bleef” (blz. 48). De generaal Bijlandt laat het garnizoen, tusschen de beide paleizen door naar de *Boulevard* afmarscheren, als of het de stad moest verlaten; maar bij de Leuvensche poort gekomen, wordt er regtsomkeert gemaakt en gaat men naar het paleis terug, waar men een bivouac betrekt. „De nacht werd daarop onrustig doorgebracht; men was zeer op zijne hoede; onderscheidene malen stegen wij te paard; de veldwacht tegenover het park geplaatst, maakte valsch alarm, en evenwel bleef alles stil” (blz. 48).

Den 28sten augustus worden door de volksmenigte een aantal planken, die in het park voor de *illuminatie* van den 24sten waren bijeengebragt, op een hoop gestapeld en verbrand; twee pelotons jagers rukken op om dit te beletten, maar krijgen spoedig tegenbevel. Intusschen heeft zich in de stad een gedeelte der burgerij gewapend om de oproerige menigte te keer te gaan. „ 's Avonds van den 28sten had reeds een aanval van die burgers op een troep gemeen, dat insgelijks nog gewapend was, plaats, waarvan er eenigen gedood en de overigen ontwapend werden. Onder de gesneuvelden bevond zich een kromme schoenmaker, die op krukken ging, de onzen telkens uitjouwende, zonder dat men zich daarover durfde wreken. De lijdzaamheid was bevolen. Eens op een paar passen van den ridmeester Metelerkamp, die met zijne kompagnie te paard zat, werd een korporaal der grenadiers, hoewel hij zich daarbij dapper weerde, door het' gemeen ontwapend. De bataillons commandant, Antingh, beklagde zich hevig dat de ridmeester dit had toegelaten; de generaal was over deszelfs gedrag tevreden” (blz. 49).

In zulk een ongelukkigen toestand was toen de bezetting van Brussel geplaatst, door de zwakheid — om het zachste woord te gebruiken — van de bevelhebbers; trouwens, men weet dat het in andere steden van België toen evenzoo is toegegaan, en wat Fundter ons dus hier verhaalt is niets nieuws of bijzonders. Maar het is goed, de herinnering aan het toen voorgevallene levendig te houden, ten einde daardoor een afschrikwekkend voorbeeld voor latere tijden te geven. Breng uwe soldaten niet te vroeg en niet onnoodig te midden van eene oproerige volksmenigte; zoo lang er mogelijkheid bestaat om met zachte middelen het gezag der wetten te handhaven, houd dan de troepen in de kazerne; maar treden zij op, dan moet het ook geene schijnvertooning zijn, maar dan moeten zij dadelijk, krachtig handelen; daar moet eerbied en vrees zijn voor de gewapende magt, en de veldheer die haar straffeloos aan bespotting en verguizing blootstelt, doet te kort aan zijn pligt.

Het „*fraterniseren*” tusschen de opstandelingen en de troepen, schijnt toen reeds voorbereid te zijn: „ door dat in de stad alles rustig scheen, bezochten onze officieren hunne kennissen en de koffijhuizen in den omtrek van het bivouac gelegen; zij ontvingen insgelijks hunne vrienden, en vooral vele aanbiedingen voor de dagelijkse behoeften. Eens gingen de luitenant graaf De Marnix van St. Aldegonde en een ander officier, op het middaguur van den laat-

sten augustus, een togt in de Madelaine-sstraat doen tot aan het eind derzelve; de straat was, naar gewoonte, met menschen gevuld; niemand zeide of toonde hun iets onaangenaams, en nergens zagen zij het geringste dat naar eene *barricade* geleek." (Bladz. 49—50).

In den nacht van den 31sten augustus, terwijl het garnizoen weêr onder de wapens staat, de dragonders met de paarden aan de hand, ontstaat tusschen den kommandant van het regiment en den generaal Bijlandt, „verschil” over de te nemen maatregelen bij een terugtogt; *verschil*, — wat eene militaire uitdrukking, die wêl den toenmaligen gang van zaken kenschetst! Er wordt daarop, den volgenden ochtend, over de drooge gracht achter het paleis van den prins van Oranje eene brug geslagen, breed genoeg om er met vieren over heen te trekken; toen later de prins in de stad kwam, werd die brug weêr afgebroken op verzoek der Brusselaars, die meenden dat het een middel was om nieuwe troepen in de stad te brengen.

Door de overeenkomst, waarbij de prins van Oranje aan de burgerij van Brussel had toegezegd dat hij binnen die stad zoude komen, kwam de bezetting „onder *sauvegarde* der bevolking” (blz. 51); — het was toen wêl de verkeerde wereld. In den ochtend van den 1sten september betrokken de troepen de tuinen, binnenplaatsen en koetshuizen der paleizen; in den namiddag kwam de prins aan, die reeds den volgenden middag, onder geleide van eene eerewacht der burgerij, de stad weêr verliet. De bezetting trok eenigen tijd later af, verliet de stad en vereenigde zich met de troepen bij Vilvoorden; het 4de regiment dragonders zette zijn marsch voort tot Mechelen.

Men ziet dus, uit die korte opgave van het gebeurde in de eerste dagen van den Belgischen opstand, dat het 4de regiment dragonders toen niets bijzonders heeft verrigt. Natuurlijk dat dit geen verwijt is dat het regiment zelve treft; — het moet aan de bevelhebbers worden geweten; — maar het feit is toch waar, aan welke oorzaken het dan ook moge worden toegeschreven. Laat ons zien, wat het verder in 1830 heeft verrigt.

Den 20sten september ging het 1ste escadron, waarbij de majoor Mertens was, 's namiddags van Mechelen naar Vilvoorden; den volgenden dag op Dieghem, en den 22sten op St. Stevens Wolume. Hier werden eenige kogels met de opstandelingen gewisseld; maar niettegenstaande dit plaats vond, ging de diligence op eenige pas-

sen van daar bedaard haren weg." Ernstig zal de zaak dus niet geweest zijn; van dooden of gewonden wordt ook niet gesproken.

Het 2de escadron marscheerde van Vilvoorden naar Everè (den 21sten?). Bij laatstgenoemde plaats wordt het plotseling door geweevuur begroet, waardoor de majoor Thierry en de ridmeester Kenens gewond worden, en het escadron op Dieghem terugtrekt.

Van het 3de escadron marscheert de 5de kompagnie naar Vilvoorden, de 6de naar de brug van Kampenhout. Bij laatstgenoemde kompagnie hebben " door zorgeloosheid twee ongelukken plaats, waardoor de dragonder Hendriks de hand, en een paard het leven verloren."

Het 4de escadron doet ook niets bijzonders of dat vermelding verdient.

Bij den aanval op Brussel, maakt het 1ste escadron een gedeelte uit van de kolonne die de Willemspoort nadert; een paard, dat gewond wordt, maakt het verlies uit van dat escadron, dat op *trois fontaines* teruggaat. Van eenige dragonders, die *en tirailleur* de stad genaderd waren, sneuvelen twee man, maar de massa van het regiment neemt geen deel aan den strijd; in de stad kon dat ook bezwaarlijk, maar waarom de sterke kavalerie die men had, niet gebezigd om Brussel geheel in te sluiten? Toen de aanval op Brussel mislukt was, en den 26sten een hoop opstandelingen onze terugtrekkende magt schenen te willen vervolgen, werden zij op de vlugt gedreven door het enkel aanrukken van een peloton van het 4de dragonders, waarmede de ridmeester Guericke hen te gemoet ging; — een bewijs hoe gemakkelijk de kavalerie, in het open veld, den ordelloozen vijand had kunnen uiteendrijven en dus de insluiting van Brussel verrigten.

Den 28sten september breekt het leger van Dieghem op, om in noordelijke rigting zijn terugtocht voort te zetten; bij de achterhoede waren, onder anderen, twee detachementen dragonders, te *trois fontaines* en te Eppighem. Het eene detachement, aangevoerd door den 1ste-luitenant à Meinsma Bruin, onderscheidt zich bij een gevecht bij *les trois fontaines*, waarbij hij de Belgen, die onze achterhoede hadden doen wijken, op hunne beurt doet teruggaan; het andere detachement, onder den 2de-luitenant baron Van Erp van 't Holt, was ongelukkiger; het werd 's nachts, terwijl het in eene schuur rustte, overvallen door den vijand, daar heen geleid door twee korporaals en een dragonder van het regiment, die over waren geloopt; eenige dragonders werden gedood of gewond, en de overigen ont-

kwamen te voet naar Mechelen. „Tusschen de officieren en manschappen der verschillende gedeelten van het rijk heerschte de meeste eensgezindheid, welke tot het laatste is blijven bestaan;” — die gebeurtenis te Eppighem is eene *commentaire* op die vroegere bewerking.

Van toen af begon voor het regiment een tijdvak van ontbinding. De majoor Mertens, „die openlijk en bij elke daartoe geschikte gelegenheid, ongunstige redevoeringen over de handelingen van het gouvernement hield,” werd op bevel van prins Frederik te Antwerpen in hechtenis genomen, waaruit de opstand in die stad hem later bevrijdde. Vijf andere Belgische officieren, die niet tegen hunne landgenooten de wapens wilden voeren, werden naar Bergen-op-Zoom gezonden, waarheen ook het kader van een depôt, dat men toen wilde oprigten, vertrok. De kommandant van het regiment, de luitenant kolonel Crooy, vroeg zijn pensioen en vertrok ook naar Bergen-op-Zoom, het bevel over het regiment aan den luitenant kolonel Van Campen overgevend. Den 17den october kwam het regiment binnen Antwerpen, maar verliet spoedig die stad, omdat de bevelhebber met reden vreesde, dat een langer verblijf daar talrijke desertiërs zoude ten gevolge hebben. Den 25sten october had de afscheiding van Hollanders en Belgen plaats, waarvan de laatsten met paspoort werden ontslagen; het te veld zijnde gedeelte van het regiment werd daardoor versmolten tot op eene kompagnie van 51 paarden, terwijl het overige — een paar honderd man met een dubbel aantal paarden — naar Bommel vertrok, om dáár het regiment op nieuw te organiseren. Van de Belgische officieren vertrokken er verscheidene met een eervol ontslag uit de krijgsdienst; aan andere werd dat ontslag geweigerd, — waarom? Omdat toen alles verwarring en tegenstrijdigheid was bij ons legerbestuur, — en aan hen steden in Holland tot verblijf aangewezen; de meesten hunner durfden zich echter niet daar heen te begeven; en niet ten onrechte, daar bij de opgewondenheid die toenmaals in Holland heerschte, die Belgische officieren niet verzekerd waren tegen beleediging en mishandeling; daar het herhaalde verzoek dier officieren om ontslag geweigerd werd, „verlieten zij op eigen gezag het land, en werden later, als op non-activiteit gesteld, aangemerkt” (bl. 63). — Waarom die Belgische officieren die altijd dubbelzinnige handeling niet bespaard? Waarom hun geen eervol ontslag gegeven? Bij andere korpsen zijn toen Belgische officieren *weggezonden*, in weerwil dat zij in Hollandsche krijgsdienst wilden blijven.

N. S., 9de Jaarg., No. 5.

12

eene schande beschouwt, wier behoud men met opoffering van zijn leven zou willen koopen. Daarom zijn wij er sterk voor, om, bij den officier even als bij den soldaat, den eerbied voor het vaandel levendig te houden, en alles tegen te gaan wat dien eerbied eenigzins zou kunnen verminderen; — noem dat vooroordeel en bijgeloof, als gij wilt; het is een vooroordeel dat kracht bijzet, het is een bijgeloof dat tot groote daden voert, en dat ons daarom eerwaardig is. Het vaandel dat van jaren her een regiment heeft toebehoord, dat op menig slagveld heeft gewapperd, dat zwart van den kruid-damp is geworden en verminkt door 's vijands kogels, — dat vaandel is een heiligdom dat men vereeren moet.

Bij ons dacht men er niet altijd zoo over, en beschouwde men een vaandel soms alleen als een middel om een korps beter te kunnen rigten; wij vinden in de geschiedenis van het 4de dragonders een voorbeeld van die onbegrijpelijke wijze, waarop men soms dat gevoel van gehechtheid van een regiment aan zijn vaandel krenkte en beleedigde. Bij een kamp te Turnhout, in 1827, waren twee escadrons van het 4de dragonders vereenigd met twee escadrons van het 5de, om gezamenlijk bij de manoeuvres één regiment uit te maken; eerstgenoemd korps gaf, voor dat gecombineerde regiment, zijn kolonel en zijn standaard. Maar nu wil het ongeluk, dat gedurende den tijd van het kamp de kolonel van het regiment dragonders No. 4 op *non-activiteit* werd gesteld; hij werd „gedisgraciëerd”, zegt Fundter, — eene uitdrukking die, onzes inziens, goed is ten aanzien van een hoveling, maar niet ten opzichte van een officier. Het bevel over het gecombineerde regiment ging toen over — waarover niets valt te zeggen — op een hoofdofficier van het 5de regiment, omdat deze de oudste was; maar — waar veel over te zeggen valt, wat geene goede handeling is — het 4de dragonders moest nu ook, gedurende den overigen tijd van het kamp, zijn standaard aan het 5de dragonders afgeven. Men begreep niet dat die standaard een eigendom van het korps was, en dat men hem geen dag, geen uur van dat korps mogt afnemen; in één woord men begreep niet wat een standaard was.

(Wordt vervolgd.)

Na 11 jaren in het Lembergsche garnizoen te hebben gehouden vertrok het regt. n. 1818 naar Heskelen, waar het het overnagt had bereijnde te zijn, op een escadron na, dat om te zijn gelyken helden Wanner tot Hof Lick van bevond. Alhier aan het verhaale vande gebeurtenissen van 1818 en 1819 te beginen

nen, is het goed hier kortelijk eene beschrijving over te nemen die Fundter van den toestand van het regiment geeft, op het oogenblik dat de Belgische onlusten uitbarsteden.

(Bl. 41—44). » De werving bij het regiment was tot hiertoe zeer voordeelig geweest. De in 1824 ingestelde medaille voor trouwe dienst, werkte mede om vele manschappen te reëngageren. De luitenant generaal Trip, belast met het oppertoezicht der kavalerie, had magtiging verleend tot het aannemen van zoo vele manschappen boven het getal van 99 per kompagnie, als het aantal beliep dergenen, die in de eerstvolgende drie maanden met paspoort zouden gaan. De miliciens bleven de eerste twee jaren na hunne aankomst onder de wapens, zoodat hunne afrigting voltooid was en men er eenige dienst van had. Het regiment had sinds zijne oprigting vrijwilligers geleverd: aan de marine, tot de formatie van het 7de huzaren, aan het korps guiden van den generalen staf, aan de oprigting der maréchausseés voor de provincien Vlaanderen en Noordbrabant, tot versterking der regimenten kurassiers en aan de expeditionnaire kavalerie voor Java. Van de ontbonden Zwitsersche regimenten had het slechts een trompetter genomen en evenwel was het gewoonlijk voltallig. In de laatste jaren was de toeloop zoo sterk, dat de rekruten voor niet minder dan tien jaren werden aangenomen. De paarden zagen er zeer goed uit, hetgeen niet alleen aan de zorg welke men er in de kompagnie voor had, maar ook aan den paardenarts, Ludwich, was toe te schrijven; hij diende lang bij het regiment en kende elk paard. Het aantal in den ziekenstal was steeds zeer gering, en misschien daardoor ook de sterfte. Het soort van paarden was goed, doch minder dan de remonten tot en met 1818 ontvingen, en jaarlijks werden de kompagnien op hun getal van 77 gebracht. Ieder man reed zijn eigen paard en een dragonder het paard afnemen, was de hoogste straf welke men hem oplegde.”

» Er werd veel werk van de afrigting van man en paard gemaakt. Om de geoefendheid in het rijden en het toerijden der paarden te vermeerderen, was er in 1830 te 's Hage eene rijsschool opgericht, en van ieder regiment twee onderofficieren derwaarts gezonden. De regimentsexercitiën hadden veel plaats, doch alleen gedurende de zomermaanden; goed gesloten frontmarschen, formatiën en zwenkingen werden in alle gangen uitgevoerd. Des winters was de rijbaan altijd bezet, en de overige manschappen gingen wandelrijden; eens in de week had dit in marschtenue plaats. De wapens wist men goed te gebruiken.”

„ De uitrusting van man en paard zag er goed uit; gewoonlijk was de stof, waaruit deze vervaardigd werd, beter dan de stalen door het gouvernement gezonden, en dit, uithoofde de chefs vrij in de keuze der aannemers zijnde, bij dengene konden gaan, die het beste leverde.”

„ De scholen, sedert 1815 ingesteld, werden des avonds door die onderofficieren en korporaals bijgewoond, welke zulks noodig hadden; dragonders werden insgelijks op deze toegelaten, indien zij dit door hun gedrag verdienden, overigens goed reden, een goed voorkomen en aanleg hadden om een goed onderofficier te worden. Het militair *principe* ging hier voor het geleerde. Men was van meening dat het rapport, door een onderofficier ingezonden, toch goed kon zijn, al waren er ook vele taalfouten in; misschien waren zij om die reden ten achteren in de geschiedenis en aardrijkskunde en meer andere wetenschappen, doch dit werd rijkelijk vergoed, door dat de meesten in staat waren, bij alle gelegenheden hunne pligten te vervullen, den soldaat af te rigten en een peloton te geleiden. . . .

„ Door de reglementen, voor hoe gebrekkig ook uitgeroepen, te volgen, had men evenwel voorschriften waaraan men zich moest houden en waarop men zich kon beroepen. Ieders pligten waren daarin bepaald, waardoor niet alleen verhinderd werd, dat minderen zich de bevoegdheid eens meerderen in rang aanmatigden, maar ook dat de laatsten de dienst eens minderen vervulden. Vele schrijverijen werden daardoor voorgekomen.”

„ De krijgstuicht was streng. Men diende met genoeg. Men had vooruitzicht.”

„ Tusschen de officieren en manschappen der verschillende gedeelten van het rijk heerschte de meeste eensgezindheid, welke tot het laatst is blijven bestaan.”

Ziedaar een zeer gunstig *inspectie-rapport*. Wij zullen straks zien, in hoe ver de gebeurtenissen van 1830 daartoe gestrekt hebben om den gunstigen dunk te bevestigen, welke dit verslag van het 4de regiment dragonders geeft. Want dat is eene dwaling waarin men te dikwijls verkeert, dat het korps dat in tijd van vrede het beste aangeteekend staat, ook in oorlogstijd het beste zal zijn: de ondervinding leert soms het tegendeel. Het is met een korps even als met een enkel officier: alleen in oorlogstijd kan men met juistheid zijne waarde schatten; of, wil men het ook in vrede beoordee-

len, dan dient daartoe te zijn een zeer scherpziend beoordeelaar, die zich niet door den schijn laat misleiden, maar het zakelijke van het weinig beduidende weet te onderscheiden. Hoe menigmaal, lezer, hebben wij het niet gezien, dat de man die in vredestand voor een uitmuntend officier werd gehouden, „een flinke kerel, die van zessen klaar is en de boel weet te doen marscheren,” in het veld bleek niet meer dan middelmatig te zijn, zoo niet minder; soms, niets anders dan eene ezel met een leeuwenhuid omhangen; — en wanneer het oogenblik van gevaar daar is, dan gaat er die huid zoo gaauw afl! En hoe menig officier, die in gewone tijden en door oppervlakkige menschen beoordeeld, voor onbeduidend en onbeteeknend werd gehouden, voor iemand wien het aan ijver ontbrak, die slechts aan zijn genoeg dacht of den tijd droomende scheen door te brengen; — maar het uur brak aan dat tot proefsteen der krijgseugde dient; en toen zag men die onverschilligheid, die onbeduidendheid verdwijnen, en plaats maken voor onbegrensden ijver die voor geen moeite of inspanning terugdeinst, voor verstand en bekwaamheid die elk een vertrouwen en eerbied inboezemden; de man, die alleen voor zijn genoeg scheen te leven, wijdde zich toen uitsluitend en onverdeeld aan zijn edelen stand; de droomer, die daar gevoelloos en gedachteloos scheen heen te gaan, ontwikkelde een heldengeest die hem gevaar en dood deed braveeren en onbezweken pal deed staan waar menig ander verflaauwde. — Het is met dat oordeel over korpsen, evenzeer als met het oordeel over enkele officieren: de schijn bedriegt; — een *Bramarbas*, een ijzervreter, is daarom nog geen braaf soldaat; een schitterend paradekorps is daarom nog geen Napoleontische garde. Geen schooner troepen dan sommige Napolitaansche regimenten; — maar, zien zij den vijand, dan gaan zij aan den haal. Geen troepen die minder voorkomen hebben op eene parade dan de Deensche; maar in het gevecht weten zij van wankelen noch wijken, en geven blijmoedig hun leven voor het vaderland, zoo als dat de pligt van een goed soldaat is.

Wij vinden in dat verslag over den toestand van het 4de regiment dragonders ook eene *tirade* over de reglementen; „de reglementen, voor hoe gebrekkig ook uitgeroepen;” — houdt de geachte schrijver de oude kavalerie-reglementen dan voor *niet* gebrekkig? Zijn de tegenwoordige reglementen dan toch geene verbetering, al is het dat zij ook alles behalve vrij van gebreken zijn? Of is die *tirade* het gevolg van de zoo algemeene zucht, om bij voorkeur de verleden tijden te prijzen en het tegenwoordige te veroordeelen? Maar,

zegt de schrijver, men wist toen „waaraan men zich moest houden, en waarop men zich kon beroepen;” — dat is zeker iets goeds, iets noodzakelijks; en voor het krijgswezen geldt ten volle de spreuk: beter eene slechte regering, dan geene regering. De heer Fundter drukt ook daarop, dat door die vroegere voorschriften verhinderd werd, niet alleen „dat minderen zich de bevoegdheid eens meerder in rang aanmatigden, maar ook dat de laatsten de dienst eens mindere vervulden.” Is dat ook eene zinspeling op het tegenwoordige? En zou, wanneer zoo iets gebeurt, dat nog niet meer toe te schrijven zijn aan de menschen dan aan de reglementen? Dat is zeker, dat het eene bespottelijke en verkeerde handeling is, om, bij voorbeeld, aan een korpskommandant, dag voor dag en uur voor uur, voor te schrijven wat zijne onderhoorigen moeten doen, en zelfs, dag voor dag en uur vooruur, van hem rekenschap te vorderen van het gebruik van den tijd: laat hem, in dat opzigt, volle vrijheid; zie naderhand welk gebruik hij van dien tijd heeft gemaakt; en wanneer dat niet goed is, ontnem hem dan het bevel over een korps dat hij zoo slecht geoefend heeft. — Wanneer een hooggeplaatst bevelhebber zich te veel met kleinigheden bemoeit, dan komt men haast op het denkbeeld, dat hij geen verstand genoeg heeft om zich met groote zaken bezig te houden.

Fundter zegt dat ieder man „zijn eigen paard reed,” en dat is stellig iets uitmuntends; dat is altijd iets daar de kavaleristen naar zoeken als naar *den steen der wijzen*. Maar hoe is dat overeen te brengen met wat er tevens gezegd wordt: dat het getal paarden per kompagnie jaarlijks op 77 werd gebragt, en dat het getal manschappen tot hoven de 99 kon bedragen? Dan moeten er toch geweest zijn die geen eigen paard hadden. Het zal dus eigenlijk willen zeggen: niemand reed op het paard van een ander, maar een ander reed wel eens op *zijn* paard.

Wat over het onderwijs op de scholen bij het regiment wordt gezegd, stemmen wij ten volle toe: men moet daar militairen vormen en geen geleerden. Wanneer een rapport met oordeel en verstand is opgemaakt en kort en duidelijk is, dan zien wij er hoegenaamd geen kwaad in dat hier of daar eene letter te veel of te weinig is, of de eene naamval voor den andere wordt genomen. Natuurlijk, men moet hierin weér niet te ver gaan; men moet niet doen zoo als die Fransche officier, waarvan de geestige schrijver van de *scènes de la vie militaire* verhaalt, die rapport wilde maken dat het brood niet goed en niet genoeg gebakken was, en die in plaats

van het te schrijven: *le pain n'est pas bon, il n'est pas assez cuit*, gemakshalve het voorste lidwoord wegliet en van al het andere één woord maakte, dat stellig door den slimste niet verstaan zou worden, wist men niet vooruit wat het moest beteekenen:

pinaipaboninaipazassécui.

Zóó ver behoeft het „militaire principe,” nu, niet te worden gedreven!

Toen, den 25sten augustus 1830, de opstand te Brussel uitbreekt, was daar een escadron van het 4de regiment dragonders in bezetting; de officieren van dat escadron waren 's avonds in den schouwburg, als of er niets gebeuren zoude; — ver vooruitziende was men in die dagen niet; *on dansait sur un volcan*, zou een Franschman zeggen. De officieren der dragonders, toen zij „een vrolijken troep” den schouwburg zagen verlaten „om baldadigheden te plegen” volgden dien volkshoop „om te zien wat het worden zou;” toen zij echter zagen dat het ernst werd, dat men aan het plunderen ging, begaven zij zich naar de kazerne, lieten opzadelen en bleven de orders afwachten; toen die kwamen rukte het escadron uit naar het *Koningsplein* (*place royale*?) en bragten daar den nacht door; terwijl de wachtmeester Vonk, met eenige dragonders in de kazerne achtergebleven, het gemeen belette zich daarvan meester te maken.

Den volgende dag krijgt de kommandant van het 4de regiment dragonders, de luitenant kolonel Crooy, bevel om met twee escadrons van Mechelen naar Brussel op te rukken; om 2 uur des namiddags komt hij daar aan, en vindt voor het paleis het 2de bataillon grenadiers, het 2de bataillon jagers, het flankbataillon van de 3de afdeeling, het reserve bataillon van de 1ste dat van Vilvoorden gekomen was, en het escadron dat te Brussel reeds aanwezig was. „Al deze troepen waren met de daarzijnde volksmenigte vermengd, welk voorbeeld weldra door de beide aangekomen escadrons gevolgd werd, zoo dat er niets in zijn geheel bleef” (blz. 48). De generaal Bijlandt laat het garnizoen, tusschen de beide paleizen door naar de *Boulevard* afmarscheren, als of het de stad moest verlaten; maar bij de Leuvensche poort gekomen, wordt er regtsomkeert gemaakt en gaat men naar het paleis terug, waar men een bivouac betreft. „De nacht werd daarop onrustig doorgebracht; men was zeer op zijne hoede; onderscheidene malen stegen wij te paard; de veldwacht tegenover het park geplaatst, maakte valsch alarm, en evenwel bleef alles stil” (blz. 48).

Den 28sten augustus worden door de volksmenigte een aantal planken, die in het park voor de *illuminatie* van den 24sten waren bijeengebragt, op een hoop gestapeld en verbrand; twee pelotons jagers rukken op om dit te beletten, maar krijgen spoedig tegenbevel. Intusschen heeft zich in de stad een gedeelte der burgerij gewapend om de oproerige menigte te keer te gaan. „ 's Avonds van den 28sten had reeds een aanval van die burgers op een troep gemeen, dat insgelijks nog gewapend was, plaats, waarvan er eenigen gedood en de overigen ontwapend werden. Onder de gesneuvelden bevond zich een kromme schoenmaker, die op krukken ging, de onzen telkens uitjouwende, zonder dat men zich daarover durfde wreken. De lijdzaamheid was bevolen. Eens op een paar passen van den ridmeester Metelerkamp, die met zijne kompagnie te paard zat, werd een korporaal der grenadiers, hoewel hij zich daarbij dapper weerde, door het gemeen ontwapend. De bataillons kommandant, Antingh, beklagde zich hevig dat de ridmeester dit had toegelaten; de generaal was over deszelfs gedrag tevreden” (blz. 49).

In zulk een ongelukkigen toestand was toen de bezetting van Brussel geplaatst, door de zwakheid — om het zachtste woord te gebruiken — van de bevelhebbers; trouwens, men weet dat het in andere steden van België toen evenzoo is toegegaan, en wat Fundter ons dus hier verhaalt is niets nieuws of bijzonders. Maar het is goed, de herinnering aan het toen voorgevallene levendig te houden, ten einde daardoor een afschrikwekkend voorbeeld voor latere tijden te geven. Breng uwe soldaten niet te vroeg en niet onnoodig te midden van eene oproerige volksmenigte; zoo lang er mogelijkheid bestaat om met zachte middelen het gezag der wetten te handhaven, houd dan de troepen in de kazerne; maar treden zij op, dan moet het ook geene schijnvertooning zijn, maar dan moeten zij dadelijk, krachtig handelen; daar moet eerbied en vrees zijn voor de gewapende magt, en de veldheer die haar straffeloos aan bespotting en verguizing blootstelt, doet te kort aan zijn pligt.

Het „*fraterniseren*” tusschen de opstandelingen en de troepen, schijnt toen reeds voorbereid te zijn: „ door dat in de stad alles rustig scheen, bezochten onze officieren hunne kennissen en de koffijhuizen in den omtrek van het bivouac gelegen; zij ontvingen insgelijks hunne vrienden, en vooral vele aanbiedingen voor de dagelijkse behoeften. Eens gingen de luitenant graaf De Marnix van St. Aldegonde en een ander officier, op het middaguur van den laat-

sten augustus, een togt in de Madelaine-straat doen tot aan het eind derzelve; de straat was, naar gewoonte, met menschen gevuld; niemand zeide of toonde hun iets onaangenaams, en nergens zagen zij het geringste dat naar eene *barricade* geleek." (Bladz. 49—50).

In den nacht van den 31sten augustus, terwijl het garnizoen weêr onder de wapens staat, de dragonders met de paarden aan de hand, ontstaat tusschen den kommandant van het regiment en den generaal Bijlandt, „verschil” over de te nemen maatregelen bij een terugtogt; *verschil*, — wat eene militaire uitdrukking, die wél den toenmaligen gang van zaken kenschetst! Er wordt daarop, den volgenden ochtend, over de drooge gracht achter het paleis van den prins van Oranje eene brug geslagen, breed genoeg om er met viereñ over heen te trekken; toen later de prins in de stad kwam, werd die brug weêr afgebroken op verzoek der Brusselaars, die meenden dat het een middel was om nieuwe troepen in de stad te brengen.

Door de overeenkomst, waarbij de prins van Oranje aan de burgerij van Brussel had toegezegd dat hij binnen die stad zoude komen, kwam de bezetting „onder *sauvegarde* der bevolking” (blz. 51); — het was toen wél de verkeerde wereld. In den ochtend van den 1sten september betrokken de troepen de tuinen, binnenplaatsen en koetshuizen der paleizen; in den namiddag kwam de prins aan, die reeds den volgenden middag, onder geleide van eene eerewacht der burgerij, de stad weêr verliet. De bezetting trok eenigen tijd later af, verliet de stad en vereenigde zich met de troepen bij Vilvoorden; het 4de regiment dragonders zette zijn marsch voort tot Mechelen.

Men ziet dus, uit die korte opgave van het gebeurde in de eerste dagen van den Belgischen opstand, dat het 4de regiment dragonders toen niets bijzonders heeft verrigt. Natuurlijk dat dit geen verwijt is dat het regiment zelve treft; — het moet aan de bevelhebbers worden geweten; — maar het feit is toch waar, aan welke oorzaken het dan ook moge worden toegeschreven. Laat ons zien, wat het verder in 1830 heeft verrigt.

Den 20sten september ging het 1ste escadron, waarbij de majoor Mertens was, 's namiddags van Mechelen naar Vilvoorden; den volgenden dag op Dieghem, en den 22sten op St. Stevens Wolume. Hier werden eenige kogels met de opstandelingen gewisseld; maar niettegenstaande dit plaats vond, ging de diligence op eenige pas-

sen van daar bedaard haren weg." Ernstig zal de zaak dus niet geweest zijn; van dooden of gewonden wordt ook niet gesproken.

Het 2de escadron marscheerde van Vilvoorden naar Everé (den 21sten?). Bij laatstgenoemde plaats wordt het plotseling door geweevuur begroet, waardoor de majoor Thierry en de ridmeester Kenens gewond worden, en het escadron op Dieghem terugtrekt.

Van het 3de escadron marscheert de 5de kompagnie naar Vilvoorden, de 6de naar de brug van Kampenhout. Bij laatstgenoemde kompagnie hebben " door zorgeloosheid twee ongelukken plaats, waardoor de dragonder Hendriks de hand, en een paard het leven verloren."

Het 4de escadron doet ook niets bijzonders of dat vermelding verdient.

Bij den aanval op Brussel, maakt het 1ste escadron een gedeelte uit van de kolonne die de Willemspoort nadert; een paard, dat gewond wordt, maakt het verlies uit van dat escadron, dat op *trois fontaines* teruggaat. Van eenige dragonders, die *en tirailleur* de stad genaderd waren, sneuvelen twee man, maar de massa van het regiment neemt geen deel aan den strijd; in de stad kon dat ook bezwaarlijk, maar waarom de sterke kavalerie die men had, niet gebezigd om Brussel geheel in te sluiten? Toen de aanval op Brussel mislukt was, en den 26sten een hoop opstandelingen onze terugtrekkende magt schenen te willen vervolgen, werden zij op de vlugt gedreven door het enkel aanrukken van een peloton van het 4de dragonders, waarmede de ridmeester Guericke hen teemoeting; — een bewijs hoe gemakkelijk de kavalerie, in het open veld, den ordelloozen vijand had kunnen uiteendrijven en dus de insluiting van Brussel verrigten.

Den 28sten september breekt het leger van Dieghem op, om in noordelijke rigting zijn terugtocht voort te zetten; bij de achterhoede waren, onder anderen, twee detachementen dragonders, te *trois fontaines* en te Eppighem. Het eene detachement, aangevoerd door den 1ste-luitenant à Meinsma Bruin, onderscheidt zich bij een gevecht bij *les trois fontaines*, waarbij hij de Belgen, die onze achterhoede hadden doen wijken, op hunne beurt doet teruggaan; het andere detachement, onder den 2de-luitenant baron Van Erp van 't Holt, was ongelukkiger; het werd 's nachts, terwijl het in eene schuur rustte, overvallen door den vijand, daar heen geleid door twee korporaals en een dragonder van het regiment, die over waren geloopt; eenige dragonders werden gedood of gewond, en de overigen ont-

kwamen te voet naar Mechelen. „Tusschen de officieren en manschappen der verschillende gedeelten van het rijk heerschte de meeste eensgezindheid, welke tot het laatste is blijven bestaan;” — die gebeurtenis te Eppighem is eene *commentaire* op die vroegere bewerking.

Van toen af begon voor het regiment een tijdvak van ontbinding. De majoor Mertens, „die openlijk en bij elke daartoe geschikte gelegenheid, ongunstige redevoeringen over de handelingen van het gouvernement hield,” werd op bevel van prins Frederik te Antwerpen in hechtenis genomen, waaruit de opstand in die stad hem later bevrijdde. Vijf andere Belgische officieren, die niet tegen hunne landgenooten de wapens wilden voeren, werden naar Bergen-op-Zoom gezonden, waarheen ook het kader van een depôt, dat men toen wilde oprigten, vertrok. De kommandant van het regiment, de luitenant kolonel Crooy, vroeg zijn pensioen en vertrok ook naar Bergen-op-Zoom, het bevel over het regiment aan den luitenant kolonel Van Campen overgevend. Den 17den oktober kwam het regiment binnen Antwerpen, maar verliet spoedig die stad, omdat de bevelhebber met reden vreesde, dat een langer verblijf daar talrijke desertiërs zoude ten gevolge hebben. Den 25sten oktober had de afscheiding van Hollanders en Belgen plaats, waarvan de laatsten met paspoort werden ontslagen; het te veld zijnde gedeelte van het regiment werd daardoor versmolten tot op eene compagnie van 51 paarden, terwijl het overige — een paar honderd man met een dubbel aantal paarden — naar Bommel vertrok, om dáár het regiment op nieuw te organiseren. Van de Belgische officieren vertrokken er verscheidene met een eervol ontslag uit de krijgsdienst; aan andere werd dat ontslag geweigerd, — waarom? Omdat toen alles verwarring en tegenstrijdigheid was bij ons legerbestuur, — en aan hen steden in Holland tot verblijf aangewezen; de meesten hunner durfden zich echter niet daar heen te begeven; en niet ten onrechte, daar bij de opgewondenheid die toenmaals in Holland heerschte, die Belgische officieren niet verzekerd waren tegen beleediging en mishandeling; daar het herhaalde verzoek dier officieren om ontslag geweigerd werd, „verlieten zij op eigen gezag het land, en werden later, als op non-activiteit gesteld, aangemerkt” (bl. 63). — Waarom die Belgische officieren die altijd dubbelzinnige handeling niet bespaard? Waarom hun geen eervol ontslag gegeven? Bij andere korpsen zijn toen Belgische officieren *weggezonden*, in weerwil dat zij in Hollandsche krijgsdienst wilden blijven.

N. S., 9de Jaarg., No. 5.

12

Wij hebben hier, verkort, uit Fundter's werk overgenomen, wat door het 4de regiment dragonders in 1830 is verrigt; en wij gelooven daaruit te mogen besluiten, dat die verrigtingen niet bijzonder zijn geweest, en niet beantwoorden aan de gunstige schets, vóór het verhaal van de gebeurtenissen van 1830 van dat regiment gegeven. Het regiment heeft toen even weinig gedaan als menig ander korps van het leger, waarin eene vijftienjarige oefening wel een militair uiterlijke, maar geen militairen geest had gebracht. — Welk een contrast met 1815, met Waterloo: dáár staan de dragonders tegenover vroegere wapenbroeders, tegen over een vroegeren veldheer; en toch wankelt niemand in zijne trouw, en veteranen zoo wel als jonge, slecht geoefende ruiters houden moedig den heldenkamp vol, die hen op stroomen bloeds komt te staan. In 1830 heeft men alleen ordeloze hoopen mutelingen tegen over zich; maar daar tegen is men zwak, men wankelt en er heeft afval en verraad plaats, waarbij zelfs de hoogere rangen het voorbeeld geven; en men levert het bewijs dat het regiment, dat op de rapporten zoo gunstig aangeschreven stond, al een zeer zwakke steun was in tijden van nood en gevaar.

Het jaar 1831 was voor de dragonders bestemd, om door schitterende daden de gebeurtenissen van het vorige jaar uit te wisschen. Allereerst moest het regiment als het ware op nieuw worden daargesteld, wat te Bommel geschiedde; gering en gebrekkig waren de hulpmiddelen die men daartoe tot zijne beschikking had, en dat men met *die* hulpmiddelen zoo veel goeds tot stand bracht, bewijst al weer hoe alles afhangt van goeden wil, van geestkracht en van een bekwaam bevelhebber.

(Bl. 63—64). Met de meeste inspanning werd nu gewerkt, om weder een regiment tot stand te brengen; doch de keuze van de garnizoensplaats, niettegenstaande de regering der stad zeer behulpzaam was, legde vele hindernissen in den weg. De meeste handwerkslieden waren óf met de schutterijen uitgetrokken, óf nog voor deze aan het werk, zoo dat het vervaardigen van de noodige uitrusting langzaam ging. Het kleedingsmagazijn was weldra ledig, en het aangevraagde liet zich wachten. Het exercitieveld was onbruikbaar; van slechts twee kleine opene rijbanen kon worden gebruik gemaakt, welke trouwens dan ook den geheelen dag bezet waren. Uit eene kleine kerk werd de predikstoel en de vloer uitgebrouwen, zoodat er 6 man in konden rijden. Met de werving ging het goed; vrijwilligers van alle standen en jaren namen dienst;

drie derzelve, Frieswijk en Van Velthoven, die uitgerust het regiment op den marsch reeds waren te gemoet gekomen, en Dassie die zijn paard medebragt, gingen aanstonds te valde. De rekrut, die 's morgens aankwam, stond reeds des namiddags in volle wapenrusting, om het even in welke kleeding, te exerceren; alleen des zondags middags hadden zij rust, want de morgen werd nog besteed om den troep in marschtenue te voet te doen uitrukken."

Gedurende die oefening moest er nog een detachement van 30 paarden onder den 2de luitenant Willich worden afgezonden, om eene mobiele kolonne te vergezellen die in het begin van december 1830 het Maas- en Waalsche doorkruiste, waar de hoeren wat onrustig waren geworden. Bij dien togt waren de officieren soms genoodzaakt voor hunne ongeoefende ruiters de paarden op te stangen, en men verloor een korporaal en vier man — allen Duitschers — die met hunne paarden deserteerden. — Laat toch, in 's hemels naam, het Hollandsche leger uit Hollandsche soldaten bestaan, en niet uit vreemdelingen!

De luitenant kolonel Van Campen kreeg in het begin van 1831 definitief het bevel over het 4de dragonders; en met de bevorderingen die toen ter tijd plaats hadden, werden ook officieren van de infanterie en van de artillerie bij het regiment overgeplaatst. Fundter misprijst zulk eene handeling, en daarin heeft hij gelijk; het kan wel eens eene enkele keer, bij eene zeer zeldzame uitzondering gebeuren, dat het goed is een officier van het eene wapen bij het andere over te plaatsen; maar, in den regel, is dat slecht. Maar het eene wapen is dan soms veel gelukkiger met zijne bevorderingen dan het andere; — ja, dat kan wel eens gebeuren, maar dat moet men zich getroosten. Bovendien *moet* de kavalerie ook spoediger bevordering hebben dan de andere wapens, want bij dat wapen moet men zoo jong mogelijk zijn: op zestigjarigen leeftijd kan men zeer goed zijn als officier van de infanterie of artillerie; als officier van de kavalerie is men het, meestal, niet. De kavalerie is ook het wapen, dat voor jonge lieden die fortuin bezitten het aantrekkelijkste is, omdat zij zich voorstellen dat de dienst bij dat wapen aangenamer is, en niet zoo veel hoofdbrekens vordert dan bij de andere wapens; die jongelieden blijven soms maar eenige jaren officier, en vermeederen door hun ontslag te nemen de kans op bevordering voor de overblijvenden.

De kavalerie is dus het wapen dat de meeste kansen oplevert om spoedig de hoogere rangen te bereiken; dat moet juist voor de offi-

cieren van dat wapen een spoorslag zijn, om zich toe te leggen op het verkrijgen van de kennis en bekwaamheid, voor die hoogere rangen gevorderd. Een officier van de kavalerie moet zich niet uitsluitend tot zijn wapen bepalen, maar de overtuiging hebben dat hij eenmaal tot den generaalsrang kan opklimmen, en als zoodanig de verschillende wapens onder zijne bevelen hebben. Bekrompenheid van geest is *altijd* nadeelig, bij *ieder* officier; maar bij den kavalierist is zij dit vooral; want daar hij het spoedigste tot de hoogere rangen opklimt, moet men hem dan of bij zijn wapen laten, zelfs als hij een leeftijd bereikt heeft die hem *voor dat wapen* niet langer geschikt maakt, óf hem, betrekkelijk jong, op pensioen stellen en daardoor tot een onnutten last voor den staat doen zijn; of — wat nog het ergste is — van hem een slecht generaal maken, iemand die zich te paard mogelijk nog goed voordoet, maar wiens onbeduidendheid spoedig blijkt, en waarop men dan toepast wat de vos van het standbeeld zeide: «belle tête, dit-il; mais de cervelle, point.»

Door krachtige inspanningen gelukte het aan het 4de regiment dragonders, om met het begin van april 1831 weêr twee escadrons te velde te brengen, die eene gezamenlijke sterkte hadden van een 300 ruiters. Die escadrons werden ingedeeld bij de 1ste brigade kavalerie, onder den generaal Boreel; en van den tijd, die nog vóór den aanvang van den veldtogt van augustus 1831 verliep, werd gebruik gemaakt om veel en met goed gevolg te exerceren. Nadat den 25sten july koning Willem I op de Woenselsche heide eene wapenschouwing had gehouden, en den 1sten augustus eene legerorder vermeldde dat de prins van Oranje het opperbevel had aanvaard en de veldtogt een aanvang zoude nemen, hadden die korte maar schitterende kriegsverrigtingen plaats, die aan het Nederlandsche leger in het algemeen, en aan het 4de regiment dragonders in het bijzonder, roem en eer deden verwerven.

De 1ste brigade kavalerie bestond uit 2 escadrons van het 4de dragonders, 2 van het 5de dragonders, 3 van het 6de huzaren, en eene halve rijdende batterij van Bentinck; die brigade trok bij Postel de grenzen over, met de 3de divisie van den generaal Meijer (bij vergissing staat bij Fundter, de 1ste divisie; ook omtrent enkele datums zijn vergissingen). Bij Beeringen had de eerste ontmoeting met den vijand plaats: een bataillon van de 13de afdeling, een peloton Leijdsche studenten en een peloton van het 4de dragonders, overvielen de Belgische bezetting van dat stadje; wel deden de schildwachten eenige schoten, doch de geweren stonden in roeten op de markt en

de troep was weggeloopt. Het regiment zette den marsch tot Paal voort, en maakte eenige gevangenen. 's Nachts ontstond te Beerlingen een felle brand; er werd alarm geslagen en de troepen namen stelling buiten de stad. De brand werd veroorzaakt door den dragonder Hendriks, der akdaar onder den ridmeester Mollinger achtergelaten kompagnie, die, om zijn zadeltuig in orde te brengen, eene lamp in den stal had waardoor het stroo vuur vatte." (bl. 68—69).

Den 7den augustus was het regiment op marsch naar Kermpt, toen het gedurende den marsch weêr andere bevelen kreeg, en, eene achterwaartsche beweging makende, den nacht in een bivouac doorbragt achter het stadje Herck. 40 Tirailleurs van het regiment, die onder het bevel van den 1ste-luitenant Happé den prins van Oranje tot geleide gediend hadden, waren in de rigting van Kermpt voortgerukt, meenende het regiment daar te vinden, en kwamen daardoor tot tweemaal toe in gevecht met den vijand, waarbij een dragonder zwaar gewond en een paard gedood werd.

Den 8sten augustus, bij den marsch op Hasselt, maakte het 4de dragonders de voorhoede uit, en was daar goed op zijne plaats. De 1ste luitenant Van Noord viel met het peloton dat den voortroep uitmaakte, nabij Hasselt eene afteeling Belgische lancers aan, die zich achter dat stadje in slagorde had geschaard; die aanval, waarbij de kolonel Nepveu van den generalen staf tegenwoordig was, werd met schitterende dapperheid gedaan en door het geluk bekroond: de vijand verloor een veertig man aan gevangenen en het overige werd op de vlugt gedreven. Van die vlugtelingen drongen er later nog eenigen binnen Hasselt, en bragten daar eenige verwarring te weeg — hoe wel onbeduidend en kortstondig — bij de binnenmarscherende dragonders; Fundter wijdt dit daaraan, dat de trompetters door den generaal Boreel aan het hoofd van de kolonne waren gelaten, tegen den zin van den kommandant van het regiment, welke die trompetters tusschen de beide escadrons wilde hebben. — Het regiment zette de vervolging van de vlugtende Belgische krijgsmagt voort tot Wimmertingen, veroverde 'svijands bagaadje en vijf stukken geschut en maakte veel gevangenen. Van den gemaakten buit werden de bespannen en bepakte wagens aan den luitenant generaal Meijer, en 31 losse paarden aan het artilleriepark afgegeven. Het regiment heeft daarvoor geene belooning gehad" (bl. 71). — De paarden die de haver verdienen krijgen ze niet altijd. Wij zijn in vele opzigten zulke *anglomanen*; waarom doet men bij ons niet als bij de Engelschen, waar de korpsen die buit op den vijand maken, om het even waaruit of die buit

bestaat, een regtmatig deel van de waarde van het veroverde ontvangen?

Den 12den augustus, bij Leuven, kwam het regiment met het overige der kavalerie-brigade in stelling op den IJzeren Berg, waar, aanvankelijk, niets te doen viel.

(bl. 73 — 74). „De brigade stelde zich in drie liniën en steeg af.”

„Om den toegestanen vrijen aftogt uit Leuven, door de Belgische trepen, gade te slaan, zond 's namiddags ieder regiment der brigade een escadron, benevens onze tirailleurs naar den Mechelschen weg; het overige der brigade nam rust, en zond officieren met manschappen af om te fourageren.”

„Tegen omstreeks vier uren na den middag, dat de uitgezonden escadrons en de fourageurs nog afwezig waren en de overigen lagen te slapen, opende het vrijkorps van Niellon, dat zich sluipende langs den stadsmuur begeven had, op het onverwachts een tirailleur-vuur tegen de brigade. Onze manschappen waren weldra te paard. De rijdende artillerie stelde zich in batterij, en rigtte haar vuur tegen de op den Mechelschen weg aftrekkende troepen, wier marsch eerst zonder de minste orde geschiedende, als nu in eene wilde vlugt ont-aardde. Eene kompagnie der 18de afdeeling infanterie, benevens de koninklijke jagers, trokken den goed geplaatsen vijand tegen. De luitenant kolonel baron Von Gagern van den generalen staf, bragt den regiments-chef last om den vijand aan te vallen; deze stelde zich aan het hoofd der drie nog overig zijnde pelotons van den rid-meester baron Snouckart van Schouburg en deed in galop voorwaarts gaan; weldra stootte de troep op den rand eens hollen wegs en kon niet verder; doch loodregt op den regtervleugel bevond zich een smalle landweg, welke naar de plaats des vijands leidde; hier werd afgebroken en een aanval en *fourageur* uitgevoerd, welke zoo volkomen gelukte, dat de vijand geheel verdreven en een veertigtal gevangen genomen werd. Vervolgens liet de kolonel de verzameling blazen, en stelde den troep in de nabijheid der batterij. Middelerwijl deze aanval voorviel, had zich eene Belgische halve batterij opgesteld die het vuur der onze beantwoordde, doch waarvan wij niets te lijden hebben gehad. De kapitein van den staf De Normandie S. Jacob bragt last om het vuren te staken, waarop weder alles naar de plaats trok, een oogenblik te voren verlaten.”

„Onze jonge mensen, voor de eerste maal handgemeen met een goed geplaatsen vijand geworden zijnde, hadden zich braaf gedragen. Twee paarden werden bij den aanval gewond.”

Behalve de twee escadrons die reeds vroeger tot het leger te velde behoorden, had een derde escadron, onder den majoor Rambonnet, den 8sten augustus Bommel verlaten, om over 's Hertogenbosch, Oorschot en Valkenswaard naar Houthalen te trekken, en zich daár te voegen bij de divisie van den generaal Cort Heiligers. Te Valkenswaard gekomen, kreeg dit escadron echter voorloopig eene andere bestemming. Eene Belgische afdeeling onder den kolonel Van den Broek, was uit Venlo over Weert in Noord-Brabant doorgedrongen, in den rug van het Hollandsche leger; die afdeeling kon daar wel niet veel kwaad doen, want de Noord-Brabandsche vestingen, hoe zwak ook bezet, waren toch genoegzaam verzekerd tegen hare aanslagen; maar zij kon in Noord-Brabant onrust en verwarring te weeg brengen, kortstondig de gemeenschapslijnen van het Hollandsche leger afsnijden, zich meester maken van alles wat, gewoonlijk zorgeloos en rustig, in den rug van een leger marscheert, de te Hasselt gemaakte buit en gevangenen ons mogelijk weêr ontnemen, en op die wijze den zedelijken indruk verminderen door de behaalde voordeelen te weeg gebragt. Zoo was, onder anderen, een artilleriepark, dat zich toenmaals te Woensel bij Eindhoven beyond, in groot gevaar, door dien de troepen van Van den Broek reeds Heeze en Leende bezetteden en hunne voorposten tot op een kwartieruurs van Eindhoven plaatsten. Uit de vesting 's Hertogenbosch was eene kolonne van eenige honderd man infanterie — nagenoeg de helft der bezetting — ijlings naar Eindhoven afgezonden; maar de bevelhebber dier kolonne, zijne magt niet sterk genoeg rekenende, gelastte aan den majoor Rambonnet om met het escadron dragonders van Valkenswaard naar Eindhoven terug te keeren. Het gerucht van den aantogt dier ruitery, deed de afdeeling van Van den Broek terug trekken; de 1ste-luitenant Timmermans trok den vijand met een peloton dragonders na, maar zonder hem te kunnen inhalen; alles bepaalde zich daartoe, dat men van den toren van Leende eene Belgische vlag afhaalde.

Ziedaar het deel door het 4de regiment dragonders aan den tiendaagschen veldtogt genomen; dat deel is eervol en roemrijk geweest. Het regiment, toen, even als bij Waterloo, om zoo te zeggen pas opgericht, heeft evenwel zich gedragen als een oud beproefd korps, en kon, in dat opzigt, de vergelijking doorstaan met het beste korps van het Nederlandsche leger. Eene krachtige en verstandige oefening van eenige maanden in oorlogstijd, vormt een korps veel beter dan lange jaren van vrede, waarin pedanterie en kleingeestigheid den staf zwaaijen, door een vloed van overtollige voorschriften en bepalingen de mili-

taire geest wordt uitgedoofd, ~~men~~ aan ijdele, niets beteekenende vormen blijft hangen, en, wat wezenlijk nuttig en noodig is, vergeet of verwaarloost.

Hiermede eindigt, om zoo te zeggen, de geschiedenis van het 4de regiment dragonders. De uitgifte van Willems-orders, ter belooning van de op het slagveld betoonde dapperheid; de uitgifte van metalen kruisen, ter herinnering aan de krijgsverrigtingen van 1830 en 1831; de vervanging van den regiments-kommandant, achtereenvolgens door andere hoofdofficieren; het deelnemen aan wapenschouwingen en troepen-vereenigingen; het *ondergaan* van telkens afwisselende organisatiën, — die plaag die de kavalerie evenzeer als de andere wapens van ons leger getroffen heeft; — het *denationaliseren* van een gedeelte van het regiment, door daarvan Luxemburgsche of Limburgsche — ten minste Duitsche — troepen te maken, en eindelijk, de ontbinding van het regiment op den 1sten november 1843, — dit zijn feiten die slechts even behoeven vermeld te worden. Wat wij echter met leedwezen in het werk van Fundter missen, dat is de regimentsorder, waarbij de luitenant kolonel Van Campen in 1836 afscheid nam van het 4de dragonders. Natuurlijk dat wij ons de bevoordingen van dat afscheid niet meer herinneren; maar wat wij ons wél herinneren, dat is de levendige indruk, toen algemeen gemaakt door de ware militaire welsprekendheid, in die korte krachtige order doorstralende. Wij weten zeer goed dat de luitenant kolonel Van Campen verschillend is beoordeeld geworden; maar zoo veel is zeker, dat het een bevelhebber was in wien men in oorlogstijd vertrouwen stelde, omdat iedereen de overtuiging koesterde, dat die bevelhebber bekwaamheid had om de gevaren van den oorlog te verminderen, en moed om, even als de minste zijner ruiters, in die gevaren te deelen.

„Het was trouw en dapper,” — met die woorden besluit Fundter, van het 4de regiment dragonders sprekende, de geschiedenis van dat korps; en ieder Hollandsch officier zal instemmen met die eenvoudige maar veelzeggende lofspraak, en het betreuren dat een korps verdwenen is, 'dat zulk een eervol verleden had. Dat is het ongeluk dat nog op ons krijgswezen drukt, dat het bestaan der beste instellingen daar geen waarborg van duurzaamheid heeft, maar geheel afhankelijk is van den luim van een minister of van hen die invloed op dien minister uitoefenen. Met ééne pennestreek wordt de ontbinding gelast van een goed korps, de vernietiging van eene uitmuntende instelling; niets belet het tén uitvoer brengen van dien

last; de publieke opinie is te zwak en te onverschillig om zich daaromtrent te doen gelden; later, ja, dan komt het algemeen tot de overtuiging dat er slecht is gehandeld, maar het feit is dan volbragt, het kwaad niet meer te herstellen. Een vernietigd regiment is niet meer in het leven te roepen; de boom die geveld is, kan niet op nieuw worden geplant.

Wij hebben niet gesproken van den stijl van Fundter's geschiedenis, omdat het genoegzaam bekend is dat de „Nieuwe Spectator” niet de minste aanspraak maakt op letterkundige kennis, en geen kritiek, in dat opzigt, uitoefent: de *zaken*, daar komt het bij ons op aan; de *woorden* zijn ons onverschillig. Het is zeer wel mogelijk dat er aanmerkingen kunnen gemaakt worden op den stijl dezer geschiedenis; maar voor ons heeft hij ~~dat aantrekkelijke~~, dat hij eenvoudig en kort is zoo als een militaire stijl moet zijn; dat daarin ~~geen groote omhaal van woorden, geen gezwellenheid, geen bombast voorkomt, maar integendeel eene natuurlijke en ware~~ voorstelling van het gebeurde. Bij voorbeeld, bij het verhaal van den slag van Waterloo wordt gezegd (blz. 22): „’s morgens had men menigeen zien bleek worden en telkens voor de kogels hукken;” — is het niet veel beter dat te zeggen, dat ~~eene~~ ware voorstelling geeft van het gevoel dat bijna iedereen ondervindt die voor het eerst op het slagveld komt; dan eene gezwellen schildering te geven van eene „ontembare dapperheid,” van eene „algemeene geestdrift,” die nog al dikwijls tot het rijk der idealen behooren? — En toch zou menig schrijver verleid worden tot het laatste, bij het schilderen van eene gebeurtenis zoo grootsch als die strijd bij Waterloo, en bij het schetsen der verrigtingen van een korps, dat zoo goed zijn pligt gedaan heeft als het 4de dragonders. — Zoo lezen wij over het tijdvak van 1830—1831 (blz. 65—66): „eene officieren hadden den tijd te Bommel benuttigd, om zich van eene doelmattige veldtoerusting te voorzien; de fijne, enge laarzen en kleedoren, die op de voorgaande bivouacqnen hunne grootste vijanden waren geweest, werden vervangen; ook was elk bedacht geweest een lepel te koop, en zich niet meer als vroeger van een algemeen lepel te bedienen, die, de officieren rondom den kookketel geschaard, van mond tot mond moest gaan.” Men noeme dit niet iets onbeduidends, iets triviaals; want dat is het niet: het is eene ware voorstelling van wat in het veld voorvalt, wat in het veld gewigtig is. Een gemakkelijk paar laarzen en een lepel en eekketel op een bivouac, spelen bij een veldtogt eene even

belangrijke — al is het minder schitterende — rol, dan verslagen vijanden of veroverde vaandels. — Het is eene verdienste om de zaken voor te stellen zoo als zij werkelijk zijn, en niet terug te deinken voor het gebruiken van die woorden, die het eenvoudigste en natuurlijkste zijn.

Wij danken den geachten schrijver voor zijn verdienstelijken arbeid; en wij hebben getracht, door dit overzicht van zijn werk, eenigzins bij te dragen tot het meer algemeen bekend worden der geschiedenis van het 4de regiment dragonders.

1 Julij 1854.

~~SCHWEIDNITZ.~~

~~De verdediging van Schweidnitz in 1762, enz. door C. Kuiper H., Luit. Ing. aan de K. Akademie voor de see- en landmagt. Broder. Brees en Comp. 1853.~~

~~Bij de aankondiging van het hier bovengenoemde werk, moeten wij, en aan het algemeen en aan den geachten schrijver, verschooning vragen voor het late tijdstip waarop wij die aankondiging verrigten. Wij zullen de redenen voor die schijnbare traagheid opgeven, en aantoonen dat zij volstrekt niet aan veronachtsaming is toe te schrijven, of aan nietkenning van de waarde van dit werk.~~

~~Die waarde erkennen wij ten volle; wij beschouwen die „verdediging van Schweidnitz” als een arbeid waarop de heer Kuiper met recht roem mag dragen, als eene belangrijke aanwinst voor onze militaire letterkunde, als een goed, gemeedelijk geschreven en uitmuntend studieboek. Maar juist in die omstandigheid, dat het een studieboek is, ligt de verontschuldiging voor de late aankondiging daarvan: wij zijn niet in staat om over zulk een werk, reeds na een enkele vlugtige lezing te oordeelen, integendeel, wij hebben daartoe noodig het lezen, herlezen en dikwijls overdenken; en eerst daarna zijn wij in staat om, zonder te veel ensin te vertellen, ons oordeel over zulk een werk te uiten. Men beschouwe die onkosten niet als het gevolg van eene overdreven en gemaakte nederigheid; zij is niets anders dan eene hulde aan de waarheid, dan eene juiste schatting van ons zelve. Om het werk van den heer Kuiper naar waarde te schatten, moesten wij aan de studie van dat~~

